

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

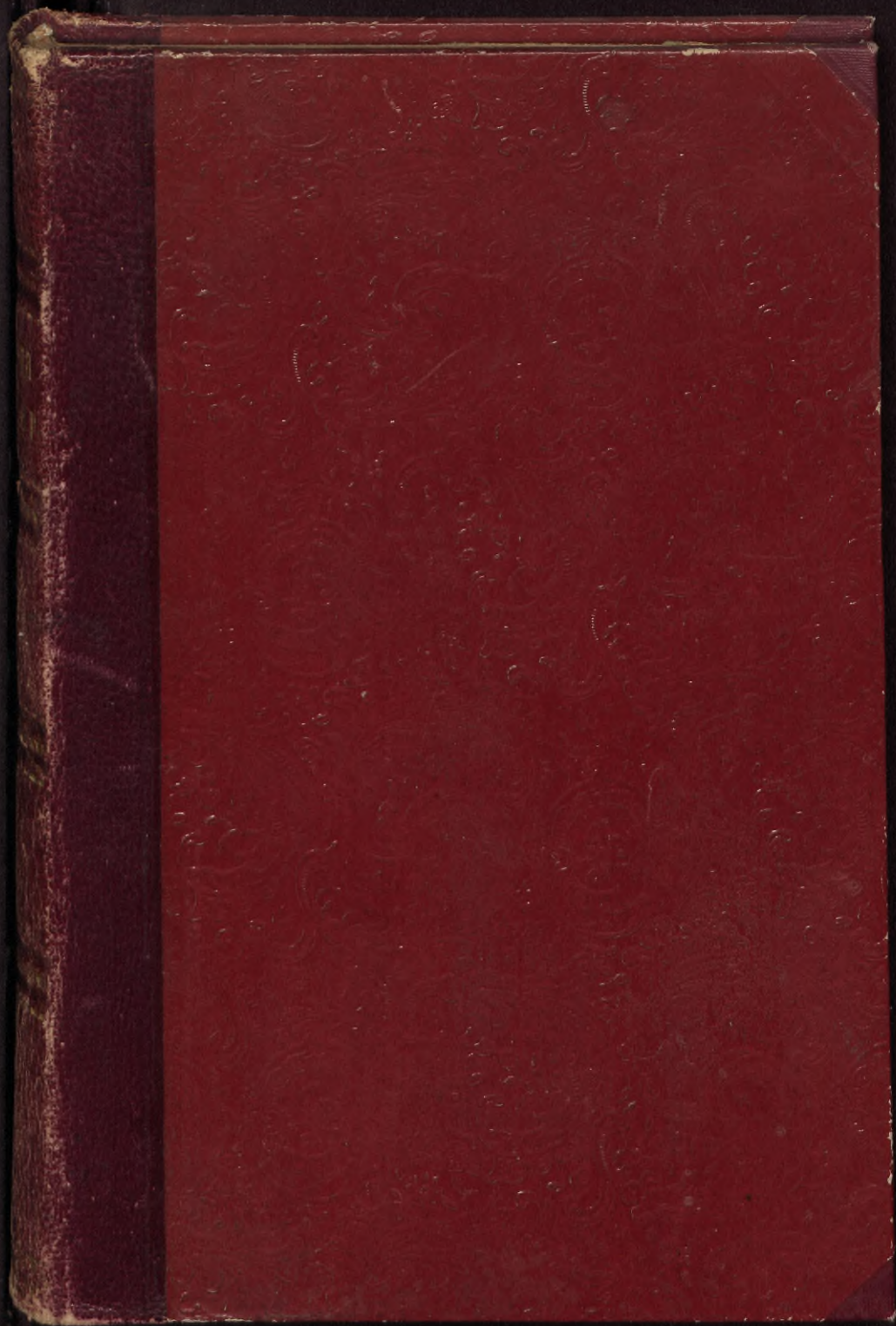
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

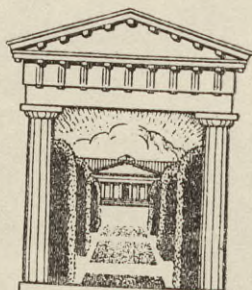

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

18540

pt
75

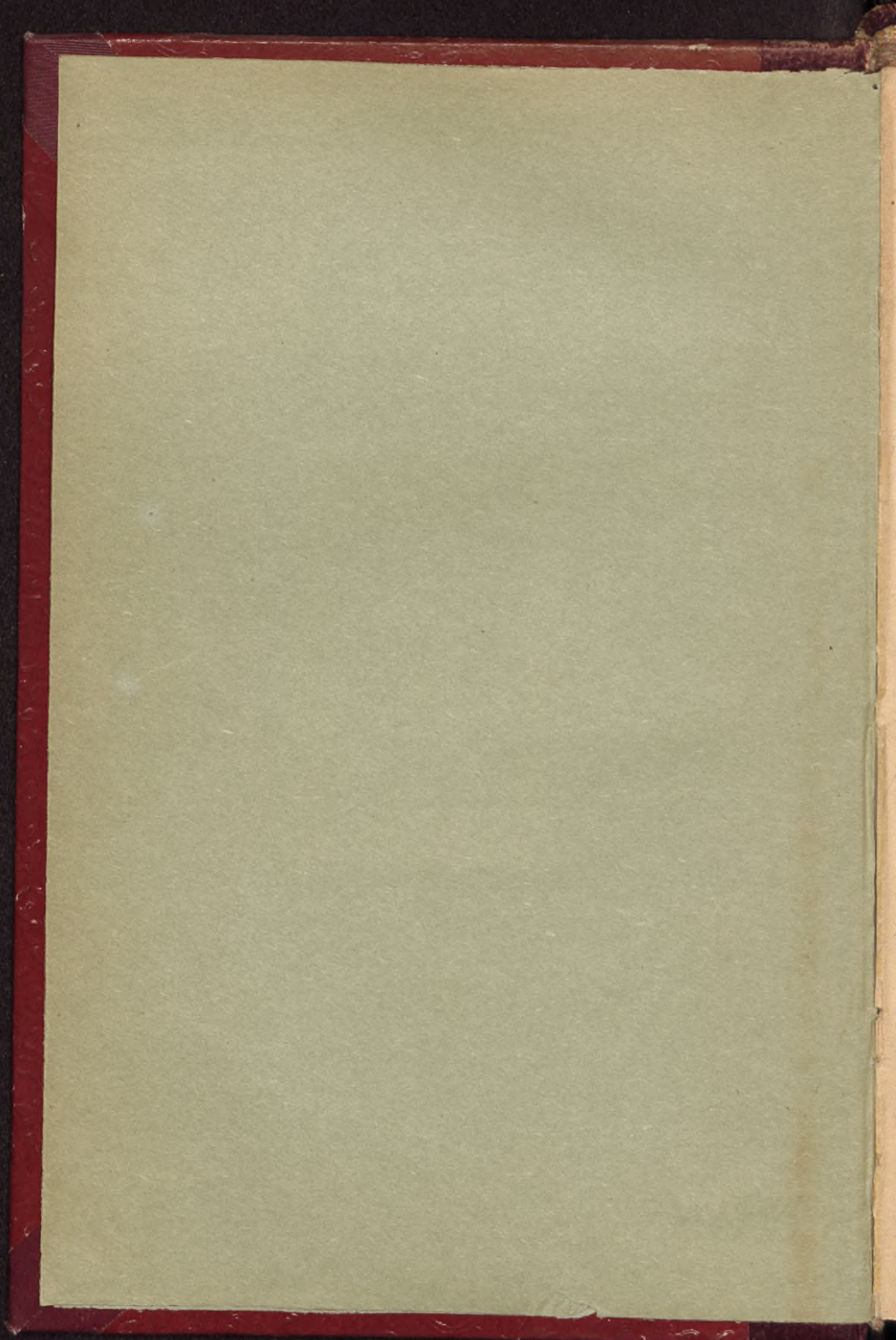

EX LIBRIS
OLOF ÖSTERGREN

e(178)
0.75.

Clof Postberg³
20/9/41.

BROKIGA BILDER

HUMORISTISKT BIBLIOTEK

V.

BROKIGA BILDER

AF

HENRIK WRANÉR

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN'S FÖRLAG

BROKIGA BILDER

FRÅN SKÅNSKA SLÄTTEN FÖRR OCH NU

AF

HENRIK WRANÉR

FÖRF. TILL »STUESNACK OCH STÄTTESLAM» M. FL.

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNNS FÖRLAG

I detta bibliotek ha vidare utkommit:

1. HUMORESKER af F. & P. VON SCHÖNTHAN. Öfversättning från tyskan. 1: 50.
  2. ÄNDTLIGEN! En berättelse af JOHN HABBERTON. Öfversättning från engelskan. 1: 50.
  3. SKÄMT OCH INFALL af JOSH BILLINGS. Öfversättning från engelskan. 1 kr.
  4. CRESSY. En berättelse af BRET HARTE. Öfversättning från engelskan. 2 kr.
-

Glada själ!

Hoem jag menar?

Dig naturligtvis, min nya bekantskap, som nu slagit dig ned för att studera dessa »brokiga bilder». Hvad det skulle fägna mig, om din nya bekantskap fölle dig i smaken!

Jag är säker, att du måste vara en glad själ.

I annat fall skulle du inte köpt ett band af »Humoristiskt Bibliotek», utan i stället lagt dig till »Handbok i pilodling», »Fråga mig om allting», »Den erfarne kogubben», »Hvar och en sin egen lagkarl» eller »Nya Tulltaxan» — allesamman utmärkta, nyttiga böcker, men inte ett tecken humoristiska.

Och mig gläder det, att du är en glad själ.

Endast en sådan har sinne för den anspråkslösa, stilla lifsglädje, som ännu på skånska slättbygden lefver i folklynnnet och qväller fram ur folkhumorn, ty här har en lefnadstrött, öfvermått, morfinätande och qvinnoföraktande diktning ej hunnit göra trinda, rödletta anleten surmulna. Här finnas muntra gubbar, gummor och ungdom.

Jag är öfvertygad om nyttan af humoristiska bilder — verklighetsbilder, förstås — isynnerhet som motgift mot pessimismen: jag håller med gubben Jeppa, hoars

bekantskap du får göra i två af skizzerna i denna bok. Denne verkliga humorist är ingen dikt, utan en humoristisk verklighet på 13 pund — förlåt! 110 kilogram, 5 hektogram. Och han sa' till mig för några år se'n på Kiviks marknad: — »Det påstås», sa' han, »att folk lefde längre förr i verlden — jag vet inte hur det är med den saken, men säkert är, att folk i allmänhet lefter med mera lif nu för tiden. I min barndom softo många småbönder — inte bara den dryga delen af året, då de lågo i kakelugnsbänken och smälte det feta fläsket, utan både när de stodo och gingo: de softo vakne. De tänkte inte på någonting, intresserade sig hvarken för statens eller kommunens angelägenheter, läste aldrig en tidning och knappast en bok — många kunde inte läsa eller stapplade sig med möda genom lillkatekesen. Morgon och qväll starfvade barnen genom en sida i psalmboken eller testamentet, men det var tidt bara som en utanlexa och för det skulle så vara. Så hade en och annan »Sibylle spådom» och »Barndomsboken», »Genoveva», »Carl XI:s syn på rikssalen» och »Jeppa på berget» — men hvad der blef en glädje, när man fick låna eller köpa en ny treskillingshistoria! Eller när en och annan af den tidens gamle, rolige gubbar kom in om dörrarna och hade någon rolig historia eller någon ny visa — åh, man blef som en annan menniska! Man glömde både dans och kortlek.

»Nu fins det sockenbibliotek och folkupplagor och öreskrifter för folket och så mycket tidningar, att ungdomen inte behöfter gå och softa. De skulle bara vara lite roligare ibland, de der berättelseböckerna — der talas så mycket om krig och mord och förgift och kärleksjämmer. Bevars, människans natur är på femton

vis — hvar och en kan vara galen på sitt sätt. Mest på tok måla de kärleken — men jag har alltid funnit, att om det är något bevändt med den, så gör den inte människan till en pipesill och inte till sjelfspilling heller. Tacka vill jag roliga historier om folklivet! Och der kan ligga mycket allvar i en rolig historia, må tro! Så man kan spegla sig sjelf.»

Hade inte gubben rätt, glada själ? Du nickar så betänksamt.

O ve!

Just nu faller det mig in, att du kanske inte är en glad själ, utan en bister recensent! Bister! Åh, recensenter äro merendels glada själar — åtminstone vänliga själar, som glädjas med den författare, som glad är; de få olyckligtvis så tidt gråta öfver de gråt-milda. Jag hoppas, att du är en vänlig själ!

Kyrkoby prestgård och Arlöf i Augusti 1889.

Henrik Wranér.

INNEHÅLL:

	Sid.
»Han törs inte för sin qvinna!»	1
När »Poggepelingen» pickade påskaägg	10
Marna Jeppa Ingemans Blåkullaresor	20
Förr i verlden och nu för tiden	33
Kistan står för dörren!	42
Det var bra speladt!.....	51
Fåratvätten	83
Den nya katekesen	95
Åke Väskeman	103
»Qvicktionde».....	128
Ola Månsskans »isglace»	137
Handelsmannens handskar	149
När lektorns kommo till Per Hans.....	156

”Han törs inte för sin qvinna!”

» **M**ed konfekt och silkeblommesjaletter och kaffe kan man locka fruntimmerna till mångahanda — allt efter som de ä gamla till», sa’ Märten Tröskeman en qväll i julas, när han satt inne hos dragonen och drack gök. »Men det är ingenting emot hvad man kan få de gifte karlarne till, när man bara slår dem i synen med att de inte töras för sina qvinnor. Der var Ola Flink, nämndemannens soldat, som stod och tröskade samman med mig för några år sedan: han hvarken snusade eller lade mulbänk eller smakade gök eller spelte kort, men bara Nils Gårdsdräng sa’: »Sådant ska’ ni inte locka Flink till, för han törs inte för sin qvinna — då får han stryk, när han kommer hem», så lade Flinken mulbänkar, stora som en pilevall, snusade som ett piggsvin, tog sju supar på fem minuter och spelte bort en riksdaler på tie. Jag gaf honom på pelsen för det så tidt, och han skämdes och han gret bakefter, men lika när var det nästa gång. Der borde vara lag på att, när karlar ä’ samman, skulle de inte få lof att tala om fruntimmer — inte om

gifta, åtminstone. Der kan vara dålighet nog ändå att 'gamsa' om, dem förutan.»

Och dermed tog Märten opp en rulle torr »naturel», karfvade sönder ett tum af den på bordshörnan, stoppade sin kritpipa och sög, så han vardt blå i synen. Dragonens qvinna började hosta, ty hon höll på att qväfvas af röken.

»Ja, ni kunde tala om er sjelfve — det vore eländigt nog det!» sa' hon och drog på smilbandet. Hon slog röken från ansigtet med bägge händerna.

»Jag begriper inte, att ni bryr er om de usla fruntimren», fortsatte hon och kittlade sin man i nacken, för si, hon var rent galen i honom och de hade inte varit gifta mer än en tre, fyra månader.

»Ja», sa' Märten, »hade Adam haft en ordentlig pipa och en kardus »Dalkullan» i Paradiset, så hade han inte fått håll mellan sidobenen och inte varit lysten efter 'Pergamotter' heller. Då kunde hans söner sluppet att stå och tröska och vara skräddaren skyldiga för byxetyg. Så lyckliga vi karlar skulle varit ändå, om Eva aldrig hade blifvit skapt!»

»Du ä' nu en qvicker karl, Märten, så du hade då inte behöft ha någon mor, men vi andre — —» skrattade dragonen.

Märten blef förlägen: han hade talat utan att tänka.

»Ja, en mor får en ju ha, förstås — —» sa' han.

»Och det får gerna vara ett fruntimmer — —»

»Jo, det var bara det jag ville säga: det fins ingenting, som förargar en karl så mycket som en antydning om att qvinnan är husbonde. Jag var med på ett lustigt äfventyr på det viset för en tjuguar

se'n. Ja, ja — det var så lagom lustigt på ett vis. Nej, nej, slå inte i flere gökar!»

»Åh, du kan väl ta femton droppar?» bad dragonen.

»Kanske inte Bengta tycker om att han dricker gök!» sa' dragonens qvinna med oskyldig min, men det klippte i mungiporna.

»Åh, för den delen, så — ge mig en fingerborg till då!»

Dragonen och hans hustru utbytte en blick, men lyckades hålla sig för skratt.

Mårten märkte ingenting, utan blossade på sin pipa.

»Jo, det var det jag skulle tala om. Det var på sjelfva 'Tjugonde Knut' och det hade verkligen blifvit en liten julaknuta också efter en fjorton dagars slabb och smörja, och så tyckte Sven Skräddares, att de skulle ha ett litet julakalas — bara några goda vänner, förstås, jag och Hans Husar och Stenkil Skomakare, som skulle bli hans svåger, och Ola Smed — — på en toddy och en bit smör och bröd bara, som det alltid heter, fast der var femton slags sofvel och fisk och risgröt, förstås. Det börjades ju med besken och så lagade vi toddy. Och den 'förfotade' vi skäligen bra, fastän skräddarekaringen grinade illa — både för der gick så mycket till och derfor att hon var rädd Sven skulle bli »på en dunder». Och hennes syster Sissa, som skulle ha Stenkil Skomakare, såg sur ut som en skogsskrabba och hviskade fästmannen i öronen tätt om tätt. Men skomakaren gaf det hundingen, utan bara 'förfotade' immerdix. Och ju flera toddar

han satte ner, desto mera kelen blef han — somliga menniskor ä' ju på det viset, när de bli lite i hättan, att de nödvändigt ska' kyssas och klappas, om de så ska' kyssa en karl. Men så'nt der tyn-teri ville inte Sissa veta af, helst som vi ju sutto och grinade åt skomakaren, för han var rént djäkligt kyssasjuk, utan hon gaf honom på mulen till slut, när han inte lät henne vara i fred. Och då blef han spritt ettrandes arg och slog dubbelt så mycket i — bara på kif.

»Ja det är sig så likt!»

»Säger du det, mor?»

Och dragonen nöp sin lilla gumma i den lilla, röda öronsribben.

»Talar väl inte om dig, far! Du ä' korporal, du!» log hon.

»Men skomakaren och vi andra höra till de 'gemene', kan jag tänka», skrek Märten. »Det förstås. Nå! Rätt som det var, så voro vi på dunkadusen allihop. Hans Husar sjöng sin gamla visa:

»Vår galt han hafver sänkt sig,
I korran har han dränkt sig —
Vid grafven, der han stod,
Der förkortade han sitt blod.»

Ola Smed satt och smidde med knogarne på bordet, så glasen hoppade, skomakaren stod och tog 'varpan' i famn och kysste henne så att det small, och sa': »Hvarför ä' du så arg, Sissa? Du vet jag är glad vid dig! Hit med munnen bara!» Och så ramlade han kull. Och skräddaren trättes med sin käring.»

»Nå, du då, Märten?» sa' dragonen.

»Jag! Jag rökade tobak och höll mig fast i bordet, för jag tyckte stugan dansade», sa' Märten och tog sig en klunk.

»Åh ja, du har alltid varit en dansedocka!» mente qvinnan.

»Så rätt som vi sutto, så säger Hans Husar: »I qväll skulle vi med rätta skjuta julen ut. Hur är det? Kan du skjuta, skraddare?»

»Han, ja! Han skjuter rygg, när han har en tröja till förladdning», sa' Ola Smed.

»Han kunde nog skjuta bom också, om det gälde», mente jag.

»Och stora flottmatar genom *meraftansgluggen*»,¹ murrade käringen.

»Nog skjuter jag så bra som någon af er», sa' skraddaren och grinade argt.

»Ja, öfver målet», sa' Hans Husar. »Jag har min puffert i fickan; låt mig se om du törs gå ut om hörnan och skjuta af den. Men dånas inte af, bara!»

»Nej, lossa skott vill jag inte», sa' skraddaren. »Nålen ä' mitt enda vapen, men det drar jag blankt.»

»Han törs inte för sin qvinna», sa' Ola Smed.

»Törs inte! Jag gör hvad jag vill!» röt skraddaren.

»Ja, du kan försöka», sa' käringen och vände ut och in på ögonen som en höna, när det åskar.

»Försöka, hm! pytt!»

»Akta dej, hon går efter alnen!» sa' smeden.

¹ = munnen.

»Jag ska' alna henne och ge'na en fot också!
Hit med pufferten, husaraf—n!»

»Hvad nyttar nu sådant till?» sa' Sissa. »Ni bara går och skjuter eld på taket. — Ni borde ha bättre förstånd allihop, gamla menniskor! Stenkil, gå bort och ta pufferten ifrån honom!»

»Åh i hundingen — pass du dina tassar, Stenkil!» sa' skraddaren.

Och han var så ond, så han skar tänder.

»Pass dig för Sissa, så inte hon tar till spannummen — brås hon på syster sin, så ä' hon en sticksyl!» sa' han.

»Nu tycker du att du är karavänd!» sa' käringen och började gråta.

»Och den han har stått för Guds altare och lofvat dig kärlek i nöd och lust!» sa Sissa. »Det säger jag dig, Stenkil, att om der inte är bättre karakter på dig, vill jag aldrig gå till presten med dig. Tar du pufferten ifrån honom! Hör du!»

»Akta dig, skraddare!» sa' Ola Smed. »Qvinnan tar dig i kalorfven!»

»Ge henne pufferten — du kan lätt komma till förtret», sa' jag.

»Åh, dä mesta af kalorfven har hon nog plockat dän!»

»Hålt käft, smed!» sa' jag. »Hvarför ska' du sitta och reta honom?»

»Här ska' bli ett skott, som ska' höras till Lund!» sa' skraddaren och for på dörren. Vi andra kilade efter. Fruntimren skreko skrik på skrik.

Som vi kommo ut om stugudörren, small det.

Många skott har jag hört i mina dar på Tvedörren så väl som på Ljungby hed, men aldrig har jag hört maken. Och, ja gu, tog det inte bom. Pufferten var gammal och laddesatsen för stor, så pipan rök åt helsefyr. Skräddaren fick hela bunken i synen, så han drall med ett enda sätt, och en skärfva af pipan tog hela snudan af venstra tummen. Han skrek som en gris i ett stengärde, den stackars persejernspalten, och ett par måste bort och dra honom in i stugan.

Men inne blef der ändå värre heja, måntro. Tuppen och bägge hönorna, som sutto på en pinne vid kakelugnen, därför att det var så ettrande kallt ute, blefvo rent från förståndet och flögo bums på både väggar och fönster. Och ju mer fruntimmerna jagade och huschade dem, dess galnare blefvo de arma varelserna. Tuppen flög bort på det stora lerfatet, der syltan låg, och han flaxade och han sprätte, så syltestyckena flögo som kampersten vid ett tattraslagsmål. Och så for han i grötafatet och se'n i mjölkbunken, så mjölken stod omkring honom som ett springvatten. Ljuset vältes och toddyglasen rullade under bordet, det började ta eld i duken och glasskärfvorna krasade på golvet; det osade och rök, fruntimren skreko som vipor om vårdagarne, skräddaren gol och hönsen skrockade och Ola Smed gaf upp det ena flatgrinet värre än det andra. Jag skulle bort och få tuppen af mjölkbunken och slå mjölken på duken, som låg och kolades, och hur jag bar mig åt, dansade grötafatet ner och ölkruset gjorde sällskap. Till all lycka hade jag strykstickor i byxfickorna, så jag fick en pråsa tänd, som låg på kakel-

ugnsleret, fick tuppen i vingabenet och ut i förstugan — efter foro hönsen och så finga vi opp karen på bordet igen. Men all gröten var bortskämd, för tobaksaskan hade fallit ner i den, och sådan kanel tyckte ingen om.

Så var det att tvätta blodet af skraddarens näfve och binda linnetrasor om den: käringen fräste och hon gret, men hon gick efter en spinter ny näsduk och band om honom. Skraddaren såg ut som han hade skämt bort en hel räckta korderoj eller klippt fyra bakbyxor, och när skomakaren såg på Sissa, blef han nykter som en skopligg. Skraddarekärningen undrade, hvarför inte vår Herre kunde lagt henne i jordens mull eller låtit henne komma på hospitalet den dagen hon gick och blef vigd och smidd vid en sådan en »hossa till karl», som lät arga skalkar locka sig att gå och skjuta fingrarne af sig sjelf på en helig julahögtidsdag, och hon varnade Sissa för skomakaren, som hade varit med på det — han komme nog att skjuta ihjel både Sissa och de stackars ungarne. Och Ola Smed bara satt och grinade och sa': »dä va' ju f—n te skraddare till att få snus på tummen.»

»Nå, skämdes ni inte?» sporde dragonens qvinna upprörd.

»Jo», sa' Märten. »Hans Husar skämdes och tog sig all skulden på; men inte kunde han tro det skulle gå på det sättet och det var ju inte så farligt.»

»Du tycker väl han ser treflig ut i synen?» sa' kärningen.

Och det gjorde han inte heller, svedd och krutstänkt och förfaslig, det arma lifvet. Men Ola Smed tröstade honom med att fingerblomman snart skulle läkas igen och för resten var det ju på »kajan» och inte nå'n af de fingrar, som han behöfde när han skulle sy. Men skräddaren gick fram och tillbaka på golfvet bland mjölk, gröt och lerskrälle och sa: »åjåjåj! ajajaj!» Så med ens for han på smeden och förpassade honom ut med en däjelig fart, och efter skjutsade han ut husaren.

Jag smet ut om stersdörren och lade af hem, så jag vet inte hur gillet slutade, men det dröjde flera veckor, innan skräddarens tumme blef bra igen.»

»Nå, tog Sissa skomakaren?» sporde dragonens hustru.

»Visst gjorde hon det. Det var väl inte något att bry sig om — karlen var ju inte tillräknelig, och inte var det hans puffert. Hm, skulle ingen tös våga gifta sig utan med en karl, som alltid vore så förständig och lydde henne, så blefve inte hundra töser gifta på hela jorden!»

»Men det är ju ovärdigt! Tycker du det är rätt, Mårten?»

»Det är så hunden heller, men — — men det *är* så. Hör du, dragon, du! Nu har du trakterat ordentligt: nu gå vi ner till handlarens och få ett glas bier — det är inte Trettondagen mer än en gång om året. Åh, hvad är det för trams? Visst går du med? Kanske du inte törs för din qvinna?»

»Nej, det är jemt!» sade dragonen skrattande.

»Hva' — hva'? Törs han inte för dig?»

»Nej, min sann törs han ej! Du behöfver inte besvära dig!»

»Och du är en sådan vante till karl, att du låter henne regera?»

»Hör du, Mårten, jag har lofvat göra henne glädje och inte sorg!»

Mårten skrattade hänfullt.

»Det hörs, att ni inte har varit länge gifta!» sa' han.

Den unga hustrun log älskligt och strök sin man på halsen.

»Det som varar lite, kan vara längre, men det som dör genast, blir der ingenting af», sa' hon.

»Hahaha! *Han törs inte för sin qvinna!*» sa' Mårten, reste sig, tog sin kaskett och gick.

När "Poggepelingen" pickade påskaägg.

»**M**yccket har jag tänkt och mycket har jag funderat», sa' gamle Torkel Tofflemakare, »men hur jag har grubblat och hur jag har spekulerat, har jag aldrig kunnat begripa, hur en hygglig människa kan vilja ge sig in till staden. Skulle inte en släbo, som har ögon, öron och alla lemmar, förnuft och alla sinnen, kunna bli i sin födelsebygd och frakta sig fram ordentligt? I staden bli menniskorna förderfvade på tusen vis: de ge dem till

goodtemplare och till socialister, och de bli husarer, och de supå sig förderfvade — och somliga får den onde sådan magt med, så de bli frimurare och fritänkare och baptister. Om de ändå komme någon stans i sin profession, skulle jag inte säga om det, men hvad lära de sig? Jo, skryt och skräpp och skojknepp och skräpp — det bli de fullproppade med, men i hvad de sälja, är der inte varighet för två styfver — det är väl det håller att ta i första dagen och inte går i sönder i näfvarne på en.

Se på deras träbottnar: spetsnosade och högklackade, gröna och röda kanter på öfverlädret, saffian eller vaxduk på hälen och grannlåter ut-huggna i vristremmen — men hur länge hålla de? Öfverlädren ä' för nära skurna, så mornorna gå ut, och bottnarne falla inte åt svången, så foten får ingen hvila. Eller se på deras pjexor: de drälla itu som grått papper, när de ha varit i lerälta en enda gång. Men ändå ska' slika köpstaherrar, bevars, kritisera och genera ordentligt arbete, som håller, liksom inte en annan hade varit med långt innan sådana der sockerduksbjessar hade lärt sig att ta sina byxor rätt på sig!

Men därför gör det dem godt stundom att komma ut på födelsebygden, de derne affällingarne, och »få på hösen», så de kunna begripa, att de inte ä' finare än andra och att det inte går med knepp och knäflätyg öfverallt heller.

Der var en så'n der en sprättehök, som blef ordentligt nedstukad här i byn för en tre år se'n eller hvad det kan vara; och skulle der inte bli folk af honom efter den betan, så vore det skam för

bys pojkar, det är sant och visst. Och för en, som sätter ihop böcker, kan ju paschaschan vara lustig nog.

Jo, det var Petter — son till »Pål Spottare» här nere i Bäckahuset — vid herrgårdsgrinden. I skolan kallades Petter alltid »Poggepelingen», för han såg ut precis som en grodunge: långlifvad och smal, med stackiga armar och ben, nästan ingen hals och litet, platt hufvud med stora ögon, som stodo långt ut ur skallen på honom, bred mun och näfvarne fulla af vårtor. Han var så otäckt lik en pogga, så pojkarne påstodo, att hans mor försett sig på ett sådant der grodkräk.

Men besynnerligt var det: det arma skrå't trodde bestämdt, att han såg bra ut — som gerna riktigt fula menniskor inbilla sig. Alltid stofferade han ut sig så godt han kunde och var högfärdig som en fattig korporal. Och då är det ju klart, att han inte kunde gå i lära hos någon handtvarkare hemma, utan skulle ta in till Lund; och inte heller kunde han bli nånting nyttigt som skraddare eller skomakare eller smed, utan han skulle bli nånting riktigt »på köpst» — han skulle bli bokbindare, gu-bevars. Hade han ändå slagit sig på ett yrke, som ger någonting, såsom handlare, krögare eller klockemakare, så skulle jag inte sagt på det, men bokbindare! Alla katekeser, psalmböcker och testamenten äro ju inbundna, när man köper dem, och jag har aldrig hört mer än en af de gamla här i församlingen, som har låtit binda in någon bok, och det var Mätta Per Trueds, när hon hade samlat ihop en hel bunke »Budbärare»; men se, hon var ju besynnerlig på många vis och läste böcker, som

ingen annan har — hon hade till och med en glöttatidning, som hette »Linnea», fastän jag på mitt vis tycker der är trams nog i de tidningar, som der ges ut för stort folk: mer än hälften är lögn och resten är inte annat än slagsmål, eldsvådor och dålighet, så der är inte mer än »Hvarjehanda» och följetongen, som är värdt att läsa. Så — *dä* tror jag då inte, att »Poggepelingen» blir stormrik på det yrket, det säger jag: jo, vill han bruka sin ungdomstid och sina händer till att binda in romaneböcker och sådan uselhet, så kan det väl gå en tid, för Herren är långmodig; men, mån tro, förr eller senare får ogudaktigheten sin villas rätta lön. Och det är rätt åt sådana, för det är ett sant ordspråk: »Den, som högt vill klifva, faller ofta ner.»

Jo, så kommer han hem och skulle »påska». Det var en stilig »poggepeling», må tro! Han hade kulört nattkappa och pappersmanschetter, svart hatt, handskar på poggeklometerna och en stilig käpp med kryckan gjord som en gubbe med lång näsa och porslinsögon. Hade han fått alla »grejorna» ärligt, så är det bra för honom en gång — fast, inte tror jag det: han hade nog bytt sig det till för katekeser, som han hade »knyckt» från mästaren.

Jag sitter justament nere hos »Pål Spottare» om eftermiddagen, när »Poggepelingen» kom. Och »påskaklappar» hade han till dem der hemma: en half kardus tobak till gubben och en apelsin till käringen och ett blommigt påskaägg till sin lilla syster — Celia, som han kallade henne, fast hon då är döpt till Sissa inför Gud och denna kristeliga församling — det vet jag, som har stått fadder

till henne och måste ut med tre daler i faddergåfva. Och det der ägget fingo ju alla förvete på, så grant som det var, och jag skulle ju också ha fatt i det, mellan som jag försökte hålla eld på den usla cigarrpinnen, som han hade bjudit mig på.

Rätt som vi då smuttade på våra toddar och »Poggepelingen» satt och skroderade om hur trefligt der var i Lund, och hur han gick och spelade biljard om qvällarne och var på dans och gillen för jemnan, så började Sissa böla alldeles förfärligt. »Jag tappade Petters ägg, buuh! Det trillade in under sängen och det slogs nog itu. Buuh! Jag kunde inte hjälpa't — det trillade sjelf.» Men Pål lade sig på fyra ben, och när ägget kom fram, var det lika helt. »Det var ett redigt ett», sa' gubben; »det är bra att picka påskaegg med, för det håller — det måtte vara någon särskilt ras.» »Poggepelingen» grinade. »Det är nog inte värdt att du sjelf får det om hand i qväll», sa' han till systemen, »utan ta hit det, så ska' jag bevara det åt dig till i morgon.» Men mig hviskade han i örat: »Det är ett svarfvadt ägg; nu ska' man göra sig ett litet slag ner på bygatan vid korsvägen och förtjena sig ett tjog ägg på bondkaninerna. Men tala inte om det för någon!» Nå, det lofvade jag och så följdes vi åt bort mot qvällen.

När han kom ner till »rundelen», blef der lite tyst, men »Poggepelingen» helsade inte på en kutte, utan gick bardus in till handlaren — han visste ju, att der gick det lifvadt till, och den som ville och kände till »tagen», kunde få både »bier ifrån den utländska fabriken», och »vin, som rafflade ända

ner i stora tå». Men den der stormodigheten stötte hans skolkamrater — det hörde jag, som blef utanför. De fleste tyckte han såg nosig ut, och der var en och annan, som sade rent ut, att Pål Spottares »Poggepeling» kände man nog, om han så tie gånger kallade sig för Ström — skulle det vara något, borde han heta *Spottström* eller *Struntström*. Det der blef der allmänt grin åt och de, som hade hittat på den der qvickheten, blefvo bjudna in på »grimasebier». Töserna sade rent ut, att han var stilig, och det var ju som olja på eld eller bränvin i sår, och der blef riktig träta: somliga pojkar försvarade honom och andra kallade honom »klistervispa» och »kalfskinnstrygg». Men allesamman stodo och väntade att han skulle snart komma ut.

Men det drog både länge och väl: flera tjug ägg voro sönderpickade och många polskor sprungna, när ändtligen »Poggepelingen» trädde ut från handlaren, temligen blossande i ansigtet och i sällskap med åtskilliga bland byns rikaste pojkar. Först gick han bort till flickorna, och der kom smaddran snart i full gång, för han hade ju femton ting att tala om från Lund: om alla de många festerna, som studenterna ställa till; om alla vackra flickor, som han kände och som allihop voro så pin förtjusta i honom; om domkyrkan, som han påstod vara så stor, så man inte från kyrkodörren kan se presten, när han står vid altaret, och om allt annat, som han drog på med i skryt och skrapp. Och så bolmade han på af sin »Annelöfs-Havanna», som inte ville brinna på mer än den ena sidan, och svängde sin käpp, som han höll fast i gubbanäsan, sedan

alla flickorna haft den i hand, synat och beundrat den.

Men »all vår fröjd som allt elände tar till slut ändå en ände», som min gamle far brukade säga, och så gjorde »Poggepelings» trams också. Och då var der någon, som föreslog, att man skulle picka ägg igen. Nu är den konsten inte så svår i sig sjelf, ty det gäller bara att få ett hårdt, tjockskaligt ägg och att föra dess spets riktigt säkert — helst, förstås, så att man träffar den andres ägg lite på sidan, för då stryker hans, och det får ju den, hvars ägg håller. Der var godt om ägg i allas fickor den dagen, och de af pojkarne, som inte vågat sig fram i tal med töserna och stabosprätten, åto ägg, så att den rara gulan gick dem ända till öronen och lade sig som bomull kring deras hjertan.

Nu var det »Poggepelingen», som trädde fram. Han hade bara ett ägg att börja med, men innan kort stodo alla hans fickor pösiga som prostmagar. Till en början skrattade de förlorande, för ingen brydde sig vidare om några ägg. Men när ingen enda kunde stuka främlingen, byttes förvåningen i harm, isynnerhet när »Poggepelingen» med ett oförskämdt öfversitteri förklarade, att det berodde deraf, att ingen mer än han förstod att hålla sitt ägg rätt, när de skulle picka — och det är just sjelfva hufvudsaken. »Men det kan man ju inte begära, att ni bönder ska' begripa», sa' han. »Ni står ju på samma punkt som aporna nästan.» Pojkarne började bli ilskna, till och med de, som druckit bier samman med stabopickaren, och de andra skockade sig hotfullt kring honom. Töserna, som nu alltid

komma med hartassen och smiska, tiggde och bädo honom, att han skulle lära dem konsten, men han förklarade, att det gjorde han aldrig, inte en gång om — jo, kanske om han finge en kyss af den vackraste flickan der fans i byn. Nu blef det naturligtvis ett kattrakande om *det*: »det är du!» och: »aldraminst är det jag!» skreks der hit om här — fast naturligtvis alla ville vara den vackraste — om också inte kanske precis för att få kyssa »Poggepelings» breda trut. »Nämndemannens Agda är grannast», ropades det snart från alla håll och kanter; flickorna stormade samman omkring henne och skreko: »Du ska' ge honom en kyss! Åhjo, visst ska' du kyssa honom — så vi kunna få reda på det!» Och der blef ett fasligt kohej! Agda nöp i förklädet och var röd som en kopparkittel, höll sjalett-snibben för munnen och slog omkring sig. Men hon hade nog gett efter, det syntes, för hon började dra så nått på smilbandet, när de andra flickorna rusade bort och drogo »Poggepelings» fram till henne, så att hon skulle kyssa honom — se, hur det är, tycker en flicka ju alltid om att bli prisad som den vackraste. Så hennes mun började redan smått ställa sig i strut.

Men då hände en faslig olycka. Som »Poggepelings» slets hit och dit — föll ägget i bygatan och det blef så tyst i laget. »Hurra!» skrek någon i detsamma, »nu gick 'klistervispens' ägg åt helsefyr — nu ska' vi se, hvad der var med det — kanske der var nånting klistradt på skalet!» »Poggepelings» blef eldande röd och ville hugga fatt i

det, men för sent! Någon af de tjugtals näfvar, som sträcktes ut efter det, hade kommit honom i förväg.

»Det håller ännu!» skrek någon, och det blef åter tyst bland skaran, som, tvehogse hvad detta månde vara, såg än på ägget och än på egaren. »Det är förtrolladt!» ropade någon, och den, som höll det i handen, kastade det ifrån sig. Åter försökte »Poggepelingen» få det i handen, men hindrades af Per Nils Olof, en oförfärad fyr, som slog ägget af alla krafter i milstolpen. Det studsade tillbaka och rullade ner bland pojkarne; vid det man granskade det, fann man, att det var helt utom i så måtto, att några stickor trasslats opp å ena sidan — det var således ett träagg!!!

Nu blef hin lös: skymford haglade öfver den arme syndaren, och inte kunde han springa sin väg, för Olof och ett par andra hade honom för väl fatt i kragen. Men alla skreko.

»Så »Poggepelingen» har lärt tjufknep i sta'n!» skrek en.

»Det måtte vara träkarameller, som han trakterar sina fina Lundatöser med!» hånade en annan.

»Det ha de lärt honom: dem fins der ingen ärlighet i, för de ä' påpaltade med femton slags lösgods!»

»Deras lösgumpar ä' kanske också af trä?»

»Banka kalfskinnsryggen på den drummeln!»

»Med hans egen 'gubbakäpp' ska' det vara!»

»Ja, jaa!» skrånade hela flocken.

»Hit med ägget, så ska' vi picka honom i pannan!»

»Så få vi se, hvilken träkloss som ä' hårdast.»

Töserna skreko och sprungo — nämndemannens Agda allra främst, och hur den stackars »Poggepelingen» skrek och bad för sig, fick han ett ordentligt kok stryk. Till på köpet började pojkarne plocka äggen ur fickorna på honom och slå honom i synen med dem, så att han snart såg ut som det hade regnat äggröra på honom. Slutligen var der någon som föreslog, att man borde doppa honom i bäcken ett slag, för »poggepelingar» trifvas bäst i vatten; men då gick jag fram och lade mig emellan och så fick han gå hem, den stackars herr Ström. Men faslig såg han ut: nattkappan var trasig och hängde på ena axeln och hela skallen var full med blåa knutor, som han fått, då de pickade ägg mot pannan på honom. Som jag sa': »Af djefla ägg bli djefla ungar, min kära Ström, och det är honom väl undt; för är han för fin att vara här och arbeta, så skulle han hålla sig för fin att komma hem och lura oss också. Det var annars ett tusans så qvickt påfund, och hade det varit någon annan än han, som hittat på det, skulle det varit rent utmärkt. Men nu är han inte af bys barn längre, ser han», sa' jag, »och därför duger det inte att komma med några bondknepp, inte: sådant tål man af en jemlike, men inte af dem, som ska' låtsas vara fina. Har han inte sett, att när de gamle gubbarne spela fyramanna-tolfva, så göra de gerna sina små knepp under bordet och med ögonen, och de hålla alltid ihop mot en, som är främmande, helst om han är köpstakarl. Men om han försöker göra ett knepp, så dröjer det inte länge förr än det smäller. Nej», sa' jag, »man ska' veta hvad som går i det sällskap man

är i — det är hufvudsaken. Och den, som har gått ur bondeståndet en gång, han ska' aldrig tro, att han se'n kan riktigt komma ditin mer; för går det bra för'en, så bli de afundsjuka, som ä' kvar, och går det illa, så spotta de på honom. Och därför skulle aldrig en släbo ge sig till sta'n — blir han hemma, så går der ingen nöd på honom, men i sta'n blir han bara full af knep och falskhet.»

»Poggepelingen» bor uppåt landet nu och lär vara rika karlen — se, hin hjälper gerna sina, och anlag för knäflatyg hade han ju som pojke redan. Men hans bokhörn duga nog inte att slita på — det kan man tro, och permarne ä' nog af papp i stället för trä, der han kan se sig möjlighet att smugla», sa' Torkel Tofflemakare.

Marna Jeppa Ingemans Blåkullaresor.

»Ja ja, jag vet hvad jag vet», sa' Jeppa Ingemansson, en af de älskligaste och gladaste gubbar, jag träffat under mina fotresor på skånska slättbygden, liksom hans hem, der en munter och hjertevarm hustru förde spiran, var ett af de gästfriaste. I fjol vid påsktiden helsade jag på honom och vardt som vanligt särdeles väl emottagen. Efter intaget kaffe började vi språka om en del gamla plägseder och skrock, och det framgick ur samtalet, att gubben

ingalunda trodde på dylikt, ehuru han låtsade så gent emot mig. Vi hade just afhandlat det mångsidiga ämnet trolleri och trollpackor, då Jeppa tände sig en ny pipa och smålog.

»Ja ja, jag vet hvad jag vet», sa' han. »Nog är här nu inte många, som tro på spådomar eller signierier eller på Blåkullaresor heller. Men jag vet åtminstone *en* käring, som har rest till Blåkulla och det många gånger. Första gång var det en skärtorsdag och en annan gång kom hon också den dagen, men då for hon inte ensam, utan hade en hel flock käringar i sällskap med sig. Och hon har varit der många gånger se'n och allt som tättast —.»

»Allt som tättast far du sjelf med, du gamla tramsebytta!» skrattade hans gumma och luggade sin välfödde gubbe så nätt vid örat.

»Aj, aaj! Ja, så gack på, efter som du inte har något hjerta för din gamle man: du har snart afluggat, för nu är der inte mycket kvar, fastän jag i mina unge dar hade ett hår som sjelfva Simson. Se bara, hur hon har plockat af hvar endaste tötte så när som de fattiga striporna vid öronen. Det är med håret som med husfriden och glädjen — bara man väl har blifvit gift, blir det tunt med alltsamman. Tro mig, att ungarlslifvet skulle vara bra mycket trefligare, om man hade en bra qvinna bara!»

»Men Jeppa får förklara mig det der om käringen, som har rest till Blåkulla!» bad jag. »Det är naturligtvis bara trams!»

»Trams?! Har du hört på maken, Marna? En sådan der en grönskälling, som hvarken har försökt, hvad det vill säga att slitas med hustru eller fostra

upp barn, vågar påstå, att jag far med trams — jag, som har varit nämndeman i 30 år, godeman i 20, landstingssuppleant en gång och varit en så hygglig karl mot tjenarne, att de ha gråtit, hvar enda dräng, som har flyttat — för pigorna vill jag nu inte tala om: dem har jag aldrig vågat se på för mor! Trams! Liksom jag inte skulle känna min egen qvinna! Hm!! Hör du, mor! har du rest till Blåkulla eller har du inte? Svvara ärligt!»

»Jo, det har jag nog!» svarade mor Marna och log.

»Ska' du inte dit igen i morgon, skärtorsdag? Vill du inte dit dess oftare, ju äldre du blir? Hva', säg?»

»Jo, det har du rätt i!» sa' gumman med vek ton. »Jag skulle vilja vara der hvar dag från morgon till qväll!»

»Hör sjelf nu! Och låta mig sitta här ensam —.»

»Så att håret kunde växa ut igen på dig, far! Men tala nu lite allvar en gång: inte låter det som du hade varit nämndeman i dina dar — du gycklar ju från det du stiger opp tills du går och lägger dig. Det är ju inte godt för en främling att bli klok på ditt trams om Blåkulla, allra helst när du pratar i en radänga om godemanskap och Simson och drängar och — — och — —.»

»Och hins gamla mor — liksom inte det hörde också till en Blåkullahistoria!»

»Nåå», sa' jag. »Det är en lustig historia: för all del ro fram med den!»

»Historia! Rena dagsens sanning! Jo, hör nu på, så ska' jag försöka reda det.

»Han kan förstå att mor och jag inte alla dar ha varit så här gamla och mulbända och sura af oss — —.»

»Jo, Jeppa har alltid varit lika dan och blir väl inte bättre heller här på jorden!»

»Och när vi voro unga, sutto vi inte så här på undantag, utan här ha vi bara bott i en 15 år. Förut bodde vi på Fridetorp, som nu vår äldste son Nils har — dit ska' han gå en gång, så blir han väl mottagen, om han helsar från käringen, som reste till Blåkulla i sin ungdom. Se, Fridetorp döpte jag det till efter en af våra töser, som heter Alfrida; men förut kallades stället för Blåkulla och så hade det hetat i många år i folkamun. Nu tror jag det ljusnar, hva?

Jo, der lär någon gång i världen ha varit en man, som de kallade för Ola Kull, om han nu var från Kullabergstrakten eller det var ett gammalt soldatnamn, för han var då inte af samma kull som den gamle Kullen, som blef ärelös för kommerserådet Lundgrens process i Ystad — ah ja, det är så länge se'n, så det har han inte hört talas om, väl? Jo, han egde hela sträckan mellan Byanäs och Fåraberga, och hela hemmanet kallades efter honom för Kullagården, eller bara Kulla. Är han med? Nå!

När han så hade gått till sina fäder, delades hemmanet mellan hans fyra söner. Och de hade fått hvar sitt vedernamn: den ene hette Snuse-Kull, för det han alltid gick och prekade i snushornet; den andre Duse-Kull, för den orsak att han alltid lefde i sus och dus och såg sömnig eller dusig ut;

den tredje Röde-Kull, efter det han var rödhårig, och den fjerde Blåe-Kull, emedan han alltid gick i mörkblåa vadmalskläder, som smeto, så att han alltid var blå både om händer och om näsa. Det är klart, att när så hemmanet delades, kallades utbrytningarna Snusekulla, Dusekulla, Rödkulla och Blåkulla. Så hänger den saken samman, sa' skraddaren, när han hade sprätt sönder vesten.

När Blåe-Kull hade slagit vantarne i bordet, köpte min far, gamle Ingeman Jeppsson, hans ställe, och därför är jag, skam till sägandes, född i Blåkulla.»

»Nå, då har du, far, varit der mer än jag!»

»Nå, då begriper jag», sa' jag. »När mor Marna for dit med alla gamla käringar här i byn, så hade hon haft bröllop med Jeppa, hva'? Det var annandagen?»

»Det tog på pricken, sa' Sven Måns Lars, när han sköt näsan af sig. Noga räknadt, var det hvarken första eller tionde gången. Hon hade varit der på gille ett par, tre gånger, och det var inte fritt, att hon hade kilat in om trädgårdsgrinden ett par söndagseftermiddagar — för att se sig tillfälle att kunna snylta sig till en kyss af mig, kan jag tro.»

»Ja, hvad man kan vara tyntig i sin ungdom», sa' Marna.

»Jo jo, men, san!

»I sin u-ungdom!»

Men så kom hon med full stass, och det var den dagen som halfva byns käringar foro till Blåkulla, begriper han nu det, hva'? Hahaha! Der

var män tro mycket skoj med det på bröllopet! Och en så grann käring skulle hvem som helst kunna vilja resa till Bläkulla med — det kan han tro, för Marna var grann på den tiden.»

»Ja, så kan man då inte säga det om dig, far!»

»Det var för resten på ett besynnerligt sätt jag fick den tösen till käring, för det kom sig af hennes första resa till Bläkulla — det är ett riktigt kärleksäfventyr, må tro.

Det kan väl vara så der en ätta eller nio och tretti år se'n: påsken kom fort och det var en förskräcklig vinter, så att dagarne före påska var det både slädföre och snöyra. Jag hade nätt och jemt fyllat ett och tjugo år och hade inte exerceerat ändå, men skulle till det på våren och vid midsommartiden skulle jag trolofvas med Nils Nils Marna här i Torplunda och ha bröllop strax efter. Jag kände inte den, som skulle bli min fästmö, för far hade varit nere och friat för mig, såsom bruket var på många ställen i den tiden; jag tänkte inte på någon särskildt, Nils Nilsson sades vara en rik knase och pengar behöfdes der hemma, om inte hela regeringen på Bläkulla skulle gå hin i våld, och som det påstods, att Marna var en grann tös, hade jag ingenting emot på det, allrahelst som jag trodde far inte skulle bli så sträng se'n jag blefve gift — nu var jag bara som en liten pojke och fick aldrig klyfva näbb.

Så går jag som sagdt der hemma på skärtorsdagen, och rent ensam var jag, för far och mor hade rest till sta'n på morgonen, fastän det var ett Herrans snöfnyk ute. Drängarne stodo på backen och skottade snö, ty der lade sig alltid en sådan

otäck drifva uppe vid vår gärdesgård. Jag var allt emellanåt ute och halp dem, fastän vi just inte hade stor glädje af vår skottning, för det rök igen genast.

Med detsamma får jag se en släde ute på markerna och man kunde förstå, att hästarne voro rent förplustrade; stundom låg folk och ök och släde huller om buller, och så kommo de opp igen och knallade vidare. Jag fick fatt i min skofvel, tog drängarne med och gick ner och skottade dem lösa. Det var en ung tösaslynta och en dräng, som skjutade för henne, och de skulle fara ett par mil bort. Jag sade dem, att det var stört omöjligt att komma längre och att de kunde riskera lifvet, om de gäfvæ sig ut på mossarne: det skrämde dem, så att drängen satte in hästarne och tösen gick in i stugan. Jag såg genast, att det var en grann tös.

Ute på gården spørjer jag drängen, hvar de hade hemma, och han kan tro jag blef helt förplex när han säger: »Det är Nils Nils Marna från Torplunda — jag tjenar hos hennes far.» Jag fick väl inte brådtom in och lät sätta fyr i kammarkakelugnen och fick tösen in der och slog lite kaffe i det arma lifvet, för hon var ju rent förfrusen, stackars unge, så länge som de hade varit på vägen och trillat rundt i snön.»

»Vet han hvad det första var som Jeppa gjorde, sedan han fått mig in under tak?»

»Hm! Vet inte: tog en kyss från mor, kanske?» gissade jag.

»Han kunde min sann försökt! Nej, han var ute och rakade sig och tog ett rent förhänge på!»

»Skulle väl se ut som folk: jag trodde ju det var min fästemo. Och när man är vacker i sig sjelf, så skall man väl pynta sig lite också. På den tiden hade jag håret kvar och var en — —.»

»En likadan tynting som nu, ja precis!»

»Emellertid kommo far och mor också ut för äfventyr: de blefvo insnöade på vägen från staden och hördes inte af på hela qvällen och inte om natten heller. Och der satt jag med en tös, som hade kommit alldeles som ett yrväder öfver mig. Nå, henne gick der nu ingen nöd på: jag höll varmt och godt till henne.»

»Ja, jag trodde jag skulle bli kokt: kakelugnen var glödande röd — —.»

»Liksom du sjelf, när jag såg på dig, mor! Strax var jag ju lite blyg för henne: jag visste inte hur jag skulle lägga mina ord och tala om för henne, att det var mig hon skulle ha. Men när hon så började jämra sig, att hon hade kommit »på villedkulla» under sin resa till moster, som bodde i Olsarp, så tröstade jag henne och sa', att hon bara var kommen till Blåkulla. Och så skrattade vi som to-singar bägge två, och så kom tramseqvarnen i gång och jag blef spritt galen i ungen, så jag visste knappast hvad jag tog mig till.»

»Det tror jag nog: han ville jag skulle äta hvar timme och kaffekitteln var visst på dagen i ända.»

»Jag har alltid unnat dig godt, mor. Jo, der gick jag och tösen en dag och två dagar, far och mor hördes inte af och så påskafton tyckte jag hon borde veta, att hon var hos sin fästeman. I mörkningen satte jag mig bort till henne vid kakelug-

nen och så tog jag henne i handen och sa', att jag var så själglad vid henne och att vi nog skulle lefva bra samman och att jag omöjligt kunde valt bättre sjelf om jag hade rest och sökt opp henne i stället för far. Hur var det, mor? Jag kysste dig väl inte den qvällen?»

»Skulle jag inte tro; jag rörde visst vid någonting med läpparne, men det var säkert kakelugnen, för det var så hett!»

»Ja, hett var det och hetare blef det när vi började komma i förklaringar, för — kan han tänka hur de hängde ihop med saken?»

»Hon var kanske glad vid någon annan?» gissade jag.

»Pytt. Det var inte *hon*?»

»Var det inte hon?! Hm! Jag tror —.»

»Det var den galne Nils Nilssons Marna, ser han!»

»Den galne?»

»Jaha. Der var två Nils Nilssar i Torplunda med hvar sin Marna — begriper han, hva'?»

»Håhå!»

»Och så hade far varit hos den ena och friat för mig och så kom den andra hem och satt och kysste mig, när jag var ensam hemma. Skönt, hva'? En riktig roman, hva'?»

»Ja, är det riktigt sant, så — —.»

»Sant?! Fråga mor! Om han nu tror henne mer än en gammal nämndeman. Mor, du?»

»Jo, det är sant hvart ord!»

»Der hör han sjelf. Och må tro vi blefvo eländiga; tösen gret och ville prompt bege sig af, om

hon så skulle gå. Men det lade jag mig ju emot, för jag har aldrig velat nå'n syndares död.»

»Han hade tårarne i ögonen, när han och jag knabbattades i förstugan, för jag var ute och ville af. Men hur det var, så gaf jag efter.»

»Så har jag fått ge efter alla mina dar se'n — ja, det är inte bra att vinna första tolfvan.»

»Ja, stackare! Du har haft ditt kors att dra på — du har så! Jo, så tiggde och bad han mig. 'Reser du', sa' han, 'så blir jag tvungen att resa ner och ta den andra markattan', sa' han, 'och då får jag inte en glad dag, nu se'n jag har träffat dig. Utan blif här nu bara, tills far och mor komma hem: ä' vi två, så ska' vi väl stå oss', sa' han. Men jag ville ge mig af, för jag tyckte inte om Jeppa och har egentligen aldrig tyckt om'en.»

»Hör du, Blåkullakäring! Narras du, så talar jag om hvart evigaste ord som du sa', du. Jo, hon sa', att — —.»

»Jag sa, att du var en tynting och att du behöfde någon, som toge en förständig hand om dig — något annat sa' jag inte. Tyst nu: hvad två säga vid ett sådant tillfälle, skall man aldrig tala om för den tredje — se, det är inte *hvad* man säger, utan *hur* man säger det, och när man tänker som mest, kan man minst säga.»

»Der sa' du ett sant ord, mor! och det var inte det första. Men hufvudsaken var ändå att jag höll dig qvar i förstugan: då var jag dugtig — det får du medge.»

»Lätt att locka den gerna efter vill hoppa!»

»Aldrig man kan få skryta med sig sjelf! Jo, mån tro der blef ett berserkalif, när far och mor kommo hem påskadag: bevars väl bara att tänka på det! Far svor och lefde som en hundturk — hade det inte varit yrväder, hade han väl kört af det arma lifvet. Och mor gret och Marna gret.»

»Och det var bara du, som var kavat och lugn!»

»Jo, jag tackar! Men mor gick öfver på vår sida och så stodo vi oss ju, när far hade fått sofva på saken och så fick höra, hur ifriga vi voro. Till all lycka hade min Marnas Nilsagubbe lika mycket pengar som fars — det gjorde må tro inte lite på sig, för gubben var holians hagalen¹ som de fleste gubbar.

Men inte var det mors bästa mat att följa med far se'n ner till den andre Nils Nilsson och upp-säga tro och lofven: hade det inte burit sig så lyckligt så tösen — den galna Marna, hade jag så nära sagt — hade varit lite glad vid en dräng, som tjente der och som hon se'n också efter sju sorger och åtta bedröfvelser blef gift med, så hade der väl blifvit en babylonisk förbistring i hela Torplunda by bara genom det der påskasnöfnyket. För det var inte så lätt att ställa till rätta hemma hos min Marna heller — gubben hade haft spekulationer åt helt annat håll, ska' jag säga. Men han fick ju också ge med sig till sist — se, när Marna *vill* drifva en sak igenom, så gör hon det — det vet jag bäst, som har dragits med henne i så många år. Och så ska' jag säga, att der hemma hos Marnas föräldrar

---

¹ temligen girig.

hade de redan börjat tro, att tösen var rent förgången och aldrig skulle komma till rätta mer, och när jag då kom körande hem med henne, blef der ju glädje opp i taket, och jag, som hade skaffat henne husly och skydd, hade ju liksom lite anspråk på henne, och det förstod hon må tro också att utlägga för dem.

Far blef ju mycket glad vid Marna, han också, och det innan länge, men han kunde aldrig glömma vår tur ner till den andre Nilsagubben. Och några år efter en gång det blef snöyra, så ville Jakob, min yngre bror, som då var fullvuxen, springa ut och se hur det gick med en flock resande, som satt fast i drifvan; men då sa' far — på skoj förstås, men der låg ändå nånting i det: »Kommer här någon», sa' han, »som vill låna hus, så lås porten och skjut 'skuddan'¹ för, åtminstone om der ä' unga töser med, för annars kommer här väl en snösua och tar den pojken också», sa' han.

»Ja, glädje var där den dagen hon kom dit som qvinna i ett härligt väder — riktig sommarvärme — det var året efter. Vi gjorde det mest för det var en minnesdag af första gång hon kom till Blåkulla. Och glädje var der i många år der nere: snäll var hon — för det mesta — och sorgfria dagar hade vi — de flesta — och snälla barn har hon fostrat opp — och det är det bästa. Vi ha talt så tidt om hur lifvet skulle gestaltat sig, om hon inte hade kommit ut och åka i det yrvädet och jag hade fått den galna Marna —.»

---

¹ rigeln.

»Då hade du haft mera hår, far!»

»Men der kan man se», fortsatte Jeppa Inge-
mansson med rörd stämma, »att der kan växa lycka
och frid i ett hem, om der bara fins kärlek, om så
gården heter — —»

»Hårlösa!» log Marna.

»Eller Snusekulla eller Blåkulla», sa' jag, »om
bara mannen är dugtig och munter.»

»Och qvinnan rar och heter Marna och är den
rätta Marna också, förstås.»

»Hon kan väl få ha ett annat namn, ty Marna
är då inte af de vackraste!» skämtade jag.

»Hon kan få heta Petternälla, om hon vill —
och det är då annars det rysligaste fruntimmers-
namn jag vet på jorden», sa' Jeppa, »liksom Tröls
är ett farliga ledt karlanamn!»

»Kan hon inte få heta Anna?» sa' jag. »Det
är det vackraste namn jag vet och — —»

»Och», sa' mor Marna, »så heter hans blåögda
prestadotter — det förstås!»

»Namnet gör då för resten ingenting!» sa' Jeppa.

»Nä, det har du rätt i, far! Fins här värre
namn till än Jeppa? Hur står der i visan?

»Trollet hette Jeppa:

Benen som två käppa,

Hufvudet som en skäppa,

Bara skryta och skräppa!»

»Hör du, mor! Kan du inte hitta på någon-
ting bättre, se'n du ha' varit gift med mig och fått
vara husbonde i Blåkulla så väl som här i så många
år, än sitta och göra smådevisor om den, som du

har lofvat kärlek i nöd och lust, så kan du rätt gå och se efter, om der fins något kött på de gamla lammabenen, så vi kunna få oss en bit merafton ofvan på allt det här många tramsandet. Jag är törstig och sulden som när jag satt på prestmötet i hintåret hela förmiddagen och hörde dem snacka latin!»

»Det ska' jag. visst och i morgon ska' du få åka med till Fridetorp, min lille gubbe, och se om lilla Ingegerd. Så komma vi bägge två till Blåkulla en skärtorsdag ännu, innan vi hafva lyktat vårt vandringslopp. Jag går, jag går!»

»Se, det är en käring, det!» sa' Jeppa och strök sig i ögonvrån, se'n gumman gått ut.

Förr i verlden och nu för tiden.

En historia om sagor förr och nu.

»Förr i verlden och nu för tiden — det är som en kaffevarn mot en vädermölla: der males på bägge, men de äro inte att sammanlikna», sa' skollärare Cederholm. »Man kan bara lägga märke till hur vår tids folk betrakta en spökhistoria och så tänka tillbaka på forna dagar. Skilnaden ligger klar.

Jag mins bara mina egna barnaår och jag är ändå inte så lastgammal. Mosters Eljena kom gerna in om qvällarne och satt hos oss, med stickstrum-

pan i hand som vanligt; far sprätte och slet i en gammal klädeströja, så att dammet rök och golvet blef fullt med ludd från sömmarne, och mor spann. Det gjorde katten också, fast inte han spann blånor. När jag om qvällen skulle gå till sängs i kakelugnsbänken, såg jag vanligen glödröda ögon i hela rummet, kalla kårar gledo längs min rygg och den lilla tranlampan föreföll mig vara en lyktgubbe — så uppskrämd var jag af Eljenas många historier om bäckhästen, varsel, maran, varulfvar, goenissen, döingar, jättar, pysslingar, skogssnuan, galgabackakattor och likdansar. Att nu inte tala om alla dem, som försvurit sig till den onde — det var ändå det värsta.

»Min sju om jag tror på det der tramset!» sa' far en qväll.

»Tror du inte på den onde?» sporde mor skarpt.

»Jo, det förstås!» svarade far raskt — och lite flat.

»Står der inte, att han kan förskapa sig, hva'?»

»Jo, till en ljusens ängel, men inte till en bäckhäst!»

»Har han aldrig förskapat sig till en orm?»

»Jo-o-o!» genmälte far dröjande.

»Hvilket är svårast, tror du?»

»Ormar finnas, för dem har jag sett, men bäckhästen fins inte.»

»Hur vet du det? Derför att du inte har sett den? Puh! Har du sett någon elefant?»

»Nä-ä-ä!»

»Då skulle den inte heller finnas till, men det vågar du väl inte påstå, när han står uppritad i Naturläran?»

Far kunde inte reda sig, men han var ingalunda böjd att ge tappt.

»Det är något annat», sa' han, »der ä' lärda män, som har sett elefanten, trovärdiga menniskor!»

»Såå. Har inte Jöns Möllare sett bäckhästen mer än femton gånger? Lärda män? Har här varit någon lärhare än Luther, hva'? Talar inte han om trollqvinnor och lapps-kott? Du vill väl inte tvifla på Luther? Och står der inte i Bibeln om spåkvinnan i Endor eller Endors spöke?»

»Jo, det står der, men der står ingenstans, att prosten Curtilius går omkring på Frenninge kyrkogård som en svart hund med stora röda ögon. Och aldrig jag har sett något spökeri, jag som har vändts så mycket ute nattetid.»

»Vi se endels och profetere endels.»

»Men hör nu, mosterman!» sa' Eljena, »tror ni inte att nämndemannen Per Olsson gick igen, kanske? Han dog af fyllesjuka och ropade ett helt dygn på den onde och sa', att hela sängadynan var full af smådjeflar, som hoppade och dansade och voro lustiga, för det de skulle dra af med hans själ. Märten Måns' Mätta, som tjente der, sa' att det prasslade i krokarne natten igenom och ibland hördes der svordomar och flatgrin från lusthuset, der han hade suttit med sina stallbröder så tidt. Och det är säkert som en dag, att han en gång hade behållit oblaten i munnen, när han gick till skrift, och se'n stuckit den i nyckelhålet på kyrkodörren och lofvat den onde sin själ efter vissa år. Det har en sagt, som inte ljuger.»

»Hvarför satte han den i kyrkodörren?» sporde jag.

»Jo, så kom den onde på natten och tog den!» sa' Eljena.

»Ja, men kyrkan är ju Guds hus — hur kan då den onde vara der?» envisades jag.

»Gå du och läs på din katekes!» sa' Eljena vresigt.

En qväll berättade lärgossen den gamla historien om pojken, som narrade hin in i en maskstungen nöt och se'n satte en pinne i hålet. Men den som fick »på vinorna», det var lärpojken.

»Ska' du drifva gäck med heliga ting, ditt leda!» sa' mor.

»I-inte ä' hi-in he-helig?» sa' lärpojken snyftande.

Men då gick far efter alnen.

»Ni, ni kan in-inte era kri-kristendomsstycken!» skrek pojken med förtviflans mod. Se, han visste, att om man tog far rätt, var han god på ett ögonblick, helst om han måste skratta. Far häpnade också vid denna djerfhet.

»Vet ni», sa' pojken modigare, »hvad hin gjorde, innan verlden var skapad?»

Far stod ett ögonblick. Det ryckte i mungiporna, men han teg och såg skarpt på pojken.

»Jo, han satt och sydde ryggstycken i vestar, men han glömde alltid att slå knut på tråden, och det bruket ha skraddarne alla dar haft efter honom.»

Det var för styft.

»Nej du», sa' far. »Jag skall säga dig hvad han gjorde, du. Han satt och gjorde alnar, som näsvisa skraddarelärpojkar skulle slita opp. Han visste nog, att mästaren aldrig sjelf skulle hinna med så många som behöfdes. Här är en af dem, du!»

»Hur smakte den, du?» sa' far efter verkställd afstraffning.

»Den smakte utaf f—n!» sa' pojken. För han var nu så förhärdad, så att mor tidt sa', att det var den onde anden, som talte genom honom.

Mor gret och jag gret och Eljena drömde om natten, att pojken satt på en bäckhäst och var goenisse. Han sydde med hästens svans, men der var ingen knut på den, utan som han sydde, gick hela hästen åt, och rätt som det var, satt han på Eljenas bröst och var en varulf. Se'n fick han aldrig ligga i stugan mer, utan på logen — strax bredvid svinstian — för der var varmast, sa' han.

Jag var så uppskrämd, så att jag sof inte en blund på flera nätter. Ja, visst var det barnsligt, men — —

Det var förr i verlden!

* * *

Men nu för tiden! Hm! Kom nu och tala om spökhistorier — inte ens barnen tro på dem och de fullvuxna göra narr åt dem.

I somras helsade jag på hos en god vän, landstingsmannen Per Jönsson i Skrufby, och vi hade en särdeles angenäm och munter dag så väl inom hus som i den vackra skogen bredvid hans hem, ty både han och hans gumma Lina äro glada och vänliga.

På qvällen kom deras lilla Amy och hviskade till mig:

»Hör du, farbror! Nu kunde du gerna tala om en historia, men det ska' vara en, som är hemsk, förstår du!»

»Jag kan inga historier», mente jag.

»Är du inte en snäll farbror? Det trodde jag. Är du inte snäll?»

Nå, det är nu allt en kinkig fråga att besvara, när den kommer öfver trohjertade barnaläppar och åtföljes af en djup, klarblå blick. Man har svårt att säga *jo*.

Jag föreslog därför, att vi skulle spela krocket.

»Nehej! Du *ska'* tala om en historia — en hemsk!»

Jag letade i mitt minne och erinrade mig då en sägen, som i min grönaste barndom hade vållat mig feberrysningar och en sömnlös natt. Och så begynte jag:

»Der var en gång — —»

»Asch, är den af den sorten? De ä' alltid tråkiga: om nissar och troll och prinsessor och — sa' lilla Amy och 'gjorde mun'.

»Der var en gång en man, som bara tänkte på den orätta mammon och stora pengabunkar, men han kunde aldrig få nog och så svor han sig bort till den onde — —.»

»Det göra alla, som svärja, säger mor!» mente Amy och såg lillgammal ut.

»Och så kommo de öfverens, att mannen skulle få allting som han ville i tio år, men se'n skulle den onde få ta honom, om inte mannen kunde sätta hin tre ting före, som denne inte kunde uträtta, förstår du!»

»Asch, det är det vanliga — liksom de tre önskningsarna. Jag önskar jag hade en korf, sa' qvinnan. Jag önskar korfven sutte i näsan på dig, sa' mannen — och så var der bara den tredje önskningsningen qvar. Det är inte hemskt!» tyckte Amy.

»Jo, så lefde mannen och regerade och hade goda dagar —»

»Ja», sa' Per Jönsson, »f—n hjälper alltid sina.»

»Men riktigt glad och nöjd var han inte, och när han svor i stallet stundom, hörde drängarne en röst, som sade: 'du behöfver inte kalla på mig: jag kommer tids nog', sa' rösten.»

»Asch, det var väl vaktpojken, för de ä' alltid så stygga.»

»Och om han så satt och spelade kort natten igenom, så vann han alltid.»

»Tror jag!» sa' mor Lina. »Det är bara de fem Mose böcker, som Gud har skrifvit. *Sjette Mose bok* hör hin till.»

»Så på slutet, när tiden kom, att hin skulle ta mannen, blef gubben alldeles vild och var onykter från morgon till qväll.»

»Det var ju som hin redan hade tagit honom!» sa' mor Lina.

»Men mannen var inte rädd — och så kom hin en dag. 'Nu ska' du följa med!' sa' hin. 'Tack för tillbudet!' sa' mannen, 'men den, som har varit gift *en* gång, har inte brådtom att ge sig f—n i våld!'

»Den karlen hade aldrig varit gift!» sa' mor Lina och skrattade.

»Eller också olyckligt!» sa' Per Jönsson.

'Ja, nu ä' tiden ute', sa' hin. 'Men frågorna ä' qvar', sa' mannen. 'Den som gick på stödkäpp, kom också fram. Hör du: jag skulle vilja roa mig riktigt och spela högt en qväll. Ge mig alla pengar, som finnas på jorden!' — 'Det ska' du få!' sa' hin och kilade i väg.

»Det var nog snart skött!» sa' mor Lina. »Jag tycker här fins inte pengar hvarken hos fattiga eller rika.»

»Tacka hin för det!» sa' Per Jönsson. »Hin glömde väl att bära hem dem igen. Det var då för väl han inte tog fastigheterna också: då hade här inte funnits jord på jorden och man hade inte kunnat få så mycket som ett fattigt hypotekslån.»

»Han var heller inte borta mer än två timmar!»

»Det var f—n så ferm expedition ändå.»

'Och så vill jag ha allt brännvin, som fins i verlden!' sa' mannen till hin. 'Det var värre', sa' hin; 'det tar tid, det.'

»Ja, bevars väl!» sa' Per Jönsson. »Bara L. O. Smiths lager och filialer i alla verldens vrår och vinklar tycker jag skulle gjort hin gråhårig!»

»Och skulle han då skaffa fram allt det, som de ha försnillat också, så var det ett farligt göra!» sa' mor Lina.

»Så kom hin och flera tusen ankare rullade efter. 'Är det hvar droppe?' sa' mannen. 'Ja!' sa' hin. 'Kan du ge dig f—n på det?' sa' mannen. 'Ja, och det kan du med!' sa' hin.

'Skaffa mig då ett quarter brännvin till!' sa' mannen.

»Men se, det kunde inte sjelfva pocker, och så stod mannen sig och hin blef lurad. Men det är inte alltid människans goda fé är så till hands», slutade jag.

»Det märks nog», sa' mor Lina, »att hin inte hade följt med sin tid: hade det varit en brännmästare eller en kontrollör, så hade han nog haft en liten tår i en vrå.»

»Hvad är en fé egentligen?» sporde lilla Amy.

»Det — det är — en riktigt snäll qvinna — —.»

»Det är mor också, men hon kan inte förvandla blad till guldpengar och så'nt och hon har ingen trollstaf! Hvad är en fé? En riktig fé?»

»Det fins inga riktiga féer, mitt barn!» sa' jag.

»Det fans det bara innan Eva åt af den förbjudna frukten.»

»Nu gå vi in och ta en sup och en smörgås!» sa' Per Jönsson. »Som väl är, fick inte hin fatt i mitt lilla ankare Fahlu!»

»Men ta'n inte allt på en gång!» sa mor Lina småleende.

»Nå, hvad tyckte Amy om historien?» sporde jag.

»Asch!» sa' hon och gled ner från mitt knä.

»Den var inte ett dugg rolig och inte var den sann heller och inte ett tecken hemsk. Nej, det skulle varit om två, som höll af hvarandra och inte fick hvarandra och så dog hon och så sörjde han ihjel sig. Se, det är riktigt hemskt!»

»Du rara unge!» sa' jag och kysste den lilla, svällande munnen. »Riktigt hemskt är det, men inte stort sannare än det andra, för det händer så sällan annat än i sagorna.»

»Inte det?»

Och hon fäste sina stora, blå ögon spörjande på mig.

»Jo jo, arten ligger i ällingen!» sa' mor Lina.

»Det har hon efter mig», sa' Per Jönsson.*

* *Anm.* Förestående, nästan ordagrant efter verkligheten gjorda uppteckning visar i hvilken ton nu för tiden understundom de gamla sagorna återgifvas och huru anmärkningar dertill göras.

Förf.

20

”Kistan står för dörren!”

Historien om en flyttning i ”den gamla, goda tiden”.

I pingst var jag ute och helsade på min vän Jeppa Ingemansson, den der glade gubben, hvars hustru har rest till Blåkulla så tidt — hvilket inte är så underligt, då hans hemman förr i världen allmänt i orten bar den benämningen. Ofvanpå den läckra middagen brukar gubben gerna berätta en eller annan glad »strof», och vid mitt senaste besök omtalade han bland annat följande lilla drag ur ett gammaldags bondehem. Historien vill jag återge med hans egna ord, så vidt möjligt är, men hvad som ej kan återgifvas, det är hans vältaliga minspel och den oskrymtade hjertats värme, som upplyste hans trinda anlete, när han upplät sin mun, talade och sade:

»Inte för det jag är af det slags folk, som alltid går och talar om 'den gamla goda tiden', för den var i många afseenden emot vår tid som natten emot dagen. Allt, som var gammalt, skulle följas ostraffliga, bara därför att det var gammalt — för resten kunde det vara hur barockt som helst. Nå, här är mycket nu för tiden, som tas opp och hålles fram, bara därför, att det är nytt. Men nånting ifrån de gamla tider saknar jag: det är det der hjertliga förhållandet mellan husbönder och tjenare. Förr i tiden var det lika svårt som nu att få en trogen och bra tjenare — det var det visst, men fick man en gång fatt i en sådan, så blef den precis som barn i huset, hade alltid liksom ett hem der, om den blef aldrig så gammal eller kom till andra orter, och när den skulle flytta, så var det precis som när ett barn skall ut på egen hand i världen. Nu för tiden behandlar man tjenaren fasligt höfligt, der vankas aldrig på öronen, men han anses som ett slags fin stathäst, skulle jag vilja säga: han har sitt bås och sin krubba för sig sjelf, han får hvad han ska' ha, och när han inte duger längre, så säger man adjös och söker bli af med honom så snart som möjligt. Förr sa' tjenaren 'våra' om husbondefolket, åt samman med dem, gladdes och gret med dem. Nu kan man inte säga ett ord i tjenarnes närvaro, utan det genast är kring hela byn, och der fins inte annat än affär mellan dem — inte så mycken tillgifvenhet som en pris snus vill säga.»

»Ja, men vet Jeppa», invände jag, »säkerligen fins det lika mycken, om ej mera verklig tillgifvenhet å ömse sidor nu: det är bara den skilnad, att

det nu ej är herre och träl, utan jembördiga medborgare, som akta hvarandras arbete, men känna sig sjelfständiga hvar för sig.»

»Ta ta ta! Snack ha vi godt om. Ja ja, det är inte godt lära gamla hundar räcka vacker tass — jag har min tro — är den oriktig, så är det inte farligt med det, för nu har jag inte mer än gamla Bengta: hon har varit hos oss i 20 år, och sade jag upp henne, så ginge väl det gamla skrå't i ån. Och nog ska' hon bli här till döddagar, om hon så får värk i både armar och ben och jag sjelf skall stiga opp om morgnarne och koka kaffe till mor — —.»

»Jo, der var den rätte», sa' mor Marna. »Jag undrar just, hvem som alltid ligger och dricker kaffe på sängen.»

»Jo, nog är det jag — hittilldags. Jag säger bara: *om*.»

»Jag skulle vilja se dig vid spisen, far! Du mår nog bäst på maklighetsbänken, du!»

»Har jag icke skottat dig fram ur snödrifvorna i din ungdom?»

»Vi ska' inte tala om den snön, som föll för fyrti år se'n.»

»Nej, men hvad jag ska' tala om, det är just hurudant elände här blef, när Bengta skulle flytta från oss. Hon skulle ju försöka med benen under egen bordända och vi gjorde bröllop för henne. Och så da'n efter stod kistan för dörren och det unga paret skulle ge sig af: hon hade tjent här i flera år och var som barn för oss och som en mor för barnen. Jag kommer så grant ihåg det: jag låg

i kakelugnsbänken och hörde på mor och henne, när de skulle ta farväl af hvarandra.»

»Du hörde, ja!! Sof som en stock!»

»Det kan du inbilla dig! Skälmar snarka värst, när de *inte* sofva, det har du väl hört?»

»Ack, ditt illmariga lif! Nå, det gjorde då ingenting.»

»Jo, mor snöt sig i förklädet och krönade och gick på värre än Brunan, när hon har qvarka, och så tog hon Bengta i handen. 'Och är det nå'n gång som du behöfver ett hjerta att gråta vid eller en hand, som kan ta ett tag, så vet du, hvar Marna Jeppa Ingemans bor. Aldrig jag skulle släppt dig härifrån, om det inte hade varit därför att du skulle gifta dig', sa' hon, 'nej inte om jag så skulle lagt några riksdaler till på lönen åt dig', sa' hon. Jag blef rent förskräckt der borta i kakelugnsbänken, när jag hörde mor hade fått spanderebyxorna på, hon, som annars aldrig ville öka på löner.»

»Åh, när de ha gjort skäl för det, så — —»

»Nå nå, mor! Jag får väl raljera lite till kaffet: konjaken är så dålig — det måtte vara mest fotogén.»

»Du har sjelf köpt den, far!»

»Ja, och betalt den också! Det är just det som förargar mig. Jo, så började ju Bengta också ta till ögonen. 'Ja', sa' hon, 'måtro jag har tänkt mycket och varit i tu betryck många nätter, om jag skulle eller inte. Magnus är en bra pojke, allvarlig och pålitlig, och säkert är det att han tänker djupt, fast han går så tyst och lugn'. Och det hade hon då rätt i, för maken till karl till att vara

fåtalt, har jag då aldrig sett — om jag inte skulle nämna mig sjelf.»

»Ja, glöm inte det, tramsekaka!»

»Åhja, vill du ha det på det viset, så ska' jag gerna sitta stum som en stöfvelknekt. Jo, så säger Bengta: 'Och sådan som han var mot mor de tre åren hon låg sjuk och jag bara var ett litet stackarskap: han bar henne af sängen och i sängen många gånger som ett litet barn, bäddade till henne och pysslade om henne, skaffade både droppar och mjölk och en smula färskt till henne. Se'n tyckte jag ju alltid liksom han hade lite att säga öfver mig, och när så dragonen i fjor började tigga och be mig, som han då verkligen gjorde, så kom Magnus en dag och sa': 'Bengta!' sa' han, 'hade din mor lefvat, så hade hon inte varit med på det. Du är inte af de fruntimren, som duga att kommendera en knekt, för antingen ska' han lyda trumman — som han ä' van vid — eller också blir han en djefvul — han ska' ha smörj eller ge smörj. Det ena är du för snäll till och det andra är du för god till. För resten är du nästan liksom min tös, tycker jag. Jag är kanske lite gammal', sa' han, när han hade stått lite, 'men jag blir inte yngre, om jag går längre och tiger med det.' Och så sporde han, om jag ville bli hans qvinna. Jag såg ju på ögonen hur glad han var vid mig, fastän han ingenting sa': han är inte glad vid mycket snack. Och så tyckte han, vi skulle flytta i april, för då kunde han köpa ett litet nätt hus. Och dermed var det bestämdt med den saken — se'n han har sagt 'punkt', så är det punkt — honom kan man aldrig säga emot',

sa' hon. I den saken var Magnus likadan som jag: har jag sagt ett ord, så är det inte värdt Marna muckar!»

»Nä' gonn, är det ej: så har det alla dar varit!»

Gumman skrattade så hjertinnerligen godt och det gjorde jag ock.

»Jo, jag har inte fått annat veta», sa' Jeppa och tog en lustigt förtviflad min på sig. »Så tog mor ordet. 'Och var nu sträng vid Magnus', sa' hon, 'och vänj honom inga ovanor, utan se efter hur jag dras med mitt åbäke — —.»

»Men skäms du inte, far! Det är då väl ingen tror dig.»

»Till all lycka kom Magnus in om dörren i detsamma, lugn och tyst som vanligt, fast der var lite lif i ögonen. 'Sitten nu bort till bordet och tan er lite merafton innan ni ska' åstad', sa' mor. 'Ni ska' väl inte gå sultna från ert gamla hem, och var ni på bröllop i går, ska' ni väl vara på stärt¹ i dag. Opp med dig, far!' sa' hon till mig.»

»Ja, min sjann, trodde jag du hade sofvit, för du gapade då så, att munnen stod som ett kakelugnsrör.»

»Nej du! Tror du inte jag hörde hvad du hviskade till henne också?»

»Nej, min sjann, tror jag ej.»

»Du sa': 'Men, säg mig ett: skulle du inte heller velat ha dragonen än Magnus? Jag har tänkt på det så tidt, och nu är det gjordt — men jag tyckte jag skulle fråga.' Sa' du inte så, hva?»

¹ efterkalas.

»Så har jag då aldrig i mina da'r trott du hade så långa öron —.»

»Joho du! Och jag hörde hvad Bengta svarade också. 'Nej för Gud! Det var ingen falsk ed jag svor i går! Dragonen ser bättre ut än Magnus — det gör han, men der är inte den karakteren på honom, och jag har hört han skall vara en flygtig flans. Nej, var lugn!' Nå, mor! Är det sant?«

»Ja, det är det, och jag tror hon talte sant också! Jo, så må tro kom far till bordänden och så började han prata och gå på.»

»Ja, hvad skulle jag göra? Jag hade ju sprängt mig dagen förut, så att äta mäktade jag inte; magen stod som en bakugn.»

»Der är inte bättre till än göra gille', sa' han, 'för se'n har man kalasmat i fjorton dagar och det bästa är att man har det liksom till skänks', sa' han, 'om man har betalt det och gillesfolket har ätit bara litet.»

»Mor hon gick och trugade och nödgade. 'Hållen till godo! Ja, det var roligt att få göra bröllop för dig ändå, fast här blir fasliga tomt efter dig i hvar vrå. Och blif nu snäll vid henne, Magnus! det säger jag dig — annars kommer jag ner och nackar dig, liksom när du gick och fumlade och trampade ihjel den der kalkonkycklingen — den ende, som hade begått sig för rättorna.' Och då grinade Magnus och mente på, att nu var det inte värdt någon annan qvinna än hans egen försökte nacka honom.»

»Så gick Jeppa i skåpet. »Här är en half flaska vin», sa' han, »som den snåle klockaren hade smugglat bakom gardinen i går — jag tyckte han hade fått nog och att vi kunde ha' den att smörja oss med i dag. Ja, skål på er, bägge två!» sa' han. »Ni har varit två redliga tjenare båda, och det är inte mer än rätt och billigt, att den, som varit trogen i andras, får nå'nting eget att förvalta. Prosten sa' så mycket grant till er i går, så jag vill inte bju' till i dag —.»

»Ja, se mor stod och hade ögonen på lekande brädd, och rätt som det var så trillade der ner en tår, så stor som ett sockerkar.»

»Det stämmer, och du sjelf rotade i alla fickor efter en näsduk — det var naturligtvis meningen att torka mina kinder med den. Men för att inte det skulle synas hur eländig han var till humöret, började han slå i topp med sina vanliga tosaforor. »Ja, lycka till nu! Och får ni fett fläsk någon gång, så äten inte för mycket på en gång — då får ni så lätt halsbränna; utan ge'n lite till dem, som bara ha' torra brödet. Och vrasen inte: den dag kan komma, då ni gerna skulle vilja skrapa benen lite närmare. Men gömmen det inte så länge, att det ligger och blir häsket: det är bättre att ha' glädje af lifvet sjelf och sprida solsken bland sina medmänniskor än att samla ihop fläskasidor, som der går »poddingar» i. Blir der en fnurra på tråden nå'n-gång, så sliten den inte tvärt af: blåsen på knuten och försöken lösa opp den! Det är qvinnan, som har de nimmaste nyporna, och därför är det hon, som skall reda opp härfvan — så har mor gjort.

Och är det så, att ni nå'ngång nödvändigt ska' kifvas och slås, så låten inte främmande folk höra på: vid sådana tillfällen ha' alltid mor och jag gått in i kammaren och låst dörren och så ha' vi rykt ihop, så hårtussarne ha' dansat», sa' den tosingen, för stundom pratar han alldeles i vädret. »Och så vare Herren med er i Guds namn! Jag hör Ola kör opp: gåendes kom ni visst hit en gång i verlden — härifrån ska' ni få åka och jag skall sjelf köra för er. Du, Magnus, har skjutsat *min* qvinna så tidt, så att jag kan köra åstad *din* en gång. Inte att tacka för — det är ni, som ska' ha tack för alla åren. Och gån inte porten förbi, helst om ni luktar, att kaffekitteln är på: och skulle du, Bengta, i sinom tid inte få någon som vill stå fadder mot min qvinna, så kom till mig, så skall jag göra det sjelf!»

»Sa' jag det? Jag tror det blef så också. Ja, det var ett lyckligt hjonelag de fem åren det varade. Nu är Magnus död och båda töserna ute i tjenst, och det gamla lerskrället Bengta går här och trampar som förr i verlden, och här blir hon väl i alla sina da'r, om hon inte gifter om sig. Ja, skulle du kola af, mor, så vet jag inte hur det kunde gå — men jag får väl dra's med dig alla mina dagar!»

”Det var bra speladt!”

Små taflor ur en byspelmans och poststationsföreståndares
lif i våra dagar.

»Här fins tre härliga uppfinningar på denna usla jorden», brukade Per Speleman säga, som för några år se'n var föreståndare för poststationen i Smörby. »Och det är frostknutor på tårna, dragspel och kongeliga majestäts postverk. Tåknutorna ha gjort slut på de gamla bonnadanserna, dragspelet på fiolspelningen och snart gör posten kål på mig. Här fins ingen ro, hvarken natt eller dag: jag får hvarken så eller hösta mina tre usla tunnland, utan snart får jag fodra kon med björnbärsbuskar¹ och sjelf lefva på solsickor,² åkerkål³ och svinaörter.⁴ Värst är det med de eländige poj kvalparne, som ränna här så lång dagen är och skrika om bref liksom der vore någon, som skrifver till sådana der smågrisar, som inte kunna hålla sig torra under näsan. Men förarga en fattig, syndig menniska — det kunna de, och ta ifrån honom den enda glädje han har — att gnida på den gamla fiolen.»

Kom der då en pojke, just som Per var i det humöret, och knackade på postluckan, så låtsade Per som om det regnade och spelade vidare och bara nickade mot luckan, liksom han velat säga: »ja, gå du på bara!»

¹ = hallon, *Rubus cæsius* L. ² *Chrysanthemum segetum* L.

³ *Brassica campestris* L. ⁴ *Taraxacum officinale* Web.

Men när så knogarne larmade alldeles för våldsamt, rusade han bort till luckan och skrek:

»Har du eld i byxlommorna, så vänd ut och in på dem, din hvithåriga bulvan!»

Särskildt förargade honom en liten hvithåring, som använde sina fristunder företrädesvis att gå opp och »skoja med tarmagnidaren». Det var hvardagsmat till slut för Per Speleman, och uteblef pyssen någon dag, rent af saknade han honom. Spektaklet hade vanligen följande förlopp.

»Ska' du knabba sönder luckan, ditt lilla kräk, så ska' jag, djäkeren i min fattiga skinntroja, knabba dig på — —»

»Jag skulle förnimma, om här är något bref till Per Nils Per?»

»Nej, det är här inte, din höratötte¹ du är!»

»Inte dä?! Här ska' vara!»

»Ska' här?! Hvar har jag käppen? Ska' här?! Tror du jag äter opp brefven, ditt hvithårade as! Om du inte ger dig af som du vore 'nällad', så — —»

Nu kilade vanligen pojken för att komma igen några minuter senare, när Per Speleman väl hade fått qvinten klar.

»Är det du igen?»

»Jag skulle förnimma om här är något bref till Nils Englas — katt?»

Då dök Pers stora näfve ut, fick pojken i kalufsen och under det han riste honom, yttrade han med en viss förtjusning och i små, afbrutna meningar.

»Här går du — och förnimmer — och förnimmer — tills du förnimmer — att du — inte —

¹ lintott.

har ett enda — här — på ditt — syndiga skal-laklot!»

Så slet sig pojken gemenligen lös, räckte lång näsa åt Per och skrek: »tarmafilare! horsahårsgnidare!» eller något annat liknande oqvädinsord, hvarefter Per fick luckan låst, gick fram och tillbaka på golvet och försäkrade, att han, djäkern i hans fattiga skinntröja, inte skulle sitta der som ett spektakel för all världens pojkvargar, fast han råkade bo nere vid korsvägen.

Men så var der ju andra stunder, som Per tyckte voro roliga nog och som försonade honom med tillvaron. Och sådana hade han många, isynnerhet när byns drängar eller pigor skulle afsända bref till sina käraste. Då kunde samtalet gestalta sig så här:

»Nää, se Eskil! Jaså, du har skrivit till fästepigan?»

»Nähä! Dä ä' dä visst inte!»

»Åhnej, för resten! Det mente jag inte: du kan naturligtvis ingen fästepiga få, en sådan en liten knuta som du ä'!»

»I fån inte se på utanskriften!»

»Nej bevars, kan väl aldrig komma i fråga, hahaha!»

»För det kan vara onödigt att någon får nosdrag om det så länge.»

»Ja visst, hihih!»

»Hvad kostar det?»

»Det är det gamla priset och så ska' du sjelf få slicka frimärket för samma betalning — det är skönt så att läpparne hänga samman — det är som

en kyss eller som konfekt, rent, hahaha! Tjugustyfver — silfver ä' lika bra som löspengar!»

»Åh, det brefvet är så litet, så det kan nog få gå för sexton styfver — der ä' inte skrifvet på mer än de två sidorna.»

»Nej, så min lif och fattiga skinntröja, det kan! Om der så inte vore skrifvet mer än 'Ömt elskade hjarteven!' så — —»

»Det står der inte — det är hon, som skrifver så!»

»Här står: '*Pigan Elna Persdotter, Nöbbelöf*'. Det är nog bra med det, men hvilket Nöbbelöf är det?»

»Så, ni kunde inte låta bli att glo ändå?»

»Jag får väl veta, hvar det ska' hän. Här fins Simrisa-Nöbbelöf och Skifvarpe-Nöbbelöf och Vä-Nöbbelöf och Kells-Nöbbelöf och Lunda-Nöbbelöf och femton andra Nöbbelöf, begriper du inte det, din torsk?»

»Der är en tjugustyfver — och hvilket Nöbbelöf det är, det angår er inte: det behöfva inte byns sladdermaskor ha att ränna med åtminstone. Der ä' pengan!»

»Åh, gör dig inte till: du är så enfaldig, så de kunna locka af dig hvad som helst — de som vilja. Och tig du stilla! Brefvet får flacka land och rike omkring, men det rör inte mitt hjerta mer än en sten — det kan du vara lugn för. 'Låt bosset brinna', sa arrendatorn — 'det är inte mitt!'»

»Dä ä' nock bara illmarighet för att få reda på det!» mumlade Eskil tveksamt, men tillade sedan

beslutsamt: »För resten ligger det vid Lund — om ni kan hålla gamsan om det!«

»Du får sätta, hvem hon tjenar hos också: der kan ju vara en hel bunke 'Elna Persdotter' i den byn — så heter hvar och hvar annan piga!«

»Nä, dä ska' då bli en evinnerlig lögn! Och så skulle kanske möllesvennen börja skrifva till henne också? Nej, det kan vara onödigt, hur ni ristar och flår.«

Per Speleman stängde stött sin lucka, och om några minuter kom naturligtvis Eskil tillbaka och bad honom för all del skrifva Ola Mårtenssons namn också inunder bynamnet.

»Kunde du inte så väl sagt det genast, din kålstock?« murrade Per Speleman, slog luckan igen midt för näsan på drängen, vred i komisk förtviflan sina händer, så att det knakade i knogarne, ropade på sin dotter, som sysslade inne i kammaren, blef otålig, när hon inte kom genast, ropade högre, ja, nästan gallskrek, till dess hon stack hufvudet genom dörren och lugnande sade:

»Nej, men tåla sej, lille gubbe! Jag var väl tvungen att tvätta händerna, när jag hade stått och spickat sill — jag vet nog hurudant elände här blir här i huset, när der kommer sillaffjäll på nycklarne eller händerna lukta sill!«

Då lugnade sig strax Per Speleman, talade om Eskils besök och var vid ypperligt humör, fast han gnydde.

»Och sådana djäkra snösockar ska' man ha att dras med både bittida och sent — för usla sexti

riksdaler om året. Hade jag inte dig att sörja för, så min lif och fattiga skinntröja jag skulle — —»

»Sörja för?! Vara glad för, menar lille gubben väl», afbröt den skälmaktiga tösen, som visste att linda den gamle om lillfingret: hur han än stormade och väsnades med andra människor, lade han dock alltid band på sitt häftiga lynne i hennes närvaro. Såg det någon gång ut till storm, behöfde hon blott gå bort till honom, sakta stryka honom på kinden eller handen och säga: »Åh, hvar har jag min gamle, snälle gubbe?» Och strax strålade ett soligt leende fram under de buskiga ögonbrynen.

* * *

Prosten hade en gång sagt om Per Speleman, att han var »en gammal idealist». Som ingen i Smörby på den tiden visste hvad härmed kunde menas, öfversattes uttrycket med »en gammal tosing» och det tyckte de gamle, rike knasarne var bra sagdt. Och alldeles rätt också. Ty med allt skäl borde väl den kallas »en gammal tosing», som fann sitt högsta nöje i att spela fiol, inte samlade på kistbotten, utan var nöjd om han hade sitt bröd för dagen, först sörjde i flera år för det han inte fick den han ville ha, och se'n tog en sjuklig, fader- och moderlös tös till qvinna, när han kunde blifvit rikt gift, och som sade rent ut hvad han tänkte, om det så var till sjelfva kyrkovärden Anders Åstradsson. Och ändå kunde ingen på allvar bli riktigt ond på den gamle tosing, ty det var ju ändå »ett beskedligt skrå»; ja, mer än en

af de äldre åbodöttrarna skulle gerna velat bli ett stöd för den gamle enklingen och en mor för hans lilla Ebba, den rara tösen med de uttrycksfulla ögonen.

Hon var lite lillgammal — som ofta fallet är med flickor, hvilkas hela uppfostran varit öfverlemnad åt manlig hand. En af de första, som besökt qvinlig folkhögskola, hade hon sedan egnat sig åt finare handarbeten, var skicklig i matlagning och hade i de äldres ögon blott det felet att hon ej var rik, ty vänlig, anspråkslös och undfallande var hon alltid. Utrustad med en härlig sångröst och fint öra, qvittrade hon dagen i ända, till stor fröjd för Per Speleman, som lärde henne all verdens visor från det hon kunde tala.

Än mera förtjust i den lilla sångfogeln var Anders Åstrads Nils, en musikvurm, som allt se'n sina barnår hade sprungit i Per Spelemans hus och hört på dennes fiolspel, till dess han sjelf började klunka på strängarne. Fadren var emot på det der »birfilandet», men, svag för pojken som han var, hade han äntligen skaffat honom en fiol. Och från den dagen lefde Nils blott för sin musik, utan en tanke för hvarken landtbruk eller fadrens giftermålsplaner, ja, det kunde stundom förefalla som om han satte sin fiol ännu högre än Ebba, fast han och hon utbytt kärleks- och trohetslöften.

* * *

En vacker dag år 1886 rådde spänd väntan i Per Spelemans hem: Nils hade en tid varit i Lund

under sken af att gå igenom Axel Eklunds bokhålleriinstitut, men både Per Speleman och Ebba visste, att han använde sin mesta tid på musik och spekulerade på att ta organistexamen, något som han väl aktat sig att omtala för fadren, för hvilken han hyste stor respekt.

Per Speleman var synbarligen alldeles ur jemvigten: han kunde ej vara stilla ett ögonblick, trätte ej med pojkarne och skämtade ej med breffinlemnande töser. Två dagar hade han väntat under rättelse från Nils, men inte ett ord hade hörts af, och nu kunde inte ens fiolen trösta den otålige gubben.

»Det skulle vara bra roligt att veta hur det slumpat af för Nils derinne och om han har fått en hygglig examen för den derna Gnosselius — han ska' vara så sträng, säges det», muttrade gubben. »Annars är då Nils en riktig hund att kunna spela — den gamle klockaren, det usla lifvet, är då min lif och fattiga skinnröja inte värd att trampa bälgarne åt honom, och jag har lärt honom fiol. Och som han kan 'spotta flöjt' se'n! Du säger ingenting, tös! Du bara låter mig gå här och slamsa — jag trodde annars, att det var *du*, som var glad vid honom, och inte jag. Har du inte väder i munnen?»

»Glad är jag vid honom och litar på honom också — och därför är jag lugn: examen får han nog och den som duger. Men det är inte dermed nog: hans far ger inte med sig för det. Han vill inte ha en sådan stackaré till svärdotter.»

Per Speleman blef het, satte fiolen i sidan och fäktade med stråken som det hade varit en florett.

»Jag kan just undra hvad han skulle vilja ha för en kalfvadans till svärdotter! Ha vår Herre och barnmorskan skaffat en snyggare tös till verlden i denna usla, mammonsdyrkande by än dig — fastän jag är din far, hva'? Fins här en värre djäker till att väfva i hela häradet och har inte Karlin derinne i Lund fått de grannaste grejorna till sitt museum af dig? Kan du inte knyppla spetsar så fina som de vore spindelväf? Eller baka formakakor, som smälta i munnen? Och visa mig den, som dansar bättre än du, om det är fråga om 'Birenbomskan', eller 'Bränvinspolskan', eller 'Vipparedansen', eller 'Träskovalsen', 'Ryska polskan', eller 'Möllaredansen», eller 'Tosingadansen' eller — —»

»Såså! Kråkan tycker, att hennes ungar sjunga vackrast», sa' Ebba och smålog. »Nog tror jag också att Nils är glad vid mig, fastän hans musik går framför all ting annat, och det många gånger ser ut som han knappast varken hörde eller såg mig. Men då sitter han väl och hör toner, som inte vi andra förstå, liksom jag ibland tycker, att granen härute sjunger för mig, fastän jag inte kan sjunga det efter.»

»Nej, hvad säger du, tös? Det har du efter mig: så är det med mig, när jag hör qvarnfallet härnere — på det viset, tänker jag, ha historierna om Necken och 'Elfvastråket' kommit upp, fast jag aldrig har hört någon spela på det viset som Necken skulle göra det. Det var eget, du tös!«

»Hm! Der är så mycket märkvärdigt i menniskohjertat — helst om man är glad vid musik. Jag är dock mest glad vid Nils och därför är jag så rädd att Anders Åstrad skall falla på den idéen att gifta bort honom med en annan, för Nils är se'n barnaben så rädd för sin far, att han aldrig törs säga honom emot.»

»Ja, den derne gubbadjäkeren skulle jag vilja säga ett allvarligt ord en gång! Jag skulle min lif och fattiga skintröja vilja se honom in i hvitögat och säga — —»

Hvad Per Speleman velat säga, är svårt att veta, men när Anders Åstradsson i detsamma helt oväntadt steg in om dörren, blef Per röd i synen och sade:

»Nä, se god dag!»

Annan dufning blef det ej af. Ebba qväfde sitt leende öfver fadrens förlägenhet, neg för den myndige kyrkovärden och började syssla borta vid bordet, der posten låg.

Anders Åstradsson, en lång, diger man med slätrakadt, hårdt och befallande anlete, behöll hundskinnsmössan på hufvudet och pipan i mun, nickade nedlåtande till de innevarande och satte sig på en stol.

»Mmm!» fnös han, blossande på pipan. »Mmm skulle gå inom dörren och spörja, om här har kommit bref från Nils i dag?»

Ebba upplyste att posten ej komme förrän kl. 6.

»Mmm skref till Axel Eklund i lördags: vill veta hur det går för pojken med bokhålleriet derinne. Mmm är rädd han sköter mest sitt spel. —

Mmm skulle aldrig låtit honom ta fiolen med sig! Mmm har aldrig varit riktigt med på det der strängnället — det ger inte torra brödet! Det vet du, Per, som alla där har varit en fattig stackare, din gamle tosing!»

»Åh, här har aldrig fattats fläsk till brödet — och alltid har här varit en liten bit öfver till de fattige också», tillade Per Speleman med en viss gliring i blicken.

Anders Åstradsson låtsade sig ingenting begripa, men Ebba blef rädd att fadren skulle förifra sig, hvarför hon gick bort och strök honom så nätt öfver handen.

»Mmm trodde ändå han skulle åtminstone haft så mycken ruter i sig i fjor, så han skulle gått opp i klockareexamen, men antingen är han en vante eller också kan han inte sina stycken!»

»Ja så, inte det?! Det ska' der andra talanger till att begripa än hvad du har, min gubbe! Sådant redes inte ut med grep, förstår du! Hur vill du *han* ska' ha mod? Se'n han var ett litet barn, har han ju hvarken fått tänka eller tala eller stå eller gå utan att be om lof, och det kan kanske vara ett bra sätt när det är frågan om att köra in stutar, men inte gör man folk af pojkar på det viset.»

Mähända fann kyrkovärden, att der låg någon sanning i de skarpa orden, ty han svarade ej på dem, utan tillade med något sänkt stämma, som dock strax åter höjdes:

»Jag har fostrat opp honom efter mitt eget hufvud och han ska' nog fram. Men hade han haft examen, så hade det varit bra nu: den gamle kloc-

karen ligger inne och sjunger på sista versen. Och så mycket har jag då att säga i församlingen, om jag sätter den sidan till, att om det gäller prest- eller klockareval, så är det jag, som sätter till tjänsten den jag vill. Nu här ska' bli löneroglering, kunde pojken haft det så väl som någon annan — klockaren hör också till presterskapet. Nu blir der ingenting af det», tillade han och tände pipan på nytt. »Mmm ska' ta hem honom och låta honom få N:o 9; Mmm ska' skaffa honom en qvinna, så han får något att sköta och inte gå och gnida stråken alla dar. Mmm vill ha slut på det här.»

»Ja, det kan ju också vara bra, om han får en förständig qvinna, som har varit lite ute och är dugtig både till det ena och det andra», sa' Per Speleman med en ton, som skulle låta likgiltig, men blef temligen sväfvande.

»Det ger jag fanken hvar hon har varit — bara hon inte har varit på Malmö slott, förstås — men hon ska' ha någonting både i kistor och skåp. — Mmm vill inte veta af några barfötta mamseller. Mmm har aldrig trott på det der snacket om hjertepina och kärlek — aldrig sett nå'n, som har trott på det — ingenting annat än hamsekakor!» sade han öfverlägset.

Han skulle bli vederlagd på det mest oväntade sätt — det var en öfverraskningarnas dag. En piga steg in om dörren, helsade blygt, vände sig till Per och sade:

»Jag skulle be om ni hade velat skrifva utanskrift på ett bref till mig — jag kan så dåligt med det sjelf!»

»Hvem är det till?» frågade Per.

»Dä ä' till — till Mårten — Mårten Månsson», sade flickan tveksamt och tyst, »han som sitter inne — på fästning. Ja, kyrkovärden var ju med vid tinget och vitnade. Hur är det? Får man försegla det, när en fånge ska' ha det? Eller ska' hvem som helst ha lof att läsa det?»

Per förklarade, att hon lugnt kunde försegla det, och bad Ebba ställa om den saken.

»Skrifver *du* till en fånge? Du, som ä' gäradotter?» sporde kyrkovärden med undran i tonen.

»Det var ju för min skull som han gjorde sig olycklig i hastigt mod — hade inte den andre i fyllan och villan varit skamlös mot mig, så hade inte Mårten lagt till honom. Och jag tycker än i denna dag att Mårten gjorde rätt, fast det tog för hårdt. Men höllo vi väl i den goda dag, så ska' vi göra det i den onda också. Nu är der ju ingen, som vill veta af honom på hela jorden mer än jag!»

»Ja, men han ska' ju sitta inne i tu år! Du som är en dugtig tös och har en bra del att vänta efter era också — inte ska' du kasta bort dig på det sättet? Hvad säger din far om *det*?»

Der låg en viss aktningsfull faderlighet i Anders Åstradssons ton.

»I den saken har han inte ett ord att säga», sade flickan varmt, fast och trohjertadt. »Man måste mer lyda Gud än menniskor. Och det säger jag, att om jag så ska' vänta på honom i tie år, så sviker jag honom aldrig. Tack för besväret! Kommer här något svar, så låt det ligga tills jag sjelf hör efter det. Farväl!»

När flickan gått, sade Ebba vekt:

»Det ser ut som der ändå finnes någon, som tror på kärleken här i lifvet, hva?»

»Barn och gamla käringar tro på spöken också. Men jag tror inte på annat än det jag kan ta på.

»Då tror ni inte på solen!» anmärkte Ebba och log.

»Eller på glödröda pressjern — dem kan du då inte ta på, och försökte du, är jag rädd du svedde knogarne på dig, du!»

»Mmm sticker inte knogarne längre än jag tror mig», sa' kyrkovärden nästan hånande. »Mmm har varit nere hos Bengta Erika i dag — der är en, som passar till Nils — hon har sexti tusen¹ liksom han. D'ä' precis.»

»Och är visst precis dubbelt så gammal!» sa' Ebba.

»Bengta Erika!» utbrast Per Speleman och slängde fiolen bort i kakelugnsbänken, så att qvintan sprang. »Nej, så djäkeren i min fattiga skinntröja der ska' bli någonting af det!»

»Jag tyckte du sa' nå'nting?» sa' kyrkovärden högdraget.

Ebba blinkade varnande mot sin far.

»Jag sa', att det tror jag — inte Nils är med på.»

»Sa' du, att Nils skulle ha någonting att säga?» frågade Anders Åstradsson med ringaktande ton. Per blef allt mer undfallande.

»Jag sa' att jag trodde inte Bengta var med på den saken kanske. Men efter som vi nu ha kommit in på det kapitlet en gång, så vet du nog,

---

¹ daler = 10,000 kronor.

att det har varit bra med Nils och Ebba i flera år — —»

»Hvilken Ebba?»

»Här är väl inte mer än en! Min Ebba, du! Och det är en tös, som — —»

»Hahaha! Nå, hade hon haft 60,000, så skulle jag inte sagt ett ord emot på saken, för hon kan vara lika bra som någon af åbodöttrarna, fast du alltid varit en slarf och bara tänkt på dans och löjen — du precis som Nils, för resten. Och när du har spelat ihop de der styfrarne till Ebba, så kan hon anmäla sig — om platsen inte är upptagen», hånskrattade han, reste sig och gick ut. »Närmare qväll kommer jag igen», sade han och nickade lugnt i dörren.

Ebba fick tårar i ögonen och smög sig stilla in i sin kammare.

Per Speleman fick tag i sin fiol och skulle laga qvinten. Nästan omedvetet kom han in på en gammal melodi, som han förr i världen brukat spela för Bengta Erika, på den tiden de båda drömde om samlif. Det var innan hon gaf efter för sin far och tog Erik. Se'n hade han blott talt några likgiltiga ord med henne, men hon var hans käraste minne. Skulle hon nu säljas för andra gången!

Han var så i farten med att spela, så upptagen af gamla minnen, att han ej märkte, huru som Nils sakta smög sig in i rummet, förr än denne hviskade:

»Är far gången?»

»Nej, så djäkeren i min fattiga skinntroja är det Nils!» skrek Per Speleman och slängde fiolen.

»Jag är så rädd, att jag knappast kan få fram ett ord: jag har stått gömd vid gafveln, för jag såg far komma hit och jag har inte kunnat se honom gå — puuh!»

»Ja, fins här en sådan hare som du på jorden, så — —»

»D'ä' mån tro inte så godt: jag har lurat gubben. Jag har inte varit hos Axel Eklund en timme, utan gått och spelat fiol för Kempff hvar enda dag. Och nu har gubben skrivvit in till Eklund och i förgår kom han opp till mig — jag sade som det var och ursäktade mig.»

»Jo, du ä', djäkeren i min fattiga skinnröja, en fin påg att skicka till Lund!» skrattade Per Speleman.

»Och så i går var jag i examen för Gnospelius!»

»Nej, inte var du?! Åh nä väl! Hur gick det, hva'?!!»

»Det var en farlig karl att se bister ut: han höll på att stämma blodet i mig, men jag kryade på mig och han blef nog nöjd. Här är mitt betyg!» tillade han och vecklade opp det med en anspråkslös och hjerteglad blick.

Per Speleman läste, hoppade och dansade, skratade och småskrek på ett högst komiskt sätt.

»Djäkeren i din fattiga skinnröja, din hundanas pojke! Så'na betyg — de allra högsta! Det var bra speladt! Berömligt! Frågade han, hvem som hade lärt dig spela fiol?»

»Ja ja men. Jag sa' det var Per Speleman i Smörby.»

»Nä men, påg!! Nä men, påg! Inte sa du så?»
väsnades Per med låtsad blyghet, ehuru i sjelfva
verket den stunden var den stoltaste i hans lif.

»Och gubben sa', att om det var Per eller Pål,
så var det en dugtig karl och en, som arbetade
ärligt.»

»Nej, inte sa' han? Åh, nä väl! Sää! Så han
tyckte om din skola? Åh! Dä måtte vara en gubbe,
som förstår något.»

»Men hvar är Ebba?»

»Ser jag rätt, så står hon i dörren.»

Den täcka tösen trädde fram och tog Nils varmt
och fast i handen.

»Nåå?» sade hon.

Nils såg helt blyg ut och kom sig inte för
att svara ett ord. Per tog, halfyr af glädje, till
orda i hans ställe.

»Gått utmärkt, du! Högsta betygen, tös! Kyss
honom, tös — det är han ärligen värd! Kysser du
honom inte, så kysser jag honom sjelf. Så ja! En
till! Smakar konfekt, hva, Nils? Och Gnosselius
sa', att han hade haft en bra lärare i fiol: din gamle
far kommer till heders på sin ålderdom, tös!»

»Och blir en stormodig gubbe, som sätter snus-
näsan i vädret och tånäsorna utåt och 'står på
strutt' för fruntimmerna!»

»Skäms du inte, unge! Men hvad detta var
bra, du Nils! Nu kan du söka, när gamle klocka-
ren han kolar af — han har snart afgalit, den
gamle skrikhalsen. Det sa' din far i dag, och han
var arg för du inte tog examen i fjor.»

»Har — har far talt — om det i dag?» sporde Nils rädd.

»Ja men, och han kommer hit igen i qväll efter bref från dig!»

»Han sa' väl det som värre var», sa' Ebba vemodigt, »han sa' han skulle gifta bort dig med Bengta Erika, för hon är så rik. Hvad säger du om det, Nils?»

»Såå, så klockaren ligger sjuk!» genmälte Nils tankspridd. »Hm! Om man kunde få en sådan en befattning och aldrig behöfva göra annat än spela!»

»Nej, visst dä!» sa' Per förargad. »Aldrig behöfva äta eller sofva eller snyta sig! Hur skall ett fruntimmer få dig lyckligt fram till din stilla graf? Hörde du inte hvad Ebba sa', pojke? Eller är du stockande döf?»

»Är klockaren döf?» sa' Nils och spratt till.

»Min lif och fattiga skinntröja, tror jag — —»

»Ja så, Bengta Erika! Jag bryr mig inte om nå'n Bengta — hon är ju gammal som gatan. Får jag inte Ebba, så gifter jag mig inte.»

»Men om din far är riktigt envis med Bengta?» sa' Ebba.

»Åh, kommer dag, kommer råd!» tyckte Nils helt sorglöst.

»Vi ska' hoppas det!» sa' Per Speleman. »Men nu ska' jag gå ner och tala med Bengta Erika — det blir första gång på öfver tjugu år. Och ska' ni sitta och kuttra, så se'n väl efter att inte Anders Åstrad klifver öfver trädgårdsgärdet och kommer trillandes in som julafton öfver Göingen — det är så godt att ni går in i kammaren. Bengta ska' ta

reson och ge dig djäkeren — jag ska' säga dig som det är, Nils — hon har varit min trolofvade en gång, fast vi blefvo skilda. Och min lif och fatiga skinntröja ska' jäntan här ha dig, Nils, till slut, om jag så ska' slå mig samman med ett positiv och en tysk horntutare och en annan apa och gå land och rike kring och spela ihop de sexti tusen dalerna — dä kan Anders Åstrad vara lugn för som en halmstack.»

Och så krängde han kasketten ner öfver öronen och kilade sin väg.

De unga tu gingo in i kammaren och låto dörren stå på glänt. Ett lyssnande öra skulle haft ett ypperligt tillfälle att lära känna och värdera dessa två menniskor, båda så ädla och kärleksfulla, men hon så frimodig, så beherskande — han så osjelfständig, så vek. Fast ett par år yngre än han, hade hon den senaste tiden nästan varit som en mor för den opraktiske ynglingen, hvars blick hon öppnat för lifvet, särdeles dess ljusa och poetiska sidor. Hvad hon mest fruktade, var hans oförmåga att afskudda sig fadrens ok och därför sporde hon honom:

»Men får du nu klockarelägenheten, så är du ju en redig karl och föder dig sjelf och har ingen att krusa: vore du riktigt bestämd, gäfv'e nog din far med sig! Tror du inte det?»

»Du vet hur det är», sade Nils och vred sig oroligt på soffan, »jag kan aldrig lefva i ovänskap med någon — då ger jag hellre efter och går in på hvad som är nödvändigt. Allra minst kan jag det med far, som har låtit mig få lära att spela.»

»Ja, det är ju hela ditt lif!»

Tonen var förebrående och Nils förstod henne så väl.

»Och här har jag ju fått göra bekantskap med dig», tillade han försonande.

»Då tar du Bengta, om din far är obeveklig?» sade hon pröfvande och något blek om kinden.

»Nej, det gör jag *inte*», svarade han med fast stämma, »*aldrig!* Men kifva med far vill jag inte — vi få tåla oss, tills han ger med sig! Och det får du vara nöjd med!»

* * *

Per Speleman hade inte hunnit många steg ut om dörren, förr än han mötte Bengta Erika, som just hade ämnat sig till honom. Hon följde honom hemåt, och de satte sig ute på gungbrädan i trädgården. Hon berättade nu om Anders Åstrads frieri för Nils.

»D'ä' dagsens sanning, fastän dä ä' ett spektakel rent — jag kunde vara hans mor och börjar bli en gammal käring.»

»Hm, min lif och fattiga skintröja tycker jag det är de samma röda kinderna som du hade förr i verlden, när hela lifvet lekte för oss — ja, det var då, det!»

»Jag kan väl tro, att du har lagt mig stor skuld på många gånger, men jag kunde inte göra annorlunda. Nu kan jag gerna säga dig det: Far hade varit förmyndare för Erik och var inte van att föra räkenskaper — och så kunde han inte reda

det. Jag tror inte att Far med vett och vilje gjort ett runstyckes orätt, men hur det var — Erik sa' der skulle bli process, om inte jag gaf med mig. Jag kunde inte föra min far inför domstolen, jag kunde omöjligen — jag måste ge efter, fast det var orätt, i synnerhet mot dig. Men har du inte förlåtit mig förr, så vet jag du gör det nu — eller hur!»

Per fick tårarne i ögonen och det var rörande att se hur han kämpade med gråten.

»Det gör mig så godt», sa' han till slut, »att du inte svek mig, för det jag ringa var — hade jag vetat detta, hade det inte varit så tungt många gånger. Men nu är det inte frågan om oss, fast — det är långa nätter när man ligger vaken — man tänker så mycket, när man inte kan sofva!»

»Jo jo, och så ligger på en främmande menniskas arm!» tillade Bengta med låg röst. »Men kan jag göra nånting, så ska' aldrig ditt barn behöfva gå igenom detsamma som jag. Nils har vändts här i huset så mycket, så en blind kan begripa, att Ebba är glad vid honom — jag vet hvad det vill säga att vara ihop med en speleman, när man är glad vid musik», sa' hon småleende.

»Han ä' min lif och fattiga skinnröja lika glad vid henne.»

»Tror jag nog!» sade hon och drog på munnen åt hans häftighet. »Men se han har sin fiol att förströ sig med — en stackars flicka har ingen tröst, när hon mister sin vän! Det känner jag kanske bättre än andra!»

»Jo, jo! Den, som har vännen mist, vet nog hvad det vill säga att vara ena! Ja, så nu är posten kommen! Var der något?» sa' han till Ebba, som kom ut.

»Vet du ingen utväg?» frågade Bengta, när Ebba gick in.

»Nils är kommen från Lund i dag — han har tagit klockareexamen och kan få gamlingens plats. Säger du bara nej eller håller saken oppe lite, så kan der väl bli någon råd, för hans far tar ingen till godo, som inte har 60 tusen. Jag bestod henne en fjerdedels lott på danska klasslotteriet, men hon har naturligtvis inte fått en bankovitten — Guds barn ha ingen tur och inte spelemäns heller. Nu var der dragning i går, men nog har hon fått sin vanliga vinst alltid, kan jag tro!»

Han genomögnade dragningslistan och gaf med ens till ett utrop.

»16,471! 60,000 kronor! Dä va' bra speladt. Nils har således vunnit 15,000 kronor — 90 tusen! Det kunde varit hon i stället! Jag ska' säga dig: de spela på hvar sin fjerdedel och jag har skött korrespondensen för dem begge två. Så i påskas tog jag två nummer och skref honom för det ena och henne för det andra och han har betalt sitt och jag hennes. Djäkrar i min fattiga skinntroja att jag inte skref henne för det andra numret — inte för jag missunnar honom det, men — —»

Bengta såg på honom med en forskande blick.

»Har Nils reda på sitt nummer?» sporde hon långsamt.

»Nej, det har han visst inte! Han har aldrig haft den i handom en gång, utan jag har haft bägge två i förvar», sa' Per Speleman otvunget.

»Nå, Ebba då?»

»Inte hon heller — der ä' väl ingen af dem, som tänkt på någon vinst.»

»Byt om numren då!» sade Bengta med långsam, uttrycksfull stämma och djup blick.

»Hvad — hvad säger du?» sa' Per studsande.
»Byta — om —»

»Han får pengarne ändå och hon får honom!»

Det var synbarligen Per Spelemans svåraste strid, fast den varade blott ett ögonblick.

»Hon skulle sparas många tårar, det lilla grynet!» mumlade han. »Det vore bäst för bägge två!»

Men beslutsamt reste han sig, hög och stolt.

»Nej, så min lif och fattiga skinntroja jag ska' ha det att gå och ångra på — inte kunna se folk i synen mer! Fy för hunden! Nej, redlig tills sista strängen springer! Det var otäckt att jag bara kunde betänka mig — fy tusan!»

Han såg Bengta skarpt, nästan förebrående in i ögonen.

»Var det ditt allvar?» sporde han.

»Ingen krönes utan han redeligen kämpar! Du är en redlig stridsman: inte en gång fadershjärtat kunde bedra' dig!»

»Så, du ville pröfva mig? Du tviflade på gamle Per?»

»Inte alla hjertevänner ä' desamma efter några och tjugu år! Och blif nu stolt, om du vill — men en karlakt är du, Per!»

Per hade troligtvis inte varit rödare första gången hon kysste honom än han blef nu — inte stummare heller, kanske.

»Och nu», sa' Bengta och reste sig opp, »nu ska' vi gå in och tala med Ebba och Nils — är han henne värd, så ska' han bestå profvet. Sviker han, så kan hon få en bättre. Vi ska' se — jag ska' pröfva honom: du vet jag kan, när jag vill», sade hon och smålog så fagert.

»Hvad kan inte du — när du vill!»

Der låg sagan om tjuguarig saknad i hans tonfall. Hon förstod honom och den tysta förebräelsen i slutorden.

»Inte kan jag försvara att jag svek, men jag skall godtgöra hvad jag bröt mot dig en gång. Du ska få se!»

Och dermed gick hon in i stugan, der Ebba med ängslig oro väntade på henne, under det Nils höll sig i kammaren, kanske lika rädd för hennes ankomst som för sin fars, hvilken när som helst kunde inträffa.

Men Bengta gick bort och tog tösen om halsen, klappade henne hjertligt och sade skämtsamt:

»Hör nu, Ebba! Det påstås att här skulle vara en ungherre gömd här i huset — en, som jag bra gerna skulle vilja träffa! Ta och försök att skaffa honom hit.»

Undrande och orolig kallade Ebba på Nils, som såg ytterst tafatt ut, när han kom ut ur kammaren.

»God dag, Nils!» sa' Bengta skämtsamt. »Så du vill bli min fästeman?»

»Det har aldrig *jag* sagt!» sa' Nils raskt, men han såg olycklig ut.

»Jo, jo! Så går det, när vi fruntimmer fria!» sa' Bengta leende, men tillade derpå allvarligt: »Är du riktigt glad vid Ebba? För hela lifvet, hva?»

»Der är ingen, som kan tro, hur glad jag är vid henne, fast jag inte kan med att krumbugta och snacka grant!»

»Då ska' jag säga dig, hur du ska' få henne också — om du så hade tio fäder, som vore mot saken.»

»Bevars väl! Det är min lif och fattiga skinn-tröja galet nog med en!» smågrinade Per Speleman.

»Ja, du behöfver inte glo så stort på mig, Nils!» fortsatte Bengta. »Må tro jag är en gammal trollpacka, så jag undrar inte på att du inte vill veta af mig. Jo! Om du nu finge — rent som genom ett underverk — en tunna gull nu — i detta ögonblicket, skulle du då vilja dela alltihop med henne? Och aldrig låta henne höra att hon är fattig, hva? Aldrig en gång i lifvet?» frågade Bengta uttrycksfullt.

»Ebba?! Nej, aldrig! Om jag så egde en million, så — —»

»Nå, ge henne då den här!»

Och dermed tog hon ur Pers hand den vinnande lottsedeln och gaf den åt Nils.

»På den har du vunnit 90 tusen — kom ihåg, att *du* har vunnit dem — och när Ebba har 60, kan hon anmäla sig, har din far ju sagt. Det blir ju ert ändå — nå?»

»Jösses, Ebba! Ta den! Hvad bryr jag mig om pengar? Ta alltihop, men ta mej med! Jöss, att få

dej och få spela alla dar! Hade jag en orgel nu, så skulle jag spela 'Nu tackar Gud allt folk!' med fullt verk och dubbla pedaler, så Gnosselius skulle nicka. Herre Gud, Bengta! Tack ska' ni ha — det hade jag då aldrig kunnat hitta på; det går utanpå kontrapunkten att fundera ut sådant!»

»Nu är du väl inte rädd för mig, Ebba?» sa' Bengta, »när du ser, att jag inte vill locka din hjertevän ifrån dig! Och inte du heller, Nils? Ta ni hvarann i famn, barn — det gör oss gamle godt att se på: vi ha också varit unga.»

»Nä, min lif och fattiga skinnröja jag är gammal och inte du, Bengta, heller! Här ska' valsas!»

Och dermed fick han sin gamla hjertevän om lifvet och der valsades af de två paren under skratt och skämt.

»Jöss, der kommer far!» utbröt Nils och sprang in i kammaren. »Jag går, för jag är rädd att han är arg!»

»Gå ni begge två. — Jag och Per ska' ta emot far din!»

»Tack, Bengta!» sa' Per, när de hunnit öfver tröskeln, och tryckte hjertligt hennes hand i sina båda, »tack ska' du ha! Du blef aldrig hennes mor, men min lif och fattiga skinnröja jag i lifvet glömmar denna dagen!»

* * *

Så trädde Anders Åstradsson in, styf och stolt. Vid åsynen af Bengta tog han dock af sin gamla,

ökända hundskinnskaskett, åstadkom ett förbindligt leende och sade:

»Nää, se god dag! Der godt folk fins, kommer godt folk till!«

»Jojo! Alla goda ting ä' tre!« sa' Bengta.

»Bref?« frågade kyrkovärden kort, vänd till Per.

»Nej!« svarade denne lika kort.

Anders Åstradsson fick opp sina stickor, tände sin 'länsman' och satt lite. Så vände han sig mellan blossen till Bengta, som satt der så lugn och leende.

»Mmm! Mmm gjorde dig ett förslag i dag — har du tänkt på det? Mmm ville gerna ha svar med det första.»

»Ja, dä har jag, och svara kan jag så gerna först som sist. En gång har jag följt mitt hemman till altaret, för det kunde inte giftas bort utan att jag skulle vara med. En gång är för mycket och aldrig gör jag det om igen. Och Nils behöfver inte gifta sig för pengar — han ska' ta en, som kan göra lifvet gladt för honom, och det kan bara den, som han är glad vid. Men det är inte vid mig.»

»Det är min pojke! Här ä' flera i byn än du, som ha sexti tusen«, sa' Anders Åstradsson och reste sig stolt.

»Han är glad vid Ebba«, sa' Bengta, »och henne borde han ta, om han kan få henne.»

»Mmm gitter inte höra på så'nt snack! Det är inte värdt någon anmäler sig som inte är Nilsas jemlike.»

»Det är *hon* nog!« sa' Bengta och blinkade mot Per.

Anders Åstradsson smålog ömkansfullt.

»Ja, i alla afseenden!» sa' Per och sträckte på sig. »I morse förkastade du henne — i qväll är hon rik.»

»E — Ebba?» sa' gubben och gapade.

»Ja!!! Här har kommit en liten vinst till denna här byn ifrån klasslotteriet — somliga ha tur!»

»Ah f-n!! Hur — hur stor är den?»

»Åh, bara nitti tusen — men det är ju pengar ändå!»

Per Speleman såg för komisk ut i sin antagna värdiga likgiltighet för tusentalen. Bengta måste hålla för munnen för att dölja sin skrattlust.

»Ni — nitti tusen! Åh, du skojar, din gamle tosing!»

»Der ä' träkningslistan — vars'go': 16,471—60,000 kr. Du är ju slängd i att räkna pengar? Stämmer det med en fjerdedel, hva? Hoppas det!»

»Får jag se lottsedeln?» sade kyrkovärden ifrigt.

Per Speleman gick helt säfligt bort till dörren, öppnade den och sa':

»Ebba, tog du lottsedeln? Låt mig låna den ett ögonblick! Tror du, han är äkta?» tillade han och gaf gubben den.

»Jo, så min själ! Ja, jag unnar tösen det, för det är hon värd — när jag tänker rätt efter, så vore det synd att skilja henne och Nils: det har ju alltid varit bra med dem.»

»Jaså, din djäkra gnue! Du tror du behöfver bara peka på henne, som du spottade på förr, och genast — —»

»Åh, din gamle tosing! Du kan väl begripa, att Nils ändå hade fått ta henne! Jag har ju gett efter en gång förr — när han fick lära att spela fiol! Se så, Per!«

»Djåkeren i min fattiga skinnröja jag begriper hur Nils, som är en så'n en hygglig och musikalisk människa, har velat skaffa sig en sådan en gnu¹ till far som du är! Tror du inte jag vet, att det är för pengarne som du är mör i mun? Du vill kanske inbilla mig, att om det hade varit du, som vunnit den summan, eller Nils, så hade du gett ditt bifall, hva? Vågar du påstå det?«

»Mmm! Det — det vet jag inte; kanske och kanske inte. Men ser du, jag har aldrig haft annat att lefva för än pengar: ingen har hållit af mig — inte ens pojken, och det är ändå mitt enda på jorden. Ser du, då blir hjertat förstenaadt — och — jag tror Ebba kan plocka fram det goda hos pojken. Jag gör mig inte bättre än jag är — hon och han kunna kanske göra mig bättre!«

»Hör du, Anders! låt oss nu tala allvar: det är jag, som har vunnit på lotteriet!« sade plötsligen Bengta.

»Jag kunde väl tro, att det var bara tosaforor af Spelemannen! Han kan inte ljuga utan att det syns, det gamla nötet.«

»Men så kan jag tala om, att Nils har tagit en glänsande examen i går«, sa' Bengta. »Högsta betygen, du!«

»Åh nej! Har han det — och klockaren, som är död i eftermiddag! Åh nej! Då kan han frakta

¹ gnidare.

sig sjelf, och då — ja, låt honom ta Ebba, fastän det är en fattig tös: det tror jag ändå blir till hans sanna bästa! Jag har gett mitt ord!»

»Det hedrar dig, Anders!» sa' Bengta och tryckte hans hand.

»Djåkeren i min gamla skinntröja!» sa' Per Speleman, tog Anders Åstradsson om lifvet och riste honom, »trodde jag verkligen inte, att der var så mycket kvar af Guds beläte hos dig ändå — kanske du kunde duga till Ebbas svärfar, när allt kommer omkring! Fast det blir en stilig klockarefru — blir det inte, Bengta?»

»Och vill du se Smörby klockare», nickade hon gladt, »så kan du gå in der i kammaren, för der sitter han och snackar med Per Spelemans barfötta tös!»

»Är han kommen? Åh, är han? Och inne hos Ebba, den spekulanten! Ja, så ska' jag verkligen gå der in till dem.»

»Tag då lottsedeln in till Ebba!» sa' Bengta, »för jag har ingen del eller lott i den — det är hennes!»

»Åh, jag tror inte på era schåsor, men det gör detsamma hvems den är. Och är det hennes, så skadar det inte», tillade han skrattande, tog den och gick in.

* * *

»Det är en märklig ting med föräldrahjertat!» sa' Per.

»Derför att det klappar af kärlek, ja!»

Per svarade ej. Båda sutto en stund tysta.

»Jag vet hvad du tänker nu, Per!»

»Hm! Tror du?»

»Och vore jag som du, så skulle jag säga hvad jag tänker.»

»Sååå?»

»Jag skulle säga: 'Hör du, Bengta! En gång vardt du mig fräntagen — det var väl så vår Herres vilje. Nu går tösen till sin hjertevän och jag sitter ensam. Så gör du — bägge äro vi gamla: jag nära femti och du fyra och fyrty, men vi kunna ändå ha många år kanske att vara samman och lifva opp våra ungdomsminnen!' Så skulle jag säga, om jag vore Per; men som det är jag, som har skilt oss, får jag väl också försona mitt gamla fel. Derför säger jag nu: 'Tänker du som jag trodde, Per, så säg det!' Och då skall jag svara: 'Det var väl sagdt och här har du gamla Bengta!'»

»Det svaret visste jag att jag skulle få, Bengta! Men hvarför har du inte kommit förr? Vi ha varit enslingar länge!»

»Hvarför kom inte *du*?»

»Det var inte jag, som — — som —

»Som svek, nej! Du har rätt. Men nu är jag här.»

»Och här blir du. För djäkeren i min fattiga skintröja jag ligger och öfvertar din stora gård eller sådan regering, utan min fiol och min postlucka ska' jag ha att gå och pyssla med, när du pysslar om mig.»

»Ja, nu ha vi tänkt på andra så länge, att vi ha lof att tänka på oss sjelfve efter denna dagen!»

Anders Åstradsson trädde in med de unga, glad och blid.

»Ja, Bengta», sa' han, »på det sättet får du allt sitta och kuckelura ensam på gamla dar, för jag har inte flera pojkar och sjelf är jag en gammal gnue, så det inte är värdt att bjuda till!»

»Nej, så min lif och fattiga skinnröja hon det ska', för här står den, som ska' dansa sista valsen med henne. Hon får ingen, som har hvarken 60 eller 90 tusen, men det skall gå efter gammal, känd melodi, som vi lärde i vår ungdom. Nu bli *vi två* också ett!»

»Då få Nilsas barn hennes sexti tusen också!» tänkte Anders Åstradsson, men han skämdes att säga det. Och det var ju ändå något.

Så spelade Per ett par gamla folkdanser och Nils en fantasi öfver svenska folkvisor. Den senare grep alla djupt.

»Kryper det inte på ryggen på dig, din gamle gnue?» sa' Per till Anders Åstradsson.

»Gu gör det ej, din gamle tosing! — men *det var bra speladt!*»

»Och vackra *spelpengar!*» hviskade Per Spelman till Anders Åstradsson.

Fåratvätten.

Klockarens arrendator skulle ha »fåratvätt». I den gamla, goda tiden var det just ingenting ovanligt, att presterskapet — och dit räknades ju sedan urminnes tider äfven klockaren — när och hvar det kunde lämpligen ske, klippte fåren. Men fåratvätt anställdes endast två gånger om året och var således en högtid, ja, rent af en familjefest, som dragonens pojke sa', när grisen hemma hade blifvit slagdad.

Den gamle kantor Klagström hade förlorat sin förmögenhet — mest på knack och glödgad Madeira, fast han sjelf påstod att det varit på jordbruket. Och därför tog han sig en arrendator, men af gammal vana dref han dagligdags omkring i uthusen och på fälten och talte alltid om »mina kreatur». Derfor var han oppe kl. 4 den morgonen »hans får» skulle ha sin vårdusch.

Klockare Klagström hade gjort en annan svår förlust. Jag menar nu inte precis hans hustru, ty hon hade enligt hans utsago alltid varit en »gnällpära», den gamla harpan, utan jag tänker på hans sångröst, och förlusten af denna var så mycket mer sorglig som han i sjelfva halsorgelverket aldrig hade egt någon — åtminstone inte »Vox humana»,¹ på sin höjd »Supbas» eller »Tremolo». ² I följd af den förlusten tog Klagström sig en vikarie eller,

¹ menniskoröst. ² darrande.

som han sjelf uttryckte sig, en »subsistut». Och var ynglingens namn Orgelberg, född Pehr Månsson.

Unga organistsubstituter äro gemenligen ett farligt slägte. Med sin tjenstvillighet och älskvardhet ställa de sig i harmoni med alla menniskor, men genom sin böjelse för spel vålla de mycken oro. Principalen spela de på näsan och för hans dotter spela de kavaljer, piano, guitarr — ja, till och med »munharpa», om de kunna komma åt. De värsta äro de, som äro eller tro sig vara skalder och spela på lyra. Till dessa hörde unge Orgelberg, född Pehr Månsson.

Det är väl då ock öfverflödigt nämna, att han var grufligen kär i Johanna Klagström, den äldsta af klockarens tre gracer. Det var en rask, sprittande glad tjugo års tös, som i Orgelbergs ögon hade alla fullkomligheter och endast ett fel: hon gjorde så rysligt mycket narr åt hans kärleksqval, helst när han uttalade dem på vers; han var stundom rent af förtviflad — en gång till och med i så hög grad, att han började blåsa på en gammal bastuba, som han fått låna af en regementsmusikant. Men det öfvergaf han strax, när hans dyrkade upplyste honom om, att horntutare gerna bli pusskindade, men att det inte alls har någonting med »puss» att göra.

Unge Orgelberg låg och drömde på morgonen — drömde att hans älskade stod vid hans sida och hviskade i hans öra: »du är mig kär, min Pehr!» Och glödande af den besvarade kärlekens sällhet jublade han: »Pehr är kär!» Hela naturen instämde: »Pehr är kär!» Och dermed vaknade han.

Det var fåren på gården, hvilka skreko: »bä! bä! bää!» Och nu mindes Pehr, att det var i dag som fåratvätten skulle försiggå. Vips var han oppe — det var alltid en omvexling i det annars så enformiga hvardagslivet! Och kanske skulle han få ett osökt tillfälle att tala om sin dröm för sitt lilla hjertelam: han trädde strålände ut på gården.

»God morgon! God morgon, fröken Johanna!

Hvad är för klagan som här hörs i Norden?» — —

— — »Det är ett bråkande från fårahjorden!

God morgon, herr Orgelberg! God morgon!» afbröt honom raskt den muntra tösen, hvilken lätt uppskörtad stod och höll ett får, som var föremål för en pigas ymniga utgjutelser. Johanna deltog gerna i landtmannagöromål.

— — »Det kreaturens dofva suckan är» — —

— — »Hur innerligt den rimmar just med — Pehr!»

afbröt hon åter.

Pigorna skrattade. Pehrs poetiska stämning försvann som en fotogénfläck för ett strykjern.

»De arma djuren ändå!» sa' han. »Att aldrig kunna ge sina känslor luft utom på samma sätt! Ett evigt enahanda blott!»

»Ja, det blir för enformigt rent i längden — att höra på!

— — »En enda sträng allen på hjertats lyra!» — —

— — »När hvarje klåparens fiol har fyra!» — —

Hon kunde då förderfva hvar enda tanke, om den vore än så hög! Och ändå så rar! Om han bara kunde bli ryktbar — om han kunde kompo-

nera ett riktigt vackert stycke! Han hade försökt med en vals, men så påstod hon, att den hade hon hört af en bondspelman, när hon bara var en liten glött! Och han måste säga sig sjelf, att omöjligt kunde det inte vara, helst den ej var ett dugg original. Hvarför hade allting blifvit gjordt, innan han började studera musik? Gjorde han ett ackord, som inte fans förr, så var det galet — alla de riktiga stodo ju i Harmoniläran! Stackars Pehr!

När Johanna var med i fåratvätten, skulle han naturligtvis också försöka. Och med det oförfärade, öfverlagda mod, som alltid kännetecknar en ängslig och förtviflad älskare inför hans hjertas herskarinna, skulle han naturligtvis hålla sjelfva baggen, som gett sig af från pigorna ett par gånger. Fåfängt varnade honom Johanna.

»Den, som inte är ordinarie», sa' hon, »ska' inte ge sig till att bråka med fåren, och allra minst med baggarne! De ha alltid ett horn i sidan till den, som vill hålla styr på dem och ta dem i nacken.»

»Puh!» sa' Pehr och fick baggen i ena hornet.

Der drog liksom ett hångrin öfver djurets fårskalle och Pehr låg öfver ända, under det baggen gravitetisk och nickande gick bort till vattenhoen. När Pehr steg opp, gned han sig på höften.

Den gamle klockaren skrattade öfverljuddt och slog sig på knäna. Så tog han opp ett par råa potatisar ur fickan och lockade baggen till sig, och medan denne smorde sig med läckerheten, hunno två drängar få fast hvardera ett af hans horn. De hade emellertid all möda att hålla djuret.

»Se, sådant der ska' inte tas fortissimo, utan med sina vissa preludier!» skrattade Johanna.

Pehr gick in och lisade sitt hjerteqval med en stor sup och tänkte för sig sjelf, att lifvet var inte värdt en pris snus.

När hans vackra plågoande kom in, spelade ett gladt leende i hennes mungipor.

»Det är ett så'nt styggt lif, den baggen!» sa' hon.

»Här fins nog den på jorden, som är styggare!» mente Pehr och drog en djup suck, den han dock qväfde med en bastant köttbulle.

Tösen låtsade sig ingenting begripa, utan bara såg förvånad ut.

»Verkligen?» sa' hon.

»Folk, som inte har hjerta, intet medlidande,

Som sänka älskadt bröst i qvalets natt» — —

— — »Och ej bli kära som en klockarkatt!» — —

Pehr reste sig från bordet lika blek som han nyss var röd.

»Nå, seså! förlåt mig, herr Orgelberg!» bad hon blidt och räckte honom handen. »Men nog kan herr Orgelberg förstå, att en qvinna med mitt glada, stygga lynne inte kan tycka om en, som bara går och 'jämmerdalar' och gnölar. Utan opp och lef! Och gå inte och se hängmunnad ut!»

»Åh, fröken Johanna brydde sig inte om mig, om jag så stångades med baggen! Fröken tål mig inte!»

»Åh, säg inte det!» sade hon med en blick, som gjorde honom alldeles yr i hufvudet.

»Ack, fröken, hulda, ljuftva, rara flicka» — —

— — »Jag måste ut att sill till pappa spicka.»

Och dermed sprang hon ut i köket, röd om kinderna.

Efter frukostens slut satt herr Orgelberg inne och fantiserade vid pianot i sällskap med Johannas yngsta syster, en liten pigg, lillgammal unge.

»Hör du, Ellen! Har inte Johanna nå'n fästman?»

»Johanna? Nehej!»

»Har hon aldrig haft någon?»

»Nehej, för hon vill inte ha handlaren. När han gick här, så talte hon nästan aldrig vid honom.»

»Hon?!»

»Nehej! Hon sa', att om hon tyckte om nå'n fästman, så skulle hon alltid kifvas med honom, för han inte skulle bli ledsen vid henne — hon sa' hon tycker inte om dödbakade fästefolk. Jag vet någonting, jag —»

»Hvad vet du då! Åh, du, Ellen lilla!»

»Men jag talar inte om det, nehej!»

»Åh du! Du ska' få konfekt, när jag har varit i sta'n!»

»Hur många bitar?»

»En hel strut! Åh, du Ellen!»

»Men du får inte tala om, att det är jag, som vist dig det.»

»Nej, visst inte! Nå?»

»Törs du säga: 'Min lif och knif?'»

»Jaha! 'Min lif och knif' — Eskilstuna — pennknif till och med, du! Nu kan du väl tala om det!»

»Det här papperet har jag hittat: se hvad der står!
Och hvad stod der?»

P. M. ORGELBERG
JOHANNA KLAGSTRÖM

J. Klagström
och
P. M. Orgelberg

Och längre ned:

Johanna Orgelberg
född Klagström.

Fru Johanna Orgelberg.

I det ögonblicket skulle Pehr velat stängas med ett halft dussin baggar och bli begrinad af ett helt tjog pigor. Han stoppade papperslappen i sin plånbok.

»Nehej, du! Du skulle bara få se på den, inte ta den.»

»Men du kan gerna ge mig den! Jag ska' aldrig säga, att jag fått den af dig!»

»Kom ihåg, att du har sagt 'min lif och knif'!
Du blir aldrig salig, om du narras!»

»Ack, jag är så glad, så glad! För nu ska' Johanna bli min fästemö, du!»

»Det tror jag nog hon vill — för annars hade hon nog inte skrivit så! Det ska' bli roligt — men jag vill alltid vara hos henne och så ska' du ge mig mycket konfekt. Hon ska' få lite af den, se'n vi lagt oss — hon ligger alltid hos mig, och det ska' hon göra alltid!»

»Hm, lilla unge!»

»Men du har sagt: 'min lif och knif', du!»

* * *

När unge Orgelberg en stund derefter kom ut och såg på fåratvätten, så var han som en annan människa: han lekte med de små lammen, skämtade med pigorna och berättade för klockarfar den gamla historien om den qvicke karlen, som svarade på en skål med fyra ord. Herr Bagge hade föreslagit en skål för herr Lamm, och en god vän till den sistnämnde svarade å dennes vägnar: »Lamm Får Tacka Bagge!» Det var nytt för alla och väckte stort jubel — det berättas än i dag vid alla fåratvätter i byn.

»Det är inte hvar och en, som vill tacka baggen!» sa' klockaren.

»Det är inte alla som ä' får, fast de ha varit lam och gå och se ut som får!» sa' Orgelberg.

Johanna såg på honom.

»Hvad tänka de små lammen, när de säga: 'mä', måntro?» sa' lilla Ellen till Orgelberg. »Vill di vara *mä* och bli tvättade?»

»De säga inte: '*mä*', de säga: '*nä*!' Di vill *inte* vara *mä*! Men fåren, som ä' gamla och vet att hvad man skall bli, det blir man, om man slår aldrig så mycket i topp, de säga: '*bä*!' Och det betyder detsamma som: '*pyttsann*! säg du *nä* så länge du kan — det blir ändå inte som du vill, utan som ödet vill; var lugn för det, och gå inte der och säg alltid detsamma — det blir rent odrägligt i längden att — höra på.»

Johanna kastade en lång blick efter honom, när han gick in och satte sig i sitt rum, der han strax på flöjten började spela bondpolskor, han som annars mest spelade Beethoven och Mendelssohn,

Och innan hon visste ordet af, var han inne i salen vid pianot och sjöng med full hals:

»Pernilla, Pernilla, Pernilla hette hon —
Och hennes röda kinder de stodo skönt i blom.
Hon hade fyrti tusen och en rödstenad går',
Och hennes bröllop skulle stå justament i år.

Det var Per Mickels Märten, en farliga riker påg,
Han älskade Pernilla mä hjerta och mä håg:
Så tog hon in till Lund för att lära laga mat —
Se, bägge voro fina och fint de ville ha't.

Och när hon kom tillbaka, så var hon rent mamsell:
Hon rörde mjöl i säser från morgon intill qväll;
Hon bakte kakor stora, hon kringlade kakor små,
Och köpstakjöl hon hade mä femtan schäsor på.

Och Märten var så glad för hans grebba var så fin —
Men ack, Pernillas grannlåt blef bara skoj och grin!
Och hören, släbotöser, hur med en tös det går,
När lust till flärd och falskhet hon i sitt hjerta får.

En söndagsmiddag färden å stad till kyrkan bär
I fina lastingskängor och ljusa sommarklä'r.
Och alla drängar gapa och alla pigor glo —
Men det blef ett elände, det kan hvar flicka tro.

För som hon går på gatan, så tappar hon en kass,
Som hon har haft inunder, och det så det sa': »kvass»!
En sådan der en puta, som de kalla för turnyr —
Gud hjelpe den, som träffar ut för så'na äfventyr!

Hon blef så grymt begrinad, det stackars usla skrä't,
Af gamla och af unga, så ingen kan förstå't.
Och Märten löste genast trolofningsbandet opp —
Då släcktes hennes glädje och hennes sällhetshopp.

Hon lades på sin sotsång allt under pust och gråt,
 Der låg hon nu i ånger och qualfull sorgelåt:
 »Adjö, min hulda fader, adjö, min hulda mor,
 Adjö, min hulda syster, adjö, min lille bror!»

När månaden var gången, Pernilla döder var —
 Som en komet hon strålar på himlarunden klar.
 Så går det med en jänta, som skaffar sig turnyr —
 Den stassen blir till ändan beklagansvärd och dyr.»

Der blef lif på gården, må tro: snart började
 alla nynna melodien och innan visan var slut, kunde
 de den — helst en och annan hade hört »Skön
 Serlin», som har samma melodi. Johanna trodde
 ej sina egna öron — hon hade aldrig förr hört ho-
 nom sjunga någon visa från studentkarnevalen.

När han å nyo kom ut på gården, hade han
 flötjen med sig, efterhärmade hvarjehanda djurs
 ljud och samlade omkring sig alla de förvånade
 fåren — till och med baggen, som slutligen följde
 honom, liksom dragen af en magnetisk kraft.

»Jag tror verkligen att herr Orgelberg kan
 tjusa — får!» sa' Johanna med sin vanliga lätta ton.

»Det är konstens makt öfver naturens okonst-
 lade barn!» sa' Pehr stolt.

»Ja, fåren fångslas så lätt i den sluges garn!»
 log Johanna.

»Nå, hvad är det får, som ingen herde har?
 Och hvad är den qvinna, som aldrig kärlek bar?»

Det var första gången han fått göra två rim-
 made rader utan att hon afbrutit honom. Derpå
 började han, alltjemt spelande, retas med baggen

och fick denne att vika undan, besegrad af de trolska tonerna.

»Segern är min — det skall inte bli den sista!» sade han jublande, men med dämpad röst, till Johanna. Och så gick han in.

På qvällen var hela familjen på kalas hos nämndemannens och herr Orgelberg också. Han var glad och uppsluppen, skämtade med alla, dansade, spelade och sjöng visor. »Hvem f-n hade kunnat tro, att herr Orgelberg var en sådan glad och treflig fösing!» sa' nämndemannen. Med Johanna sysselsatte han sig nästan alls inte, men höll så mycket mer nojs med de andra flickorna.

På hemvägen gick han alldeles tyst.

»Ja så, nu är det rent slut med all munterhet? Jo, jo! När man inte är van vid det, tar sådant på krafterna — helst om man öfveranstänger sig!» skämtade Johanna.

»Hm! Den som spar, han har! Tänk, om man ödslade bort all sin glädtighet, innan man funnit den, som ensam förstår att väcka och ge värde åt en verklig lefnadslust!»

Hon såg på honom.

»Skulle jag ha det?» sa' hon.

»Visst inte! Fröken Johanna har redan funnit sin hjertevän!»

»Jag?!»

»Det har jag svart på hvitt på!»

»Det är omöjligt!»

»Skulle fröken verkligen ha så litet verkligt mod och så svag karakter, att fröken skulle vilja

neka till sin egen hand — äfven om det gälde frökens egen hand?»

»Jag nekar aldrig till hvad jag sagt eller skrivit!»

»Då är du min!» utbrast han, tog henne hastigt om lifvet och kysste henne innan hon kunde hindra det.

»Men — men — herr —»

Hon stötte honom från sig, mer förvånad än harmsen.

»Herre och man, menar du!» sade han och framtog lappen, som han fått af Ellen. »Neka, om du törs!» tillade han.

»Jag nekar aldrig till hvad jag skrivit!» hviskade hon med en varm blick. »Men hur har du kommit underfund med det — det förstår jag inte!»

»Sådant der ska' inte tas fortissimo, utan med sina vissa preludier!» skämtade han, upprepande hennes ord på förmiddagen.

»Men du har varit ond på mig många gånger?» sade hon och smög sig intill honom.

»Du vet ju kärleken fördrager all ting — — till och med klockarekärleken.»

»Utom att man skämtar med dess svagheter. Med dig sjelf — det gick väl an, men med dina verser, hva?»

— »Jag visste dock att jag dig skulle vinna —»

— »Ty utan kärlek — hvad är väl en qvinna?»

— »Ack, om du visste hur du är mig kär!»

— »Hur präktigt kär sig rimmar dock med — *Pehr!*»

Kantor Orgelberg går alltid ut och ser på, när fåren tvättas — han säger, det gör honom ung på nytt.

»Det kunde behöfvas, för du är ett gammalt får», säger hans trinda fru och klappar honom på kinden.

Den nya katekesen.

Man ska' ju aldrig tala om sig sjelf, men jag är rent tvungen den här gången, för annars skulle jag inte kunna tala om historien — och hur ledsna skulle ej då alla mina läsare bli! Säkerligen har öfverskriften ingifvit dem hopp att få läsa något riktigt uppbyggligt.

Jag bör kanske således nämna, att alla småtingar äro särdeles glada vid mig, och att jag tidt haft en 6 års tös på hvart knä, glädtigt glammande med båda, oaktadt knappast fem minuter förflutit efter vår bekantskap; ja, jag tror till och med, att de tio år äldre och således efter tio års bekantskap skulle knappt så varmt lindat sina armar kring min hals. Å andra sidan är jag för min del lika glad vid småtingar, helst allmogebarn och fattigpyssar — dock med det vilkor, att de äro rena om näsan — deras naiva verldsåskådning och osminkade uttrycksätt hafva gifvit mig mången inblick i hemmens historia.

Derför eger jag ock sedan många år tillbaka på mitt skrifbord en »fattigbalja», i hvilken jag lägger en och annan kopparslant då och då, oakadt jag väl vet att många af dem lockas från mig med en historia, lika osannfärdig som om den blifvit diktad för en julkalender, och en barnablick, lika beräknande som blygt bedjande.

En vacker sommardag år 1881 satt jag på mitt rum — jag tror till och med att jag höll på med en epistel på vers till »mitt lilla trollpyre» — då en svag knackning hördes på min dörr. Jag visste genast, att det var en friare till min balja, och gick att öppna, sedan jag tagit en femöring ur fickan och lagt i den för tillfället tömda baljan.

Han kom in. Det var ingen af mina vanliga kunder. Han tycktes vara en 10, 11 år, hade ett vackert ansigte och särskildt ovanligt klipska ögon, fast han sökte se så enkel och troskyldig ut som möjligt.

»Hvad vill du, min påg?»

»Få ja en peng?!»

»Hvad heter du?»

»Kal!»

»Hvad heter din far?»

»Ja ha' ingen far!»

»Stackars liten! Nå, din mor då?»

»Hon ligger sjuk, så sjuk, så.»

»Aj, aj! Här ä' så många små pojkers mam-
mor, som ligga så sjuka, så sjuka, nu för tiden!»

Hvarken mina ord eller min forskande blick gjorde det ringaste intryck på honom: han stod

der och såg oskyldig ut som — som ett försegladt björnbref.

Min vana likmätigt att alltid gå försigtigt tillväga, när jag har framför mig ett vackert ansigte, enär ett sådant alltid gör oss mer eller mindre partiska, gick jag bort till kakelugnen och stoppade min pipa.

»Hvad skulle du med den peng?»

»Jag skulle ha'n te en katkes!»

Det var mig nånting alldeles nytt, alldeles oväntadt. Att mina slantar skulle användas till bröd, till »mecklamenter», till kängor, skor och tofflor, en ny »hua», strumpor eller en ny tröja, till hyran, till mor, till doktorn — det hade jag hört så ofta. Till och med en mera ovanlig användning, såsom till kaffe, till »knäck», till en bukett förgätmigej, till och med till ett nytt halsband åt *Kisse* — men en ny katkes! Jag fick i hast ett alldeles särskildt intresse för den lille teologietörstande pågen: tänk om det vore en blifvande ärkebiskop, som jag hade framför mig! Tusen tankar trängde sig på mig.

»Tycker du mycket om katekesen?» sporde jag, fastän något tveksam, ty det var ju en svår fråga att besvara.

»Ja!» svarade han eftertryckligt.

Jag vardt alldeles förbluffad — mitt hjerta klappade fortare af glädje öfver det nya släktet. En pojke, som tyckte om katekesen! Vid offentliga och enskilda läroanstalter så väl som privat har jag väl läst för ett par, tre hundra pojkar inalles, men något sådant hade jag aldrig förr hört. Jag trodde

verkligen ett ögonblick att han dref med mig, men sedan jag mött hans trygga, blåa blick, greps jag af beundran — hade han inte varit så liten, skulle jag bestämdt i förtjusningen bjudit honom en pipa.

En dylik pojke afspisas inte med hvarken en femöring eller en tioöring — här måste något utomordentligt till! Jag visste hvad jag hade att göra och jag fattade mitt beslut.

Åt min gamle vän, den nu hädangångne, fryntlige boktryckaren E. G. Johansson i Karlshamn, hade jag ett par år förut läst korrektur på en upplaga af nya katekesen, och som minne deraf hade han, utom arvodet och en elegantare supé på Bellevue, gifvit mig ett särdeles prydligt inbundet exemplar af sagda katekesupplaga, och jag hade sedermera sjelf kolorerat de i sig sjelf temligen tarfliga träsnitten framför hvarje hufvudstycke. Jag kan säga, att exemplet var det enda i sitt slag.

Som jag ej var alldeles säker att jag sjelf skulle oftare komma att genomläsa boken — som bekant läser man ej gerna om en bok, på hvilken man läst korrektur —, beslöt jag göra ett stort offer, viss att min gamle vän från Elyséen med den gamla, glada nicken skänkte mig sitt bifall. Jag gick bort till hyllan och tog katekesen, stälde fram det stora skrifstället, som Fridhems folkhögskoleelever en gång gäfvu sin — som det hette, vördade, men, som jag hellre älskar att tro, älskade — andre lärare som minnesgäfvu och ur hvars svarta källflöden äfven dessa små skizzer flutit, samt doppade en gåspenna. Besynnerligt nog har jag ej ännu fått någon guldpenna som minne af någon bland de många för-

eningar, der jag hållit föredrag på Simrishamnsmål, men jag antar, att den snart kommer.

Så vände jag mig till den unge katekesälskaren.

»Hvad heter du mer än Karl?»

»Kal Pittesen!» sa' han och hans kinder glödde — kanske af stolthet öfver att bära ett så välbekant namn.

Med den vackraste stil jag kunde — och jag kan, skam till sägandes, skriva fint, riktigt »flaktura», om jag vill, hvarom en mängd »minnesalbum» förvara vitnesbörd — skref jag hans namn å bokens första blad. Och så steg jag upp, gick bort och lade handen på hans hufvud såsom jag sett biskopen göra vid prestvigningarna, öfverantvardade honom boken med en högtidlig min och sade — efter hvad jag tror, med en känsla i deklamationen, som sjelfva min gamle vän Edvard Evers skulle afundats mig:

»Här har du en riktigt pryddlig katekes: låt mig se, att du alla dina lifsdagar lefver efter den lära, som du här finner! Så vacker bok får du inte i boklådan, så den är mera värd än pengar.»

Det sista var en fin vändning, om jag sjelf skall framhålla det. Dels ville jag inte såra den blifvande teologie kandidatens känslor med några hänsyftningar uppå de frestelser, som kakekärningen i Franck och Hederstiernas port, karamellgumman utanför Ripa-banken eller andra innehafvare af pojksårens högsta njutningsämnen möjligen skulle kunna erbjuda den unge mannen, dels slapp jag att upp-röra mig sjelf genom att omtala det sorgliga faktum, att jag för tillfället egde endast tre middagsbiljetter

till »Akademiska föreningens Restauration», 50 öre i kontanta penningar samt ett 50-öres frimärke, som jag fåfängt sökt få vaxladt på Lunds postkontor.

Ingen gåspenna på jorden skulle kunna skildra den min, som unga Pettersson gjorde, då jag gaf honom boken. Jag blef sjelf rörd öfver hans synbara rörelse, och mitt hjerta sade mig, att det var mina ord, som sådan kraftig verkan åstadkommit. Jag vände mig bort — — — — —
— — — — och fick i spegeln se, huru han, då han gick, begagnade tillfället att knyeka en half-rökt cigarr af Ekelöfs bästa, hvilken låg på hörnet af mitt skrifbord.

Nu är det visserligen sant, att menniskonaturen i allmänhet och Lundagatpojksnaturen i synnerhet erbjuder så många märkliga, hvarken af Boström eller Borelius utforskade gåtor, och att menniskor i upprörda ögonblick tillgripa hvilka tröstemedel som helst, till och med ändå märkvärdigare än cigarrer af Ekelöfs bästa, såsom allmänna medel, anförtrodt gods, namnteckningar, som ej äro deras egna, o. s. v.

Men jag hade ändå ej väntat, att den unge katekesens vän skulle ha så utveckladt förvärfsbegär — det väckte icke blott min undran, utan äfven min sorg och harm. Då han gått, öppnade jag sakta dörren, smög ljudlöst ner för trappan och blef vittne till följande samtal, som fördes nere i porten:

»Dä va' helsingen hva' du ä' sabbig! Fick du nånting?»

»Åh i hundingen — han hade väl ingenting att ge bort!»

»Jo, men jag har varit der och fått flera gånger: han har en balja med löspengar på bordet! Du stod väl inte i tankarne och svor?»

»Åh f-n! För resten fick jag en gammal katekes!»

»En katekes?! Åh hut! Låt mig se! Nä du, sicka gubbar! De likna Ola Pipis! Det var en glad en, som ger bort katekeser: den borde vi skrika hurra för!»

Jag listade mig opp för trappan och var om ett ögonblick nere i min smygvrå igen. Samtalet fortgick.

»Nej, släng den inte i rännstenen!»

»Den duger ju inte att 'prosa' bort en gång!»

»Men jag knyckte en cigarr deroppe!»

»Får jag se! Den ä' 'kucku', du, den ä' fyrkantig!»

»Hvem är det, som har stickorna?»

»Dä ä' jag, men i dag ska' jag röka först: du började i går, du. Jag ska' börja nå'n gång!»

»Men du tuggar och spottar så helsingens — du äter opp hälften! Och såsar ner den så den ser ut som lakriss!»

»Hålt du nos, bara!»

»Tror du inte vi kan få en 'knäck' för katekesbelätet?»

Om ett ögonblick blef der ett förfärligt oväsen i porten, tre pojkar gåfvo från sig de hemskaste nödrop, mejerskan i källarvåningen öppnade dörren och föll af fasa baklänges i en stor mjölkbunke — några sekunder senare stod jag innanför min dörr,

som jag omsorgsfullt reglade, och då hade jag med mig tre käppstumpar och min katekes, jemte en nypa hår i venstra handen — jag, som aldrig till de många pojkar, hos hvilka jag sökt inplanta kunskapens frön, utdelat ett enda slag, oaktadt jag väl kan säga, att få hafva mer än jag dragits med dumma pojkar. Nå, Gudilof, har jag i rikt mått äfven pröfvat motsatsen.

Men, min kära Karl Pettersson! Om dessa rader skulle falla under dina ögon, så vet, att om du blifvit vist från presten, om du fått skämmas vid husförhören, om du varit »okompanes» med polisen eller strafflagen, så skall du aldrig söka skylla det på samhället. Ty dig bjöds en gång Sveriges nutida ungdoms första kunskapskälla i en ovanligt vacker form — rött klotband med guldtryck — och du stötte den ifrån dig och bestal din välgörare på en cigarr af Ekelöfs bästa! Att detta ej var den första, tror jag nog, men jag skulle önska, att det blifvit den sista. Jag hoppas det, ty när jag två dagar efter ditt besök hos mig såg dig på Tegnérspplatsen, du katekeskunskapstörstande själ! der du linkade fram med en hårlös fläck i ditt borstiga hufvud och en blåsväld kind, rodnade du, när du varseblef mig. Var detta ej ångerns rodnad eller — —

Fins der en hygglig yngling, som heter Karl Pettersson — med K och två t — och som behöfver en katekes, och som vill ha en riktigt vacker dito, så kan han vända sig till mig: han ska' få den för 25 öre. Namnet är redan insatt och 1:an i årtalet kan lätt ändras till en 9:a.

En släbopåg har företräde: först i sista rummet komma Lunds gatpojkar.

Anmäler sig ingen inom årets slut, skänker jag den åt Kulturhistoriska Föreningens vederböriligen godkända lotteri: då den har en historia om 9 sidor, bör den bli en efterlängtd vinst.

Eller hur, kär läsare? Nog skulle du vilja ha den boken äfven om du ej heter Kal Pittesen!

Åke Väskeman.

»Här är då inte ondt om gubbar här på släbo-bygden», sa' nämndemannen. »Här fins riksdagsgubbar och många andra storgubbar; bränvinsgubbar och rökgubbar, pengagubbar och »jordgubbar» — med trinda »jordgummor», kogubbar, sillagubbar, väfskedgubbar och positivgubbar, undantagsgubbar, fattighusgubbar och gamla gubbar — ja, det påstås ju, att i Lund fins der till och med unga gubbar. Men krutgubbar finnas bara vid Torsebro krutbruk; »prinsens gubbar», spögubbarne och »knallagubbarne» höra till den förgångna tiden, och snart har man inte en gång några »väggagubbar», d. v. s. tiggegubbar och postgubbar. »Lödarpe-Eriken» har lagt sina trötta ben till ro efter sin mångåriga vandring, »Onslunda-gubben» och »Lunnarpemannen» likaså; »Tille» drager ej

längre omkring med sin kärra, sin gris, sin hund, en käring och ett par ungar; »Svarte-Petters» ha rest opp till Hallandsbygden; inte ens de blinda gubbarne, som man förr i verlden såg på Kiviks och Komstamölle marknader, larfva längre omkring och sjunga sina ynkliga visor om kärlekens magt eller om gräsliga mord, och sista gången jag såg gamle Knös, det var i »Skånska Landsmålsföreningens» bok »Teckningar och Toner». Ju flera jernvägar här blir, dess färre bli postgubbarne eller »väskemännen», som man kallade dem förr — här och der fins ju bevars en och annan, som går sin halfva mil ett par, tre gånger i veckan; men de äro inte af sånt skrot som de gamle. Nej, för en 30 år se'n fans det tiggegubbar, så vägarne vimlade af dem och gåsabänkarne, der de hade suttit, vimlade *efter* dem, och det fans postgubbar af gamla skoffan.

Ni skulle bara sett Åke Väskeman hemma!

Först och främst kunde man grina sig till magkramp bara man såg sjelfva karlen. Ansigtet var nästan ingenting annat än mun, ett förskräckligt ginungagap; och omkring den hade naturen planterat ut en liten, spetsig haka, en liten, spetsig näsa, ett par små, kisande ögon inunder en nästan osynlig panna. Hjessan alldeles försvann under ett par långa, rätt utstående öron med väldiga »lappar» och ett kort, stripigt, vaxgult hår. När Åke öppnade munnen, blef man rent rädd för de tandlösa käkarne och åtminstone kom jag för min del alltid att tänka på en nerbränd by, der en rökig och halfförfallen skorsten lutar till fall öfver de svartnade tomterna här och der.

Ofvanpå detta märkvärdiga hufvud vinglade en hög skorstenshatt, men den hade då inte varit svart på de sista 20 åren. Som den var lika obehväm som röd, kan jag inte förstå, hvarför Åke begagnade den, om inte därför att den på samma gång var hans kakemagasin och resematäska: det kunde min sann vara svårt nog ibland att afgöra, huruvida de perlor, som en het sommardag droppade ner från hans linhvita ögonbryn, härledde sig från hans svettkörtlar eller på morgonen af någon qvinna blifvit i smörform bredda på en skifva siktebröd.

Den öfriga dräkten var mer egendomlig än stilig: kort, buteljgrön tröja med »strutar» i ryggen, rödrutig väst med stora, tunna messingsknappar, gråa skättefallsbyxor, som uppehölls af en lifrem och läto en grof, men ganska snygg skjorta synas ett par tum nedanför vesten; långa stöflar med byxorna nedhängande å skaftens yttersida, men nerstoppade bak innerstroppen — en anordning, som gjorde, att de spinkiga benen sågo högst komiska ut. Om halsen snodde sig sommar som vinter en tjock, gräsgrön halsduk, som gjorde krage öfverflödig.

På ryggen bar Åke ett par väskor till prosten och patronen; öfriga bref hade han i ett knyte, som han tömde och åter fylde hos Sven Skräddare, hvilken bodde just vid vägen och der bref inlemnades och hemtades — helst dock så, att Åke strax kunde få dem med; man trodde sig nämligen veta, att skräddarens, isynnerhet käringen, den gamla tandhaspan, som hette Hanna, brukade läsa alla bref, som lågo der något. Och det var nu ingen troll-

konst. Kuvert brukades sällan då för tiden och brefvet förseglades vanligen med en kopparslant eller en tröjknapp; det var inte ens alltid lack, som användes till försegling, utan stundom togs beck, vax, »ablater», hornlim, ja, i nödfall helt enkelt en kladd mjölgröt eller en bit tuggadt bröd.

Vi pojkar hade stor respekt för Åke — dels för hans väldiga knölpåk, dels därför att vi betraktade honom som ett slags ämbetsman, som låg djupt inne i riksens hemligheter, allra helst som han inte allenast var postbud, utan åt de på den tiden sällan skrifkunniga qvinnorna också ett slags handsekter, vare sig det var fråga om kärlek eller affärer. Derfor vågade vi aldrig kasta snöbollar på honom: vi hade redan som små hört, att den, som ofredade en postman, skulle mista hufvudet och högra handen liksom den som bröt andras bref. Denna hemska utsigt underlät aldrig Åke Väskeman att framhålla, när någon morskade sig mot honom, hvilket dock sällan hände.

Jag fick en gång, när jag var pys, höra på Åke, när han var i ämbetsärender stadd, och det mins jag än i dag. Det kom sig nämligen så, att mor skulle ha ett bref skrivet, och der fans ingen af oss der hemma, som var den saken mächtig, och då skulle naturligtvis Åke Väskeman göra det. Så smatt hon ner till skraddarens, när hon såg Åke på vägen, och jag dryntade bak efter, fast jag egentligen skulle ha ögonen på mosters höns, så att de inte lade sig och balade i vår lavendel.

Just som vi trädde in om dörren, hade Åke satt sig.

»Du svettas bra i dag, Åke!» sa' Hanna Skräddarens.

»Gonn gör jag ej: det är Elna Eskilas smör, som har smält i denna hettan — hon hade inte något papper att vippa om matabiten!»

Och dermed drog han fram en hoplagd smörgås ur hatten, på hvars botten äfven skymtades ett stycke sockerkaka.

I detsamma inträdde Mätta Per Snickares och gamla Bergvallskan. Åke mumsade på sin smörgås.

»Nå, är det något nytt i tidningarna?» frågte skräddarekärningen.

»Jo jo men! Jag smög mig till att titta i 'Skånska Posten', som skulle till patronens — nu är der 'revlation' i Frankrike igen och vi ska' också ha krig — alla folk ska' ha krig.»

»Hvad är det för något — 'revlation'?»

»Det är rebelleri — de ha sätt af kungen och rifva ner kyrkorna och flå presterna och bränna opp herregårdarne.»

Åke Väskeman lade aldrig fingrarne emellan, när det gälde att intressera åhörarne. Han njöt, när andra hissade, och gjorde en hel revolution af några gatuoroligheter.

»Ack, då är det på verdens sista tid!» sa Mätta.

»Det har det varit länge!» murrade Bergvallskan argt.

»Den Antikristiska nöden!» himlade sig skräddarekärningen.

»Ja, om mornarne!» hväste Bergvallskan.

»Spörjs här något ute i byarne?» frågade mor.

»Ja, men det är mest eldsvådor och elände!» mente Åke.

»Ack, när är det annat i denna syndiga världen!» sa' Hanna.

»Der är en, som har hängt sig ute i Bockarp!»

»Åh nej! Hvad säger du?!» ljöd det från alla munnar.

»Jo, ett fruntimmer, en ung människa — inte mer än två och tjuge år, Ola Ols Else — den store gården vid bäcken!»

»Nej!! Nej, det är väl aldrig möjligt?! Åååh!»

»Joomen, och det om halsen på en enkeman med åtta barn!»

»Ah, du är en sådan tosing!»

»Nej, enkemannen var en tosing och hon var en tosa!» murrade Bergvallskan och grinade otäckt.
»De borde ha prygl, bägge två!»

»Hahaha!» skrattade Åke och munnen stod vid som en kisteläddika. Så torkade han ansigtet med tröjfodret.

»Är här ingenting från Per ännu?» gnölade Mätta. »Det är ju halftannat år snart se'n han reste och ett helt år se'n jag skickade af det brevet du skref. Och inte en rad — en kan då rent gå af: sitta här ensam och allena med fem ungar!»

»Du hamsar!» sa' Åke Väskeman och såg viktig ut. »Du vet nog inte hur långt här är till Amerika, hva?»

»Åh — hm! Här är 60 mil till Stockholm, der kungen bor, och längre kan det väl inte vara till Amerika?»

»Ja, ni tramsar som mulåsnor och som ni har vett till — här är flera tusen sinom tusen mil till Amerika, och brefven ska' gå på ångfartyg och på ångvagnar och de ska' rida på kameler och på elefanter och lejon, som äro dresserade till att bära postmän, och de flyga i luftballonger — —»

Åke Väskemans fantasi flög gerna af med honom.

»Ack, det ginge väl an med lejon och drakar!» sa' Mätta, »men jag är rädd han har gått och gett sig till 'Marmon' — och så bryr han sig nog inte hvarken om mig eller ungarne, se'n han har fått andra qvinnor der inne!»

»Det vore lika godt åt 'en — så får han veta han är till, det kräket: han är ett kräk som alla karlar», sa' Bergvallskan.

»Det är han visst inte, men han är tungsint och det fins inte värre än sådana menniskor, som bara gå och grubbla och tycka det är inte värdt att lefva hvarken för dem sjelfve eller andra, och säga, att allting är uselhet.»

»Allting *är* uselhet!» sa Bergvallskan med kläm.

»Jag har så tidt sagt till Hanna här: 'Du jämrar dig för det Sven kan komma hem lite på en dunder nå'n gång — hvad är det att tala om? Per skulle så gerna fått ta sig en hätta hvar månadsdag om han bara hade varit lite gladlynt och inte gått der och gnytt och gnölat och glott surt både bittida och sent och sagt, att det varit en ren välgering om ungarne aldrig kommit till, för de voro ändå den ondes barn och voro födda till bara elände!»

»Dä va', min själ, sant!» sa' Bergvallskan och klappade sig på knäna.

»Ingen vet hvad ett modershjerta känner, när det ska' höra sådana rysliga ord. Och så är det *det* — han har alla dar ränt efter fruntimmer för att få tröst, så jag är rädd han har gått in i 'Marmorieret' — der har ju en man ett helt tjog qvinnor!»

»Tjog!» hånskrattade Åke Väskeman. »Flera hundra! En lyng, som är 12 år, och en, som är 30, och så immerdix ända till dem, som ä' 80, 90!»

»Usch, det är vämjeligt!» sa mor. »Precis som kreaturen!»

»Ä' vi annat än kreatur, usla kreatur?» grinade Bergvallskan.

En ny person trädde in om dörren.

»Nej, se der ha vi Else Spelemans! God dag!» sa' Åke. »Här är bref från Tyskland från Anders, du! Det kostar en daler!»

»Åh, gör det så? Men der är ju frimärke på! Jag tänkte — —»

»Utländska bref ska' betalas ändå — frimärket det är för att brefvet har gått i främmande land — det ska' väl kosta något för det har kommit fram i vårt eget? Begriper du inte det?» sporde Åke, som alltid visste att skaffa sig lite extra.

»Ack jo, men en annan förstår ju så lite. Det värsta är bara, att jag inte har några pengar: en daler¹ har jag inte sett på år och dag — jag får ut i byn och försöka låna.»

»Du ska' få det lika väl, mitt barn — gonn ska' du så. Jag ska' lägga ut pengarne för dig på posten och så kan du ju föfota några strumpor till mig eller spinna en tötte ullgarn, hva?»

¹ = 17 öre.

Se, Åke Väskeman var alltid praktisk af sig.

»Det var snällt af dig, Åke!» sa' Else. »Och så är det bäst att du läser det för mig också — sjelf känner jag inte en bokstaf. En är ett så'nt fä, så!»

»Nu ä' ni allihop vitne att jag har hennes lof att bryta sigillet!» sa' Åke högtidligt. Det försummade han aldrig att påpeka. Derpå bröt han brefvet och läste det långsamt. För resten har jag det afskrifvet och det lydde så:

»Kära Moder.

»Nu vil Jag låtta eder hveta att Jag har fott kjänst. Dett var en lång och svår Resa Jag var så sjuk på Schön så der var ingenn Välsignelse med Pöllsebiten som Jag fick på Ysta brygga —»

»Åh, nej! Och det var den siste biten vi hade!» sa' Else.

— »Jag reste igönom Flere Städer och nu har Jag kjenst på en stor Går som hetter Peterhof — det är såsom Petersborj hemma i Sverje. Denn liger i Meklenborj Sverin Jag skall hafva 50 daler i lön —»

»Då kunde han jaminsann ha blitt hemma: här ha de ju två — tre hundra daler på stora ställen. Ja, jag sa' honom det så tidt och bad honom — — Men se, envisa glötttar —!»

»Ge dig tålomod, barn! Här ä' mer!» sa' Åke.

— »men en tysk daler är så mycket som sexton svänska så Dett är bra Betaldt —»

»Dä var jaminsann en annan välling! Hur mycket blir det då i våra pengar — räkna du, Åke!»

Åke Väskeman fick en kritbit och började räkna på dörren.

»Tie gånger sextan ä' hundra och sexti — nej, på det viset går det inte. Vänta: låt mig se, sa' den blinde källingen. Jo, hade det varit hundra tyska daler, hade det blivit sextan hundra svenska — — Vet ni hvad han har? Jo, han har 800 dalers lön!»

»Då blir han snart ett svin!» muttrade Bergvallskan.

»Det var jaminsann pengar och inte skräppeblad, det. Ja, det har han för han lydde mig. Hur många gånger som jag sa' till honom: 'Hvarför ska' du gå som en slaf och inte ha torra brödet — du, som är stark som en björn, när du kan få stora pengar utrikes?' 800 daler! Hm! Hmm!!»

— »nu ska ni hällsa Sven Pers Eljena att Hon intte glömer hva vi taltes ve om vä Stättan inan Jag reste För omen Tu är Är Jag karl att köpa et Hus med några skäppelann Jor — —»

»Stackars Anders! Den tanden får han slå ut: nu håller hon sig till smedens Johan. Hm!» suckade Else.

»Ja, i dag — i morgon är det nå'n annan!» brummade Bergvallskan.

— »Menn sviker du mig så lönar jag dig, står der i visan Här är en vakker pia som hetter Fina —

»Tvi! Dä ä' ju ett hundanamn! Pågen måtte väl inte gå och bry sig om en så'n en utan komma hit till vårt eget land och ta ett kristeligt, riktigt fruntimmer!» sa' Else betuttad.

— »Vi kann inte snaka med varandra ännu men hon Ser så millt på mig ock säger *Präctik Junge* ock det betyder du präcktige unge, men Jag bryr mig ike om Hanne om barra Eljena är ricktikt Fast. Kossten är Skrin — det är mäst Grön saker — —»

»Uselt bukfylle — då blir han snart slunkig i sidorna!» mente Bergvallskan och såg riktigt förtjust ut.

— »och Flesk vannar inte utan iblann, men Fina hon ger mig lite Stek iblann Här kallar de både kalvajakjöt och lam-makött för Flesk, ock pantofflor kallar di *karatoffler*, men tofflor kallar de för *pantofflor* — —»

»Det har jag aldrig hört förr», tyckte Åke och såg djupsinnig ut, »ändå jag kan förstå tyscha ganska bra och har varit på Bornholm — de ha kanske skoajat med honom —»

»Åh, det är som han sjelf sätter ihop, den lögnhalsen!» sa' Bergvallskan.

— »och en kan knappt förstå Dem Som de plyddra på Men der är injen som kan arbeta om kapp med Mig Stunnom grina de ått mig men hvad Jag inte förstår inte te mitt jërta går De ha allrig ofredadt mig. Jag har hellsan och önskar eder och alla bekannta sama goda Guds gåva Hälsa nu Eljena att hon är Fast — Härnäst Jag skriver skall Jag skrifa mer Min adriäs står på den lile lapen Hasteligen Ödmjukligen

Anders Jöns Son.

»Jo, se så lydade den paschaschan!» sa' Åke stolt och lade från sig brevet.

»Nå, så var det roligt, att han har det bra, men illa är det, att han får så litet fläsk, stackaren! Pass på om han inte tar Fina ändå! Mån tro, ger hon honom bara nå'na goda bitar, så blir han snart glad vid henne!»

»Ja, för maten — liksom kattarne!» mumlade Bergvallskan.

»Jo, må tro det!» sa' Åke och skrattade. »Så'n der kärlek, som växer opp vid fläsk, den blir stark till slut!»

Alla instämde i grinet, utom Bergvallskan, förstås.

»Ja», sa' Else till Åke och reste sig för att gå, »då tittar du väl ner om en söndag, så jag kan få några rader skrifna till honom? Jag ska' låna bläck och papper.»

»Ja gonn ska' jag så komma — och då tar jag ett par marker ull med mig!»

»Ja, gör det! Och så farväl i stugan!»

När hon var gången, trädde Bergvallskan fram.

»Är här inte svar från Kristianstad ännu? Den dröshasen!»

Hon hade en son på artilleriet.

»Här har ju inte gått en rad till honom på länge!» sa' Åke, som kände till och kom ihåg hvar enda kuttens bref.

»Såå? Inte det! Liksom det inte snart vore 8 dagar se'n jag lemnade hit det! Hvar har det tagit vägen?» vände hon sig ilsket till skraddarekärningen, som blef eldröd i synen.

»Jag har gu inte ätit opp ditt bref!» svarade hon argt. »Här ligger det — det hade kommit ner i sykorgen — ungarne gå och vända opp och ner på allting! Der har Åke det!»

»Ungarne, ja! Skylla på dem, ja! Hit med det — jag vill se på brefvet — — bums!»

Och qvickt som en vessla nöp hon det. Skrad-darekärningen blef blek om näbben.

»Jaasåå!» sade Bergvallskan hänfullt, när hon sett på sigillet. »Jasååå! Då är det sant ändå, att ni brukar bryta brefven!»

»Menniska!» sa' Åke Väskeman högtidligt och stötte med sin käpp i golvet. »Det kostar hufvudet och högra handen! Menniska!! Tänk på din ändalykt! Hufvudet och högra handen! säger jag dig!»

»Ja, dem skulle skraddaretäfvän ha mist för längese'n, om der hade varit bevis på henne bara. Jaaså! Men se, nu sitter hon der. Jag tog vitnen hemma, att det var försegladt med en tolfskilling och — se nu sjelf, Åke! Du, som hör till postverket! Nu är det försegladt med en tröjknapp — och här ligger sigillet i sykorgen!» skrek hon och grep förtjust en knapp. »Jemför, Åke! Se så, nu ä' ni fast, byke! Se'n ska' ni se allihop, så ni kan vitna. En, som inte ljuger, har stått utanför fönstret en qväll och sett hur ni satt och läste ett uppbrutet bref — nu ska' han också fram! Jaaså!»

Hon skrattade så hemskt, så man tyckte det tassade i krokarna, och den tandlösa munnen drogs upp till öronen.

»Är det på det viset, så hjelpe er vår Herre!» sa' Åke med dof röst, reste sig och knäppte tröjan liksom ville han stänga all besmittelse ute.

Det kom så burdus på skraddarekaringen, så hon fick inte fram ett ord. Men det syntes, att hon var rädd.

»Jag hade inte för allt smör i Smålen velat att det brefvet skulle komma i galna händer, och jag sa', att det var angeläget och der står *angl.* i hörnan — här kan ni se allihop. Men här ska' gå båd till länsmannen och det i morgon dag, och packet ska' in i kurran — det ska' jag bli man för och Bergvallskan också. Nu har du afsytt med

den klometern! Hit med mina sex skilling — om inte ungarne ha förlagt dem också — dem har du då inte kunnat bryta opp! Finnas pengarne?»

Hanna sväljde förolämpningen och tog fram sex skilling.

»Brevet tar jag hem igen — nu kommer det ändå för sent, och så har naturligtvis hela socknen läst det!»

»Inte en själ!» sa' Hanna mjuk. Det var en half bekännelse.

»Så ska' det väl ge sig om här fins lag i landet!»

Och dermed gick Bergvallskan och slog dörren igen efter sig, så att hela huset rungade.

Der blef en obehaglig tystnad derinne se'n hon gått, och så drog mor fram med sitt ärende. Åke lofvade komma ner på qvällen och skriva — och se'n följdes vi och han ut.

»Bli de inte goda vänner snart, så får jag anmäla det på postkontoret, annars kan jag sjelf komma i klabberi. Usch, att en menniska kan gå och ta sig sådant före! Den största synd i verlden! Det är rent som högförräderi!» sa' han, när vi skildes vid korsvägen.

Vi ryste, ty det visste hvarken mor eller jag hvad det var.

»Men», sa' han, »förstår hon sin sak rätt och känner hon Bergvallskan, så ä' de nog vänner innan i morgon. Adjö!»

På qvällshörnan kom Åke hem till oss.

»Kan du tänka», sa' han till mor, »att der var bref i sta'n till Mätta Snickarens. Per har skrivvit hem till henne: han har hvarken gett sig till Mormon eller slafhandlare eller nå'n annan uselhet. Och han skickade respengar till både henne och ungarne och nu ska' de ge sig af, så fort de få huset såldt. Och i brefvet stod der, att derinne hade han lärt sig se verlden på ett annat sätt och var glad och liflig. Mätta blef rent yr af glädje: hon hoppade och dansade och gret och sjöng, så den minste ungen skrek som en sulten starunge. Det är bra roligt, när folk ä' glada — hon trugade två 'bombertar' i mig — redig finkelura!»

»Att aldrig du, Åke, har tagit dig nå'n qvinna?» sa' mor.

»Hm. Jag ville tagit Ingar Nils Måns en gång i verlden, men Nils Månsson gaf mig en förbistrad hop prygl. *Det* var hvad *jag* fick och han fick Ingar. Men jag kunde då inte låta bli att skratta, när Nils Månsson — en gång han var på röken — sa': 'Du fick en bra tröja prygl den gången, Åke! Det fick du, men det var ett intet mot hvad jag har fått af Ingar se'n. Hade jag vetat då hvad jag vet nu, skulle du nog fått behålla klenoden!' Och så kan väl hvar menniska begripa, att ingen tös skulle velat ta mig: hade jag kommit och satt fram munnen till en kyss, så hade hon genast trott, att jag ville sluka henne. För mycket och för litet skämmer allting — det gäller mån tro om kyssetyg också. Det är illa med en mun så liten så man inte kan få in en sked gröt, men det är inte bättre med ett

gap stort som en logdörr! Nå, hvad var det nu här skulle skrivas om?»

»Jo se — du förstår det ska' vara tyst så länge, så du får inte snacka om det.»

»Åh, du vet väl jag ränner inte med nyheter — andra än de som ä' förseglade, så det kan du vara lugn för!»

»Det vet jag nog. Jo, min syster Oliva, som har varit till vårt nu de sista åren, har fått friarebref från husaren nere i Pileby och han har begärt svar. Det ska' väl vara lite finare att skriva än skicka böneman eller komma sjelf, kan man förstå, och då kan ju hon vara lika fin som han. Se, här ska' du få se brefvet. Du kan läsa det högt, för der är ett par meningar, som vi inte ä' riktigt säkra på, fastän vi ha stafvat på det i flera dar!»

Åke läste:

»Högädla Jungfrun Oliva Ers Doter. Tilhanda.

Såsom det i Skriften står Det är icke gott att människan blifver allena så frågar jag nu dig Oliva Ers Dotter om du vill hafva mig Märten Hans Son Svärd, husar och Konglig trotjenare på Pileby svadron till din äkta man och älska mig i nöd och lust? Svara: Ja.

Ej guld och rikedom jag har
Jag har blott kärlek i mitt hjerta
Men du mig huld och trogen var
I både fröjd och uti smärta
Jag väntar inan fjorton dar
Min öma flickas hulda svar

Teknas af en Trogen Vän
Märten Hans Son Svärd
Tilhanda.

»Det var mig en kaxe att vara bibelsprängd i psalmboken! Många kärleksbref har jag sett och

många har jag skrivit, men aldrig har jag sett någon, som har friat med 'brudvigseln' förr. Och verser med! Här får göras ett riktigt patentligt svar!»

»Derför ha vi ju också bedt dig skriva det, för du kan så bra sätta det samman. Laga dig nu en toddy, så du får bra koncepter! Va s'go'!»

Åke Väskeman satte sig att spekulera och blanda. Det dröjde innan han fick det som han ville ha det riktigt — åtminstone med toddyn, för den 'förfotade' han åtskilliga gånger innan den blef 'patentlig'. Så begärde han fram papper, bläck och penna och en psalmbok.

»Vi ha ingen penna: den sista 'prekade' far i sin 'rofva' med, och då bröts spetsen af, så både den och 'rofvan' blefvo förderfvade.»

»Ni har väl en gåsavinge — pennknifven har jag alltid med mig.»

Medan mor ref ut ett par vingpennor, bläddrade Åke i psalmboken. Emellanåt kliade han sig tankfullt på näsan och bakom örat, så formerade han sin penna och började sitt arbete, sedan han tagit en djup klunk.

Sedan han användt en dryg timme och två dryga toddar, hostade han, såg viktig ut och läste högtidligt:

»Högädle Husaren Märten Svärd — Tilhanda.»

»Jag skref inte Märten Hansson Svärd — Hansson är bara ett bonnamn, så det extemeras inte se'n de ha tagit andra namn.»

»Såsom det hetter i psalmboken Dit du går dit går ock jag Der du blifver vill jag blifa —»

»Det var utmärkt! Det hade jag aldrig kommit att tänka på», mente mor och började duka fram till qvällsmat.

— »så vill jag nu tolcka mitt lengtande jertas hulda svar på din troгна бön

Vi vilja följas åt
På detta lifvets stråt

I glädje och i gråt Och sedan jag nu har tolckat mitt brinande hjärtas längtan så vil jag säga Dig att vi kunna träfas vid vår kyrcka om Söndag Här är sist mesa och då ansigte mot ansigte

Till arfv af mina fäder
Ej gods och gull jag fått
Min lott är ringa vorden
men jag i himlen har en Far
Fast ingen uppå jorden —»

»Ih, jo visst har tösen far, fast han är död — hon är ju ärligen född! Är du säker på att den psalmen är riktigt passelig?»

»Jo jo, är han död, så har hon honom ju inte på jorden.»

»Hm! Ja ja, du förstär dig ju bättre på sådant än jag!»

— »Och nu farväll uppå lifvets stig
Så länge blodet är varmt i mig
Tro aldrig att jag kan glöma dig

Teknar en Trogen Vän
Oliva Ers Doter.

»Om jag kunde begripa, hvar du tar allting ifrån! Det måtte vara bra roligt att kunna så sammanfatta hvad som helst!»

»Hm!» log Åke Väskeman. »Det ligger i geniet — och vanan gör ju något. Jag har ju skrivit många tusen kärleksbref!»

»Åh nej väl!» sa' mor och slog händerna samman.

I detsamma kom Hanna Skraddarens in: hon tjöt som en lokomobil. Jag trodde länsmannen var efter henne.

»Du är rent tvungen att hjälpa mig, Åke, så jag kan bli förlikt med Bergvallskan, annars ä' både Sven och jag olyckliga och de stackars oskyldiga barnen också.»

»Men hur kunde ni — hur kunde ni bryta ett främmande bref — anförtrodt gods? Ni ä' ju rent galna», sa' Åke Väskeman allvarligt. »Tänk om jag började smussla med brefven på det sättet! Då hade jag snart afgapat», sa' han och skrattade godmodigt.

»Jag har aldrig brutit det brevet. Det känner Den, som allting vet. Sven kom hem och var lifvad, och så hade brevet blifvit 'kryftadt', så lacket hade gått opp och smulats itu, och han fick fatt det och var envis och skulle se hvad der stod i det. Jag har inte sett en rad i det, inte en bokstaf, och Sven bara grinade, när han läste det, och jag tror inte han fick klart för sig hvad der stod en gång — da'n efter kom han bara inte ihåg, att han hade läst det. Och så blef det till på köpet tosigt försegladt, annars hade det ju ingenting gjort. O, jag är rent olycklig! Jag har gråtit hela eftermiddagen och blir jag inte vän med Bergvallskan, som är en sådan ragata, så är Sven tvungen att rymma, och hur skall det då gå med mig och barnen? Ack, det förbannade fyllet, som bara kommer elände åstad! Men jag har tänkt, att nu är ju Berg-

vallskan glad vid en sup och när hon har fått sig en tår, blir hon alltid rörd och vänlig och blöthjertad, fast hon annars är sur som höstadricka — och det är ju heller inte så besynnerligt: mannen är ju ett kräk och af barnen har hon nästan bara haft sorg! Ack, Åke! Gack ner och be henne gå hit opp och du», sa' hon till mor, »ta' och bjud henne på en bit qvällsmat! Här är en flaska — jag bröt mig in i Svens skåp, men det får inte hjälpas — så hon kan få sig ett par supar, och här är en kladd smör och en ost — det är den bästa jag hade, och du ska' inte tro, att jag vill komma och snylta på er! Men hem kan jag ju inte locka henne — hjälpen mig, annars går jag i ån! Hjälpen mig! Varen barmhertiga!»

Jag tror nu att den apan gjorde sig till värre än hon mente i hjertat, men mor, det vekhjertade lifvet, var på vippen att gråta, och Åke, som var rörd af toddarne förut, blef rent fläbbefärdig. Efter en stunds dividerande beslöts verkligen, att Åke skulle gå ner och bjuda henne hem till vårt på en bit smör och bröd, och så skulle Hanna Skräddarens komma, när Bergvallskan var vid lite bättre humör. Så gick Hanna och gömde sig i bakhuset så länge.

Åke Väskeman gick också och kom igen om en stund. Bergvallskan hade svurit och bannat både Hanna och honom och varit rent vild, men hon hade slutligen lofvat komma, när Åke slagit fram om en liten »gök». Hanna Skräddarens började fatta mod der ute i bakhuset och dämde för tårarne med ett par fyrstyfversbullar.

Om en kvarts tid kom verkligen Bergvallskan och hennes hvite katt följde som vanligt med henne. Hon var ettrande arg till en början och beblotade sig på, att hon skulle klippa skraddarekåringens långa fingrar och det ända opp till handleden, om här fans lag och rätt. Men när Åke gjort henne sällskap på ett par gökar, mjuknade hon opp, talade om alla sina bittra öden, gret en vers och jämrade sig, att hennes sinne var så syndigt och förhärdadt och att hon inte tålte sig sjelf, långt mindre andra.

Så kröp det fram hvad det brutna brevet handlat om. Hennes son Per, som var på artilleriet, hade hållit väl med Valdemar Jepps Ingeborg, men nu ville fadren ha henne att ta en annan, och därför hade gumman skrifvit, att Per skulle genast komma hem och öppet anmäla sig som friare. »Han måtte vara så god som en maläten enkeman, pågen, som var ung och kronans karl och hade konglig karaktör», tyckte Bergvallskan. Allt detta hade nu gått om styr — nu komme Per för sent och finge äta der grötafatet hade stått! Och det var skraddarebykets skull.

Nu reste Åke på sig. Hans vida mun log ett bredt grin.

»Der är ingen, som ska' kunna stiga opp på Åke Postmans döda ben en gång och säga, att han gick och slamsade om hvad han hörde hvarken i gårdar eller hus. Men här tror jag, att jag kan göra ett godt verk med att säga hvad jag vet. Fadren vill hon ska' ta' Esbjörn Kristoffersson — du hör att jag har reda på det, min kära Karna Berg-

vall — men Esbjörn och Valdemar blefvo osams i går om en qviga, så der är ingen fara på färde. Esbjörn svor på, att Valdemar kunde ha sin tös, tills der växte mossa på hakan på henne, om han inte ville ge henne den brokiga qvigan med som hemgift utom allt annat som de voro öfverens om, och Valdemar sa', att hans dotter kunde nog få en man, som hon inte behöfde sitta och tugga till.»

»Ja, det är en sabla stickvespa, den Valdemar!»
sa Bergvallskan och gapgrinade.

»Du ser der är ingen ko på isen — inte en qviga en gång», sa' Åke förnöjd, »och vill du, så ska' jag skrifva några rader till Per nu genast och det ska' gå af i qväll med diligensen, om så jag sjelf ska' göra en staboäcka till i dag. Och så kan Per vara här om några dar. Vi skrifva, att du är sjuk, så får han nog permission, och dessa milen 'svissar' han ner på en dag som en lärka. Och du, Karna! så ska' du inte dra skräddarens för domaren — ja, jag medger, att de ha burit sig åt som pack, men du gör ju både dem och barnen olyckliga — hur ska' det då kunna gå bra för Per? Nu ta vi en smörmat och lilla Manasse — skåll!»

Gumman satt lite och mulbändes.

»Skrif genast då — nu genast! Se'n få vi se!»

Skrifremedian kom fram — till all lycka var der ett ark öfver. Åke gned sig på näsan, skref och pustade. Och så läste han opp:

»Min älskade Pher!

Der är uglor i måsen på Numer 14. Kom genast ock gör de arjas anslag om Intet Ännu är det icke för sent att

behåla Segern, din bunsförvant är säker som gull Du får nock
Pär Miskjon att se om din sjuka Moder Teknar Vänligen
din Moder Karna Bergvall.

»Se så! Det begriper han nog eller hvad tror du?» menade Åke Väskeman förnöjd.

»*Han*, ja! Ett så'nt hufvud som der är på den pojken! Men du är då också en huggare till att kunna sätta ihop det — du skulle blott 'kolpetör' eller 'aktionsman'. Skål! Nu är jag så glad, så jag vet inte hvad jag vill. Hur fort kan han ha det, pojken?»

»Om två dar! Nå, nu förlåter du skraddare-qvinnan, hva? Åh, visst gör du det! Seså — sol-sken i synamentet!»

»Hm! Det är förstås synd om skrå't i alla fall, fast det är en markatta.»

Mor smög sig ut, kom igen och om en stund stod Hanna i dörren. Ögonen voro röda, kinderna grimiga och fulla af tårar — se, den käringen kunde gråta när hon ville — hon måtte haft rödlök i lommorna.

»Se, der *är* Karna!» skrek hon. »Snälla, välsignade Karna! Gör oss inte olyckliga: lacket blef söndersmuladt med oförakt och jag har inte sett en enda prick i det. Sven kom hem och var på en liten hurr och han såg i det, se'n det hade gått opp — jag erkänner det. Han är en fattig, syndig människa, när han har fått en tår. Men da'n efter kom han inte en gång ihåg, att han hade läst det: här är ingen, som känner en rad om det. Jag ska' be dig om förlåtelse på mina bara knän och det skall han också, nötet, stackaren! Ack, jag

går i ån, jag går i 'svängehölen', om Sven kommer till tings. Kära, välsignade Karna!»

Mor och Åke hjälpte till att mäkla försoning. Käringen bevektes allt mer.

»Kommer du ihog, att jag varnade dig, när du skulle gifta dig med den der byxesnörpären? Jag sa' dig, att han skulle göra dig olycklig — jag sa' dig, att der var inte besked med den karlen för två styfver. Jag känner honom, jag: första tröjan han sydde till mig, lupo sömmarne opp på — jag stod brud i den och se'n gick allting i sönder.»

»Ack ja, men vi ha ju fyra barn samman och jag kan ju inte gå ifrån de arma lifven, om han vore aldrig sådan! Buuh! Förlåt mig!»

»Nej, inte kan du gå från dem — håll reda på dem, bara! Seså — tjut nu inte på det viset: du får mig också till att fläbba. Nu är det glömdt!»

Skräddareqvinnan fick en annan syn.

»Och nu ska' du, Hanna!» sa Åke, »sjelf gå till sta'n med det här brefvet och det genast på fläcken! Här är ett frimärke och det skall du se'n betala mig — det ska' vara böter, ser du. Lägg brefvet i lådan, om postkontoret är låst. Men bär du det inte fram ordentligt eller du i din skapade tid gluttar i något bref, ska' jag lära dig — —»

»Det är — är väl — väl inte anmälan på oss?»

»Nej, det är det inte — tro mig! Du ska' bara göra godt igen hvad du har felat! Se der! Du kan komma hit och äta risgröt se'n — den behöfver du inte gå och kånka på fram och tillbaka!» sa Åke och skrattade.

Skräddarekärningen for af som der hade varit en stänglig tjur efter henne. Och hon måtte ha sprungit hela vägen, för hon var tillbaka om ett par timmar — om det nu var risgröten, som lockade henne, eller hon kände sig så lätt om hjertat.

Då hade Bergvallskan redan gått hem, nöjd med sig sjelf, hela världen och sina »små Manassar».

»Jag kom — kom fram innan posten lästes», sa' Hanna, svettig och flåsande. »Och ta — tack ska ni ha! Och nu tar du flaskan, Åke — jo, du ska' ha den för ditt besvär och ja gu ska' icke Sven sy en klädning till dig för ingenting när som helst, om han har aldrig så brådt — om inte det skulle vara till någon af de stora högtiderna, eller till Kiviks marknad. Och osten blir här — den kunna glöttarne ha. Prat, inte är den smörklicken någonting att bära hem! Ge barnen den! I morgon eftermiddag kan du titta ner om till mig — då ska' jag göra en liten kaffejunta för Bergvallskan — Sven ska' gu ut med några styfrar, om jag nu har ränt som vatten kring sten och stält till rätta för den drynten. Och jag skall i denna qväll gå ner till de andra qvinnorna, som voro der nere, så blir det vänner emellan. Men ska' jag inte lägga alla bref i kisteläddikan efter denna da'n, så spotta mig i synen! Puh! Jag har ränt, så det ränner af mig», sa' hon och knäppte opp tröjan.

»Det är nog något värdt att få behålla hufvudet och högra handen!» sa' Åke Väskeman.

»Kunde det blifvit så farligt — allvarsamt sagdt?» sa' mor.

»Ts, det skadar åtminstone inte att låta skräddarens tro det», hviskade Åke och drog munnen ända opp till öronen. »Ja, då tar jag flaskan, om så ska' vara! Den får man bära försigtigt — det är nästan som ett rekommenderadt bref — slutan rekommendation! Proppen måtte väl inte gå af!»

Ann. Brefven äro med förändring af namn o. s. v. nästan ordagrant afskrifna.

Förf.

”Qvicktionde”.

»Inte var det precis i går det hände», sa' Nils Nilsson, »men det är inte längre se'n än att det är sant ändå.

Det var på den tiden vår gamla prest var ny i pastoratet. Han skulle vara en fasligt lärd man, påstods det, och inte kunde man begripa hans predikningar. Också sa' ju den gamle nämndemannen, när de frågade hvad han tyckte om den nye presten: »Åh», sa' han, »han ska' vara förskräckligt lärd — och det kan väl hända, men nå'n kristendom kan han inte!» Svåra sen var han att tala, men inte alls sen till vrede, när han tyckte han inte fick det som han ville, på en sockenstämma för exempel.

När han hade varit här lite, blef han förskräckligt verldslig: han gick och dref gässen till vatt-

ning i bykorrän flera gånger om dagen, för själf till sta'n och sålde ägg och smör, var sin mesta tid i ladugården och qvistade gerna dit ner ett slag om söndagarne, när gradualpsalmen sjöngs. Det hände ju också en gång, att när han så der hade smugit sig ut om sakristiedörren och ner i kostallen, var der justament en ko i barnsnöd, och presten glömde allt ihop och tänkte bara på kalvfen, så han kom inte igen förr än klockaren hade spelat psalmen två gånger, och församlingen trodde presten hade dånat inne i sakristian. Han var så närig, så att när han var på gillena, stoppade han fickorna fulla med sockerbitar och kakor. Folket lefde farliga knappt: mellanmål tälte han inte. »När jag låg i Lund», brukade han säga, »så åt jag inte mer än ett mål om dagen och stod mig bra ändå!» Men en gång fick han svar. »Prosten skulle bara försökt göra nå'n nytta», sa' gårdsdrängen, »så skulle der nog behöfts mat i skrå't!» Ja, bevars väl för sådana prester! Det är väl att här inte ä' godt om dem!

Det är ju klart att med en sådan menniska kunde det inte bli någon godvillig löneöfverenskommelse, hur gerna än församlingsboarne ville det, utan allting skulle gå efter lagens strikta bokstaf; och så räknades både lam, grisar, gäslingar och allt annat yngel, som han skulle ha qvicktionde af, och der var ett räknande och ett värderande, så man kunde bli »klumse i hufvudet» — och ändå var det aldrig nog. Och så var det med kärfvarne på marken — han räknade hvart strå, hade jag så när sagt! Det är för väl att ändtligen här har blif-

vit reglering: det var en otreflig tid, den gamla, på det viset, och aldrig det var annat än kif och trätor och anmärkningar på målet och speglosor om kräken.

Så var det en morgon som vaktpojken kommer in till mig — jag var väl en 13—14 år då — och skulle snylta sig till sytråd till en »snärtasmäll». Jag var strax inne i mors sykorg och nöp några trådändar, och pojken blef så glad för det jag hade kommit öfver ett par silkesändar — silke är ju det bästa som fins till smällar, och med sådana kan man »klippa» en so redigt.

Och då talte han om, att den svarta suggan hade »fargat» och det hade den »plättiga» också, den ena med 9 och den andra med 11 grisar, så att der var 20 smågrisar nere i stian.

Jag sprang in till far.

»Vi ha fått 20 grisar — hur många ska' då presten ha?»

»Ge honom de två bäste, så måtte det vara bra nog.»

Far var inte synnerligen glad vid presten, för det att han hade varit krängd mot far flera gånger. Och därför visste jag att gubben skulle inte tycka illa om att jag spelte presten ett hyss, om det bara skedde på hyggligt och anständigt sätt och var lite roligt till på köpet, fast gubben annars var mycket sträng af sig. Men jag talte inte om för honom hvad jag ämnade göra, för jag ville inte att nå'n se'n skulle kunna komma och slå honom i synen med det.

Så tog jag några dar efter på mig mina söndagskläder och gjorde mig så fin jag kunde i smyg, gick så ner och tog två af de bästa grisarne och svepte en ren handduk om hvardera, stoppade en under hvar arm och kånkade ner till prestgården, och det var temligen tidigt på dagen. Jag kom opp i köket, bockade mig för husmamsellen och frågade om jag kunde få tala med prosten: jag var en af hans församlingsboar och ville betala tionde. Grisarne hade jag under kappan — en vid hvar sida. Långt om länge fick jag bud, att jag kunde gå opp till prosten, och det var väl, för jag stod som på nålar, så rädd var jag, att soungarne skulle ge hals.

Så klef jag opp om trappan och trädde in till prosten, som just satt och rakade sig. Jag sa' godmorgon och frågade om han sjelf ville ta mot tionden eller jag skulle lemna den till någon annan. Jo, visst ville han sjelf ta mot den — det var klart! Nå, det hade jag också väntat.

Jag drog fram grisarne, tog handdukarne af dem och släppte dem på golfvet. Presten stod och höll sig sjelf i näsan och skrapade sig kring munnen.

»Var så god!» sa' jag. »Det var de två största jag kunde hitta bland alla tjugo.»

Ni skulle sett prostens min! Det var en Guds lycka, att han inte i förskräckelsen skar näsan af sig. Han gapade och han glodde, när grisarne började smågrymta, isynnerhet den ena, som var mycket pyrig och synbarligen betraktade sig som hemma, fast han uppförde sig mycket svinaktigt och alls inte som han varit van att umgås i möblerade rum.

Den andra deremot såg ut som han hade slagit vantarne i bordet och blifvit åtalad för svekligt förfarande mot sina borgenärer: han gick genast bort och lade sig på prestens skrifbordsmatta under det han viade och skrek värre än en gammal torr slipsten.

»Hör du, din — din lymmel!» sa' prosten, aldeles eldröd i ansigtet, och det såg ändå kostligare ut genom tvålplättarne i synen, »du borde — borde sannerligen ha — ha prygel för ett — ett — ett sådant sätt att gå till väga! Hur vågar — understår du dig? Hva? Säg?»

»Jag frågte ju, om jag skulle lemna dem här?» sa' jag oskyldigt. »Och prosten sa' ja, och nu skulle jag be om qvitto på tionden — för säkerhetens skull, för far vet inte af att jag är gången!»

»Vill du — vill du ta — ta dina usla — grisar och gå — gå!»

»Kallar prosten sådana grisar för usla? Det kan jag dö på, att prosten aldrig har haft sådana grisar eller fått sådana heller — de ä' trinda i ryggen som en möllesäck. Och de ä' inte mina grisar — de ä' prostens grisar — ta dom sjelf eller låt den ta dom, som har lust!»

Midt opp i allt eländet kom prostinnan i dörren.

Der är ett gammalt ordspråk, som säger, att lika barn leka bäst, och är det sant, så borde prosten och prostinnan lekt utmärkt ihop. Utanpå hade de riktigt »äktenskapstycke», och hade han sin stora vårta under högra örat, så hade hon sin midt på näsan, och invärtes voro de nog likadana: åtminstone var hon fullt opp så snål som han.

Adjunkterna svulto som örnar och måste gå i byn och snylta sig till mat, och der var många historier om hennes sätt att behandla dem. En hade köpt en lammafjerding, som han bad pigan steka för att se'n ha den i sitt rum och ta sig en bit af den emellanåt; men när köttet kom i köket, lade frun vantarne på det och lät helsa pastorn, att kött inte var nyttigt för ungherrar — se'n åto hon och prosten opp det. Hon höll rent på att tappa munnen, när pastor Brodersson kom dit. Första söndagsmorgonen som han skulle resa å stad och predika, kom der in ett ägg till frukost — till prosten sjelf naturligtvis: det var den enda dag i veckan han nändes äta ägg. Men Brodersson tog ägget helt lugnt och sade med den frommaste min i världen: »Nå, det var märkvärdigt, att inte prosten tycker om ägg!» Prosten så väl som hans gumma tego och sväljde förtreten. Nästa söndag kom der in två ägg. Brodersson tog *dem båda* och sa': »Det var bra, för *ett* ägg är inte mycket att predika på i två kyrkor — hos prosten Pettersson vankades alltid 'predikobullar' eller kotletter på söndagsmorgonen.» Också blef inte Brodersson gammal der, fastän prosten nästan alltid hade adjunkt — sjelf hade han ju för mycket att sköta med landtbruket för att ha tid med de presterliga göromålen.

När prostinnan trädde in, blef jag eländig, för jag var rädd, att der skulle vankas stryk.

»Hvad är detta — här — för tillställningar — hva?» sa' hon.

Hon hade lärt sig att tala på samma afbrutna sätt, som hennes man brukade använda.

Så fick hon syn på hur grisarne hade stökat till på mattorna och då blef hon alldeles ursinnig.

»Det är ju — ett — riktigt — svineri!»

Grisarne hade synbarligen ingen medfödd sympati för prostinnor med våra på näsan, ty de satte i med en förfärlig duett och började trafva omkring på golvet, under soffor och stolar, öfver mattor och böcker. Den ena stod på sin eviga hals öfver prestens galoscher och uppgaf dervid de mest öronslitande jämmerrop.

»Ta — dem genast — din drummel!» skrek prostinnan och rusade mot mig, synbarligen för att få mig i kalufsen. Jag efter grisarne och det blef en förfärlig jagt: först grisarne, se'n jag, så prostinnan och sist prosten med sitt tvålplättiga anlete. Jag grinade och jag sprang, men inte fingo vi några grisar — både prosten och jag voro hjulbenta, så att kräken sprungo rakt mellan benen på oss. Det var en hemsk tillställning!

Prosten öppnade fönstret.

»Spring — efter fjerdingssmannen!» skrek han, alldeles vild.

»Jo, det här blir trefligt!» tänkte jag och önskade att jag varit hemma hos mor.

Jagten fortsattes emellertid och inom några minuter stod fjerdingssmannen i dörren, som han dock skyndsamt låste, så att det blef ingenting af min plan att kila i största hast.

»Tag dem — de förderfva — allt hvad här — fins!» skrek frun.

»Tag den — den huggormars — affödan — och för — till länsmannen!» skrek prosten.

Det senare gälde troligtvis mig och inte grisarne, så att jag började känna mig het om öronen.

»Han släpper — dem — förbi med — vilje!» rasade frun.

»Jag skall — aldrig — släppa dig — fram!» röt presten.

Fjerdingsmannen stod först alldeles handfallen och se'n började han skratta åt det löjliga uppträdet.

»Stå inte — och flina, utan — tag dem — tag dem!»

»Ta tjufvar — det hör till mitt ämbete, men inte att ta grisar!» svarade han derpå, stött.

Jag fattade mod, helst som jag var mycket bekant med fjerdingsmannen: han kom ofta in om till vårt och då fick han sig gerna en toddy eller en sup. Och jag visste att prosten var han just inte förtjust i: han fick alltid springa en faslig hop ärenden åt honom, men der vankades aldrig något för besväret.

Jag stannade således och vände mig till fjerdingsmannen.

»Jag kommer hit med tiondegrisar och prosten säger, att han vill sjelf ta emot dem, och när jag så släpper dem, blir han ovetting och vill slå mig och säger att jag aldrig ska' komma fram — det hörde fjerdingsmannen sjelf och nu har jag vitne på det. Det ska' far anmäla i domkapitlet — ja, det ska' han!»

Prosten blef rädd och lade fingret på näsan.

»Det — det är — inte sant!» sa' han, lite flat. »Jag har — visserligen — uttalat som — min oför — oförgripliga mening — att gossen för — för sitt oför — oförskämda — tillvägagående — i ty att — att han släppt grisar — opp — lösa —

opp i sin — själasörjares — rum — förtjenade — tillrättavisning, ja — äfven — kroppslig — aga; men jag vill — på det all — allvarligaste påpeka, att — jag ingalunda — har tilldelat — eller ens har — gjort — försök att — tilldela honom — någon sådan. Jag har — blott — endast uttalat en — teoretisk — åsigt — men jag har — ingalunda i — praktiken — lagt hand — på honom. Och hvad — be — beträffar — hans konfirmation — så erkänner jag — att jag — i vredesmod — något — häftigt —»

Under detta djupsinniga tal — det längsta, som prosten troligen hållit utan koncept i det pastoratet — makade jag mig allt närmare dörren, och innan någon visste ordet af, knep jag min mössa och kilade ner för trapporna. Fjerdingsmannen talte se'n om, att de jagat grisarne ännu en qvart innan de fingo fatt dem, och då var den ene död af öfveranstängning. Den andre fick dödsstynget lefvande.

Jag talte genast om det för far. Han tog mig visserligen i örat, men han hade svårt för att låta bli att skratta. Jag såg, att han tyckte det var »rätt åt rättorna».

Lite pojktigt var det ju också, men fastän jag nu är äldre och klokare, ångrar jag det inte, precis. Hade det varit en ordentlig och nitisk prest, hade det aldrig kommit i fråga och då skulle det varit skamligt gjordt. Men när presten är en sådan världsträl, kan han inte begära att bli behandlad som en »Andans man».

Ola Månsskans "isglace".

En bild från fåfångans marknad i ett långt och elfva
stackota kapitel.

Kap. I.

Hvad far och mor sade före gillet.

»**N**ej, men mor! Du lefver ju 'som en tocke på en karda!' Hvad är det du vill?» sa' Ola Månsson.

»När Bertha nu har fått fästeman ifrå' Tomelilla och du sjelf vet, att det har dröjt sina dryga dar innan der var någon som ville nappa, och du vet hon inte har någon annan än oss i släkten som kan göra ett fint gille och 'representera' henne för alla bekantingar, så tycker jag du borde begripa, att din skyldighet som hennes svåger och köttsliga systems man — —»

Ola Månsson tog en pris, nös, gnuggade ögonen, gäspade och svarade:

»Hon kunde tagit Per Lars Ola: den vet man både hvad han är och hvad han har — de der handlarne växa opp som 'poggehattar' en sommarnatt. Den ene da'n stå de 'fraga' och fina som en majstång — den andra ä de tomma som julanötter. Och rätt som de ä' här, så ä' de der — de ä' ostadiga och flyktiga på jorden som Kain. Bengta är nog en söt tös — det bli alltid 18-års töser, när de lägga sig till hatt — och så länge hon gick och

gälde för att ha de 20,000 kronorna, som hon skulle ärfvt efter din far, var hon ju en fet bit för en försulten handlare, som kanske aldrig har egt 2 styfver, som varit hans egna. Men när nu hela subberten stryker i putten genom din fars borgensförbindelser för den der ohängde småländingahandlaren, så ska' det kanske bli nätt och jemt, att hatten kan bära henne oppe bland mamsellerna — frökarna, bevars väl!»

»Jag ska' en gång för alla säga dig, Månsson —»

»Ellas är jag kristnad till Ola, mor! om du inte har nånting emot på det — —»

»Det är finare att säga Månsson, när du har ett sådant simpelt namn som Ola, ska' jag tala om. Och det var *det* jag ville säga, att se'n Bertha har gått i 'pennisjon' i Ystad, har hon rätt att bära hatt, för nu är hon 'köpstafolk', och då passar det sig inte att hon heter Bengta, om hon så vore döpt till det femton gånger — så nu vet du det. Bertha heter hon och så är du god och kallar henne!»

»Jösses, ja, om hon så vill kalla sig Bartholomeus eller Barnabas, så rör det mig inte!»

»Och så skall jag undanbe mig alla försmädliga gliringar för *min* hatt, för den har jag ärligen betalt med mina egna mjölkapengar och krinolinerna också — så nu vet du det!»

»Jag ger fasingen både era hattar och era krinoliner. Bjud hit naboarne, då! Vi ha ju månadsgrisarne, som suggan dog ifrån — och svinapest var det inte: det har veterinären gifvit svart på hvitt på, så grisarne ä' ärlig mat för hvem som helst. Och äplen och päron har ni till femton äplekakor

eller 'komplotter' eller hvad det heter. Och tag barnmorskan hit att hjälpa till med upppassning — —»

»Här behöfs ingen barnmorska i huset nu: jag tycker du är inte för glad när hon behöfs här — skulle det också vara en pik, kanske. Det kan du låta bli — nu vet du det.»

»Det var fasligt hvad du är fnurrig, i dag, mor!»

»Och här är inte fråga hvarken om måndagsgrisar eller äplekomplott eller några försultna naboar — begriper du, Månsson! Berthas fästman är inte angelägen om bekantskap med dem, utan det ska' vara herrskap från sta'n, som Bertha och hennes fästman kunna umgås med, när de bli gifta, begriper du, Månsson! Och det skall vara matlagerska från sta'n och efterrätter och 'isglace' — så'n der gräddeis, begriper du! Ska' jag göra gille, så ska' det vara gille — nu vet du det!»

»Hm! Det är dåliga tider: ägg och smör ha fallit i pris. Ja, ja — kanske det stärker krediten: så bjud hit byggmästaren och skomakaren då. De gingo i borgen och voro de enda, som stodo vid sitt ord, när det knep — hvem vet, om inte det kan knipa en gång till, och det är trefliga och glada kurrar och muntra fruar! Bjud dem, då!»

»Nej, men Månsson! Hvad tror du de förlovade bry sig om skomakare, ditt nöt! Är det sällskap för dem, tycker du?»

»Hm, när de ha afdansat och stå barfota och på bar backe, så kanske de vore glade — —»

»Hvad är det du mumlar om, Månsson? Nej, det ska' vara kamrerns och källarmästarens och handlarens, bägge två handlarne, för resten. Och så

hemta vi dem vid stationen och skjutsa dem hem till sta'n på natten — nu vet du det!»

»Gör som du vill, då!»

»I morgon far jag in till kokerskan och får matordningen bestämd och — —»

»Gör som du vill: nu är jag sömnig!»

»Och vi få ha både sherry och rödvin —»

»Mmrrr! Schnrrr!!»

»Sofver du? Månsson! Månssoon!»

»Nej, nej!»

»Skulle vi inte låta trycka bjudningskort, du? Med guldkanter, du?»

»Hör du, mor! Om *du* ä' från vettet, så ä' inte *jag* — ge dig fasingen på det, du! Nu vet du det!»

»Ja, men allt fint folk låter trycka matsedeln, eljes veta ju inte gästerna, att der skall bli isglace till sist.»

»Då kommer der aldrig nå'n 'isglace' — för resten heter det bara: glace — här i huset. Nu vet du det!»

»Ja, men allt fint folk —»

»En hör inte till fint folk, när en har så simpelt namn som Ola!»

»Det var fasligt, hvad du är fnurrig i dag, far!»

»Hm! Jag kan just undra, hurudan man — —»

»Så får det gå utan matsedel, då!»

»Gille ska' du få göra, men du ska' inte bära dig tyntigt åt!»

Kap. II.

Hvad staboarne sade om gillet.

Mor Ola Måns hade rest och i egen hög person bjudit sina höga gäster och lofvat dem god mat och mycket mat. Och herrskaperna lofvade allernådigst att komma.

Men ett par qvällar efter mors besök och ett par qvällar före gillet således sutto herrskaperna i godt mak hos handlarens och spelte 'kasino' och »priffe». De voro vid gladt lynne öfver den färden och beslöto roa sig af hjertans grund, då i en olycklig stund en af fruarna kom att nämna ordet svinpest. Der gick en kall kåre öfver ryggen på allihop: sylta, grisstek, fläskkorf, kanske klenor, stekta i svinflott! Brrr! De ryste, som om de hade ätit två portioner »isglace» hvardera. »Dä ska' en hund!» sade de.

Kap. III.

Hvad far och mor sade om platsen vid bordsändan.

Pojkarne höllo vid stationen med rentvättade vagnar och väntade på stabogästerna; steken fräste, bordet stod dukadt i salen, grädden till glacen var vispad, kaffe, saft, punsch och allt möjligt var oppradadt på småbord i alla de andra rummen. Bertha och fästmannen gingo och sågo förnäma, olyckliga och tafatta ut, såsom det egnar och anstår dem, som för första gången skola »representeras».

Men mor satt hos far och var färdig att gråta: de kunde inte enas om hvem som skulle sitta till höger vid bordsändan. Mor ville att handlaren — den gifte — skulle sitta der, men far påstod, att det skulle vara kamrern. Far hade nämligen en vaxel, som skulle omsättas en tid efteråt.

»Han har kanske mer att säga än någon tror — och der jag säger han ska' sitta, der ska' han sitta; nu vet du det!» sa' far.

»Hand-laren ä' mycket ri-rikare: du kunde låta bli att skriva ve-vexlar, ku-kunde du, Månsson!»

»Ja, om jag ha-hade en qvinna, som lå-låt bli att göra gi-gillen!» härmade Ola Månsson och grinade illa.

»Sä-sätt honom *på* bordet om du vi-vill!» sa' qvinnan, gick ut i köket och smälde igen dörren efter sig.

Kap. IV.

Hvad drängen sade om glacen.

Buller af vagnshjul hördes. Bertha och fästmannen drogo handskarne på sig. Far for ut, men kom genast in igen.

»Pyh! Det var bara matafrun!» sa' han.

Vagnen kom opp. Der satt en trind, treflig gumma, rund som en prestost och röd som en brädgafvel, och vid sidan hade hon en stor rund tingest.

»Hvar ska' jag göra af mjölkabyttan eller badkaret eller hvad det är?» sporde drängen.

»Det ä' der som isglacen ska' lagas, din dummerjöns!» sa' Ola Månsskan och skrattade.

»Hvad är det?» sa' drängen.

»Det är något, som du aldrig har smakt: det är frusen grädde!»

»Fy för en hund — ska' jag ha mjölk, ska' den vara 'ljunken' — helst 'osidd' — är den kall, så får jag köldrysinngar i ryggen.»

»Åh, den ä' inte heller för dig, så'n mat!»

Kap. V.

Hvad mor sade om gästerna, som inte kommo.

Åter hördes ett dån af vagnar — och det var väl. Gästerna skulle varit der för två timmar se'n; kaffet var kallt, saften varm och punschen likaså. Ola Månsson var rädd att nå'n olycka hade tagit både folk och fä. Nu blefvo alla glada.

Far och mor gingo ut på förstutrappan, fästman och fästmö sökte se ogenerade och vanda ut, sågo opp i luften, liksom de velat säga: »låt nu ridån gå opp!» och köksfönstret blef fullt af sotiga ansigten.

Pojkarne kommo upp med ekipagen — tomma. De hade ett bref från handlaren: på grund af en fest för en af stadens honoratiores — subskriberad bal — kunde de olyckligtvis ej komma, men snart nog skulle de — —

Far såg på mor och det ryckte i mungiporna på honom.

»De ge dig fasingen, mor!» sa' han.
»Köpstapack!» sa' mor och började gråta.

Kap. VI.

Hvad far och mor sade om glacen.

»Vill ni som jag», sa' Ola Månsson, »så ta' vi oss en kopp och ett glas punsch på det här — för gille ska' vi — ta mej fasingen — ha, se'n maten är hoparörd. Och nu skickar mor bud på naboarne, så ska' här bli 'Julia' hela natten. Ha vi mat, ska' den ätas!»

»Jag ska' bara säga dig, Månsson, en sak. Nå't köpstafolk ska' aldrig 'persvaneras' att komma inom mina dörrar mer, så för den saken ska' du slippa att skrifva vexlar; men sannerligen jag har lust att vräka min 'isglace' i naboarne — det vore att kasta perlor för svin. Och så skulle de ha' det att grina åt, att vi gjorde gille och ingen kom, och så måste vi ha bud på dem för att få någon till att äta maten. Nej, tack! Nu festa vi sjelfve på kaffé och saft och så kan ni ta ett glas punsch, och när isglacen — —»

»Det heter bara: glacen, har jag sagt dig!»

»Jag säger som jag är van vid — när isglacen är färdig på qvällen, så äta vi sjelfve. Och hvad som inte går åt i dag, så gömma vi till i morgon — men sjelfve ska' vi smörja oss med den, om jag så ska' ligga sjuk tre veckor efter det. När jag gör gille, ska' det vara gille — nu vet du det, Månsson!»

Kap. VII.

Hvad fästmannen sade, innan han reste.

Och det skedde så. De festade och åto isglace i dagarne tre och talade både skämt och allvar. Och fästmön var så glad, att fästmannen höll henne lika kär, fast hennes 20,000 kronor hade »gått till Per Matts höns».

Men glacen måtte ha lagt sig kring hjertat på fästmannen: han blef kallare med hvar dag och slutligen sa' han rent ut, att han var så förkyld att han måste resa till staden och få sig några ryska bad, sa' han. Men de dagarne skulle han aldrig glömma, sa' han. Jaha, det sa' han.

Kap. VIII.

Hvad brefvet sade.

Tre veckor derefter fick fästmön ett bref och der stod:

»Dyrbara Fröken Bertha!

På grund af de stora förhoppningar jag gjort mig om ett lyckligt kompanjonskap med Eder, som strandat genom Eder faders accepteringar och som det kalla emottagandet då herrskapen från staden ej hedrade genom sin närvaro och då jag blifvit bedragen i mina förväntningar på förlåfningsmiddagen hos Eder ärade svåger, finner jag med djup saknad föranlåten att närsluta af Eder mottagna ring och hoppas att Ni har delikatesse nog att ej fortfarande bibehålla den dito, som jag i ett obetänkligt ögonblick hade äran att till Eder expediera och

måste jag med smärta beklaga att jag ser mig tvungen att proponera detta, men konjunkturena göra den tilltänkta bolagsaffären mindre begärlig.

Min förkylning är prolongerad och har ej blifvit bättre genom de Ryska baden.

Med djupaste högaktning
och sann saknad

J. P. Pettersson.»

»Hör du, mor! Hvad säger du om den der fine karlen?»

»Att jag har varit ett nöt och Bertha — Bengta har varit ett nöt och du har varit — —»

»Nej pass, mor! Inte jag!»

»Och du har varit förständig — som du brukar vara, Ola!»

»Herre Gud! Nu har jag min gamla käring igen! Vet du, du ser riktigt rar ut i den sjalletten!»

»Men du kan tro du ska' inte få se mig i hattaskorpan så snart!»

»Ta in ett glas punsch, Bengta! Här ska' festas! Nå, hvad säger du sjelf om den der korgen. Vet du, jag gratulerar dig, ta mig fasingen gör jag icke det, helst som din far lär kunna rädda det mesta af dina styfrar!»

»Nej, hvad säger du, Ola?»

»Det sa' Per Lars Ola i går. Hör du, Bengta! han kommer hit en af dagarne. Du?! Se, så röda små kinderna bli!»

Kap. IX.

Hvad fästmon sade om fästmannens kärlek.

Da'n derpå sa' Bengta till sin svåger:

»Du kunde ta och skjutsa mig och min syster ner till Per Lars: det är så länge se'n vi helsade på gumman!»

»Har du hört, mor! Nu börjar den också bli förnuftig. I qväll ska' Ola och jag ta oss en ordentlig toddy. Och så ska' här göras gille — tror du vi behöfva isglace, du mor?»

»Åh, låt henne nu inte äta opp den glacen oftare», sa' Bengta och skrattade. »När allt kommer omkring, så var det en välsignad sak med den glacen — den släckte Petterssons brinnande kärlek och kurerade oss lite hvar här.»

»Pyttsan!» sa' Ola Månsson. »Det var inte glacen, utan pengaförlusten, som gick honom i magen — hade han trott, att pengarne skulle kunnat räddas, hade han inte sagt upp kompaniskapet!»

»Ja, farväl med honom!» sa' Bengta. »Dålig kärlek, som inte tål glace!»

Kap. X.

Hvad kyrkfolket sade några söndagar efteråt.

»Och hon har lagt hatten?»

»Gu' har hon så.»

»Och heter Bengta igen?»

»Gu' gör hon så.»

»Och det är Per Lars Ola, som det lyser för henne med?»

»Gu' är det så!»

»Ih då! Och handlaren är rymd till Amerika!»

»Gu' är han så!»

»Nu kan en då inte berga sig för grin!»

Kap. XI.

Hvad Ola Månsson sade till herr Möller.

Men Pettersson var inte rymd så långt som till Amerika. På landtbruksmötet i Kristianstad i sommar träffade Ola Månsson honom, men då hette han Möller och reste i konjak. Det var visst hans fjerde namn.

»Fy», sa' Ola Månsson, »det var skam att göra den stackars tösen en sådan sorg: hon höll på att gå från förståndet. Som väl var, fick fadern alla sina pengar ut ur den der konkursen, så der kom friare som flugor kring ett sockerkar. Nu i söndags hade hon bröllop med Ola Persson, en fasingens snygg och förmögen pojke. Du skulle inte varit så het på't, bror! Farväl med dig!»

Kap. XII.

Hvad herr Möller sade till sig sjelf.

»Mitt fördömda drankanöt!» sa' Möller, när han hade stått litet. »Men det var den usla glacens skull — min mage blef rent förderfvad. Jaha, ett redigt drankanöt! För det kan jag tacka Ola Månskans 'isglace', sa' han.

Handelsmannens handskar.

Der var en gång en handelsman i Ystad — och jag skulle ju gerna kunna tala om hvad han hette, men det behöfs inte, för det vet hvar menniska, som hört denna här historien förr — och den handelsmannen var i sina dar en gläd och treflig fyr, som gerna handelsmännen i Ystad pläga vara, om de nu äro hemma eller borta.

Och den handelsmannen hade en gång fått främmande, som han först bjöd på en stiligare middag och se'n på en utfärd till Krageholm. Det var en lifvad tur: der dracks punsch och vin och saft och sodavatten, der dansades och sprangs enkeleken och damerna gingo med armarne kring hvarandras lif, skreko i himlasky, när de sågo en spindel, en 'torr-bagge' eller en myra, och der sjöngs visor och her-

rarne 'rullade tunne' ner för skogbackarne — det gick till der som alltid, när herrskap ä' ute på landet och roa sig.

Men när det så skulle bära af hem, hade handelsmannen blifvit af med sina körhandskar — och det var ju förargligt. Inte för handskarnes skull, för hvad 'smuttar' en sådan en rik och mächtig man om ett par handskar? Men det ser ju inte fint ut att sitta och köra för damer och vara bar om näfvarne. Nå, det kunde nu inte hjälpas.

När handelsmannen satt på kontoret da'n efter, kom der in en bondgubbe ute ifrån Krageholms-trakten.

»Guss fre'! handelsman!» sa' han.

»God dag, Ola Olsson!»

»Känner handelsmannen dessa härnade?»

»Nä, se der ä' *di*! Hvar hittade du dem?»

»De lågo i skogen, der som herrarne satt och drack 'sherryvin'!»

»Hur visste du, att det var mina?»

»Jag såg, när de trillade af handelsmannens lomma!»

»Då kunde du ju gett mig dem i går — du såg ju, att jag gick och sökte efter dem?»

»Visst såg jag det, men jag skulle te sta'n ändå i dag och så tyckte jag, att jag hade ett sådant bra ärende hit!»

»Såå! Tack ska' du ha! Det var hederligt gjordt, min gubbe!»

Gubben stod en stund.

»Hmmm? Det vore väl meningen, att handelsmannen vill jag skulle ha någon hittelön!»

»Ja, visst! Axel, ta och — — hvad vill du ha för nå'nting?»

»Hm! Jag tror inte mor har nå'nting på kaffe-flaskan — —»

»Ge då gubben ett skålpund kaffe och ett skålpund socker och en cikoria! Är det bra så?»

»Tackar ödmjukast. Det tror jag — nu ska' mor bli glad.»

»Adjö med dig, då. Helsa mor!»

En tid efter kom Ola Olsson in på kontoret.

»Guss fre', handelsman!» sa' han.

»Se god dag! Hvad är det frågan om?»

»Hmmm! Det var jag, som hitte handelsmannens handskar!»

»Jaha, jag tror det. Nåå?»

»Jo se, se det är så — så att vår tös skulle på dans i qväll på herrgården och då vilja ju alltid töserna vara fina — se, det skulle ju kunna slumpa sig så, att de kunde få sig en fästeman, hehehe! Och så mente mor, att efter som det var jag, som hitte handelsmannens handskar, så — —»

»Axel, ta och ge gubben en af de vackra sjaletterna, de som ligga på öfversta hyllan, du vet — —»

»Ja, jag säger då det: tack ska' handelsmannen ha. Det var som jag sa' till mor genast: 'det var riktigt roligt, att jag hitte de handskarne — en sådan en frikostig karl som den handelsmannen är i allting!' Nu ska' tösen bli glad — kanske det kunde slumpa sig lyckligt för henne med!»

»Ja, det är bra! Farväl med dig: helsa mor och tösen!»

Så ut på efterhösten en dag, just som handelsmannen hade som allra mest brådtom, så — hvem stöflar in på kontoret, om inte Ola Olsson?

»Guss fre', handelsman!» sa' han och såg så ogement fryntlig och gemytlig ut. »Hur kan det stå till?»

»God morgon, bra, hvad är det?» svarade handelsmannen kort, för han var förargad öfver att han blef störd.

»Känner inte handelsmannen igen mig? Det var jag, som hitte handelsmannens handskar.»

»Nåå?»

»Jo, så sa' mor till mig i morse: »Du kunde gå in om till handelsmannen, som alltid är så frikostig — —»

»Har du inte fått hittelön *en* gång? Två gånger till och med, tror jag, hva?»

»Jo, för all del, bevars väl! Ja, det vill säga: Mor har fått kaffe och socker och Elna fick en sjalett, och det var en utmärkt vacker sjalett, stilig rent — men se, allt det der, det — det var bara fruntimmerna, som hade gjädje af det!»

»Nåå?»

»Jo, nu har jag varit inne och sålt ett lass ärter i dag till handelsmannen, granna, trinda ärter — inte en maskäten ärta i hela —»

»Nå, dem har du väl fått betaldt för?»

»Jöss, visst har jag det — det var en sak, det — — på runstycket! Hm! Här får man nog sitt — öfver, icke under.»

»Nåå?»

»Jo, se: det har slumpat sig så, att jag skulle ha barndop om några dar och så tänkte jag, att handelsmannen, som har så godt om vin och har allting oköpanades, efter som det var jag, som hitte handelsmannens handskar, så — —»

»Axel! Ta och ge gubben en kanna sherry — af den der starka, du vet —»

»Ja, jag säger då det: handelsmannen är då verkligen —»

»Och när du så har lassat af dina ärter, så gack ner i köket och få dig lite' frukost! Adjö med dig!»

»Ja, det är då som mor har sagt: 'den handelsmannen' —»

»Det är bra: adjö med dig!»

»Tackar allra ödmjukast! Hvad kan ett par sådana handskar kosta, när de ä' nya?»

»Åh, en fem kronor!»

»Nej väl! Ja, var det inte en lycka, att jag hitte de handskarne?»

»Jo, visst! Adjö med dig!»

Ola strök förnöjd luggen ur pannan och gick.

»Det vore då tjyfvingen om jag aldrig skulle bli fri för de fördömda handskarne! Det här blir dyrt i längden och här kommer han nog att gå i flera år på det sättet!» tänkte handelsmannen för sig sjelf. »Om jag kunde — —»

Så fick han en idé, en lustig idé. Han skratade förnöjd och så gick han in till sin hustru.

»Hör du, mor!» sa' han, »du har så tidt sagt, att vi karlar inte förstå oss på mat och att ni fruntimmer skulle kunna narra hvad som helst i oss?»

»Ja, det skulle nog gå!»

»Den här gubben, som hittade mina handskar, Ola Olsson du vet, han ränner här och hoppar och ska' ha hittelön hvar och hvar annan dag, så snart ä' handskarne betalda och det dubbelt opp. Kan du inte ta de fördömda handskarne och skära dem i små bitar och steka dem i smör tillsammans med fläsk och potatis, så att gubbarackaren får dem i sig ordentligt och jag slipper höra talas om dem? Jag har bjudit honom på frukost om en stund. Kan du det, hva?»

»Det var också en konst», sa' frun och log.
»Med en sup och en half bier till skulle jag få honom att äta opp sina egna stöfvulsulor!»

»Det var utmärkt!» Ge honom bra med lök till! Och så säg mig till, när han håller på att 'smecksas sig'.»

En stund efter kom der bud och handelsmannen gick ut i köket, der Ola Olsson som bäst frukosterade. Han hade fått både helan och halfvan och hans ansigte sken som ett nypoleradt kopparkrus.

»Har du fått dig nå'n sup?»

»Ja, tack! Två stycken rediga 'halsaraspar'! Ja, en sådan en handelsman som handelsmannen —»

»Nå, är det godt? Hvad är det för något de ha gett dig?»

»Dä ä' kött och panntofflor — och der ä' 'grefvar' ibland — det är det bästa — 'grefvar' ä' jag rent galen i!»

Frun stod i dörren och skrattade.

När så Ola hade satt i sig hela portionen, strök han sig förnöjd om munnen och torkade sedan händerna på tröjärmen.

»Det är en härlig sak ändå att komma hit och sälja ärter, der man blir så trakterad. Det var också bra roligt att jag hitte de der handskarne — det ha vi haft godt af bägge två, hva'?» grinade Ola förnöjd.

»Den som har haft mest godt af det, är då du!» sa' handelsmannen. »Först har din qvinna fått till kaffejunta och se'n din tös till midsommarsgille och så du sjelf till barndop och så ofvanpå alltihop har du i dag fått i dig de usla handskarne, för det är dem du nu har ätit opp som 'grefvar', hvar enda bit; så kom inte mer och tala om hittelön för dem!»

»Hehehe!» sa' Ola Olsson och skrattade, så han ristes. »Ja, jag säger då det, att en sådan handelsman till att drifva skoj med folk som handelsmannen, det fins då inte!»

»Det är dagsens sanning — var lugn för det!»

Ola stod lite — upptäckten generade honom synbarligen en smula. Så knäppte han beslutsamt ihop rocken, slog opp en sup af flaskan på bordet, tog en sockerbit i sockerkaret, bröt den tvärs af, lade ena hälften tillbaka i karet, tog den andra ofvanpå supen, den han svepte i sig med en viss hastighet, och så sa' han:

»Ja, om det var handskar eller vantar, så var det gu' godt, och nu ska' di bli der di ä' också!»

Handelsmannen och frun skrattade, så att ögonen runno. Så sa Ola Olsson adjö och gick.

En stund efter satt handelsmannen på kontoret. Då öppnades dörren och Ola Olsson stack in hufvudet.

»Om det nu var skoj eller allvar, så var det ett sabla bra påhitt! Hemma ha vi ondt om fläsk, och om handelsmannen hade flera gamla handskar, så kunde mor bestämdt, nu vi ska' ha potatisplockerskor — —»

Nu brast handelsmannens tålmod. Han reste sig opp.

»Om du inte ger dig af, så ska' jag förbaska mej — —»

Olas hufvud försvann.

Men handelsmannen lade sig framstupa på soffan och gapskrattade.

När lektorns kommo till Per Hans.

»**N**ej, men far! Kommer du nu in igen med tofflorna på? Har jag inte sagt dig, att du är så god och går på sock tills de komma? Här går jag och dammar och sopar och så drar du in allt möjligt — här kommer ju att se ut som i en hållstuga, hur jag flyger och flänger!»

»Mor då! Det var ett fasligt 'ståhej' du håller för det herrskapet — det blir väl så godt jag flyttar ner i stallen och ligger der i kalfvakätten! Hade

jag vetat detta, hade jag då aldrig bjudit dem hit! Inte får jag dra' ett drag ur pipan, har inte fått det på tre da'r — för att inte frun ska' få ondt för bröstet af röken — jag måtte opp och raka mig i morse, innan tuppen hade torkat sig i ögonen, och hela dagen har jag fått traska i förhänge, manschetter och söndagsbyxor, och så fort en rullebör har kommit utanför porten, har jag måst krypa i stöflar och rock — det är ju hett som i en bakugn. Komma de inte snart, så finna de mig inte i lefvande lifve, utan jag är både kokt och stekt — se'n är det bäst du bakar in mig i en äggakaka, så kunna de få något godt af mig, och der kan väl alltid besparas in en fläskasida!» murrade Per Hansson. Tonen skulle låta skämsam, men gubben var liksom lite' stött i kanten; han fann sig försummad och undanpetad i sitt eget hus.

* * *

Hvad var det då för ett herrskap, som väntades?

Jo, saken var den, att Per Hans hade under många år sålt smör, ost, ägg, potatis och annat smått och godt till handlanden Lagerblad i Lund samt i stället köpt alla sina hushållsartiklar der. Härigenom hade der uppkommit en viss vänskaplig och gemytlig samfärdsel familjerna emellan, så att Lagerblads en gång om året voro på gille hos Per Hans och tvärtom. Genom gåfvor och gengåfvor varar vänskapen längst. Nu hade Lagerblads son, som var magister och stor växtsamlare, blifvit

lektor i naturlära och derpå hade han gift sig med en ung, fasligt fin och vacker flicka. Sedan det unga paret återkommit från sin bröllopsresa i Tyskland, gingo de nu inne på Lunds gator och voro till mods som en sill på ett pannjern — och det kan ingen förtänka dem, som sjelf har varit der en sommar. Derför blef lektorn riktigt glad, när Per Hans' en dag både honom och hans unga fru resa ut på landet och andas frisk luft några dagar — ja, den lilla lektorskan blef glad som en instängd höna, när hon får komma ut och sprätta i en trädgårdssäng.

Och det var det herrskapet, som väntades, och för dem var det som mor Per Hans vände opp och ner på huset och på sin gubbe också. De skulle komma just i dag, men ingen visste precis när. Men för säkerhetens skull hade kaffekitteln stått på hela dagen och det luktade stekt fläsk ända ner till åhuset, så att skomakarens Ola och spelmannens Nils riktigt fingo ondt i magen, der de lågo och metade löjor, som inte ens gitte nappa i den förfärliga värmen.

* * *

»Det kör! Nu komma de!»

»Pytt sa'n! Nils Ols' gödselkärra, ja!»

»Tramsekaka! Genast på med stöflarne! Der har du rocken!»

»Nä gu', jag tar mer än den ene på förr än de äro i porten — jag har ränt tosing mer än femton gånger i dag — jo gu' var det icke de rätte denne

gången! Seså, der fick jag den galne stöfveln på det orätta benet — spring du ut så länge! Djämra stöfvel, och der rök stroppen! Spring, säger jag —»

»Ja, en sådan en drynte-has som du — — — Nå, så innerligt välkomna! Det var då riktigt snällt, att herrskapet ville göra sig så nedlåtande och se om oss. Välkommen, lilla frun!»

»Välkomna, välkomna!» sa' Per Hansson, ännu röd af ansträngning efter kampen med den 'djämra' stöfveln. »Det var snällt af lektorn — tiger du inte, din djämra hund!»

Och dermed slängde han en gammal träsko rakt i synen på Fylax, så att denne tjutande for in i hundkojan.

»Här ha vi en liten passagerare med, det är min lilla syster Lalla: hon har aldrig varit på landet förr och tyckte det skulle vara så roligt —»

»Åh nej väl! Hur gammal ä' den lilla mam-sellen? Dä va' ett grant barn! Lik frun som ett bär!»

»Fyra år. Och håll riktigt efter henne, mor Per Hans, för det är riktigt en liten spelevink!»

»Tro det? Varen så goda och stigen in!»

* * *

»Far! Der går Eljena Nils Ols! Banka på henne!»

»Hm! Tror du jag törs banka andras qvinnor — jag skulle inte töras banka min egen!»

»Tramsekaka! Eljena! E-l-j-e-n-a!! — — — God dag, gack in och tag dig en kopp!»

»God dag! Nå, nu är ert stabofrämmande rest?»

»Ja, guskelof! Herren vare med dem!»

»Inte ska' du säga så, far!»

»Det var väl en mycket kristlig önskan! Inte för det, för en snäll man är han och en fin och grann fru är hon och vänliga ä' de, men det var ett farligt lif här har varit dessa da'rna. Mor har ju stält hela huset på pelare för att pyssla om dem, och det var både rätt och tillbörligt, men här har inte varit en minuts ro — mest för det lilla trollet, som de hade med sig. Jag har fostrat opp sju glöttar och jag tror inte vi ha haft så mycket göra med alla sju som med denna ena dessa fem dagarne.»

»Hohoho! Far — det är för du har glömt det. Jaja, en rar unge var det — lik frun som ett bär — och en kunde inte låta bli att kyssa och krysta henne i hvar vrå; men slem var hon: som en vessla i ett stengärde och allting skulle hon ha fingrarne i och allting skulle hon fråga om. Hon hade inte varit här i en qvart förr än hon skulle bort och klappa Fylax. Och var det inte rent märkeligt, att hunden stod rent stilla och lät barnet klappa sig — han, som annars är så arg, att far och jag ä' de enda i hela gården, som våga gå till honom? Jag blef så dan, när jag såg det: först höll jag på att dåna, för jag trodde ju han skulle förderfvat det lilla krypet, och se'n så glad, så jag gick ut och gaf honom en hel skål nymjölkad mjölk.»

»Andra da'n kommer hon in, håller bägge händerna i vädret och säger: 'blanka finnra!' Så hade det lilla odygdiga varit ute och stuckit bägge händerna ner i tjärebyttan och tjärat ner alla nycklar

och handtag och sina kläder — hela huset blef ner-tjädadt och mor smorde visst opp tre mark smör och borstade med tvål och ammoniak i en hel dag, innan vi sågo ut som folk igen. Värst var det, att hon hade varit ute och 'satt händer' på mors granna 'servietträcka' i trädgården — då höll mor på att bli arg. Och så var hon i trädgården och nässlade sig, så fick hon stickelbärstaggas i fingrarne och så skulle hon ut i 'korran' och ta fatt ällingarne, blef våt ända opp till bringan och det var nätt och jemt jag fick henne opp ur smörjan. Så dröjde det en half dag innan de fingo henne tvättad och torr igen. En dag skulle hon bort till bikuporna, fastän vi hade varnat henne: hon tyckte det var roligt med surrandet. Men det var märkligt nog, att de rörde henne inte, fast de kröpo öfver både händer och ansigte, förr än det ostyriga började banka på ena kupan. Då flögo de på henne, och hade inte mor kommit som hon kom, hade tösungen snart haft 'aflallat', men se mor kan ju göra vid bi hvad hon vill — de röra henne inte. Jaja, ett halft tjog bi-knutor i hufvudet fick min kära Lalla sig, fastän mor öste jord i det gula håret på henne, så ungen såg ut som en otvättad pantoffla. Men lika ohjelp-lig var hon, när hon blef menniska igen. Så förät hon sig på bär och blef sjuk om natten, så de måtte opp och ge henne droppar — det var som Jerusa-lems jämmerliga förstöring. Hade jag en sådan unge, tror jag att jag skulle binda henne vid säng-stolpen. Uuuh!»

»Ändå kunde du inte vara från henne, du!
Da'n igenom sprang — —»

»Jag var väl tvungen att se efter så hon inte kom till någon förtret, kan du väl begripa! Ja ja, en rår unge var hon.»

»Jo, du såg vackert efter henne. Lät henne locka dig till 'tosaföror' — gamle, förståndige mannen. Hon skulle ha en kanal att segla i ute i trädgården; och satt inte Per och påtade rännor med sin knif och gick och bar vatten ut i en bleckspann och gick och sökte opp en tordyfvel, som skulle vara ångfartyg, och de seglade och lefde så de sutto sönder alla mina gurkor!»

»Åh, var det också något — några gurkor! Jag kan köpa hundra —»

»Det förstås, far! och det var inte därför! Men jag vill bara säga, att ni karlar ä' ohjelpiga, när ni får se ett grant tösa-anlete, om ni så ä' gamla som — som — som Per Hansson.»

»Du såg jag brydde mig inte om frun, mor! fastän grann var hon.»

»Du skulle väl veta skam! Ja, grann var hon — men det var också allt. Jag riktigt beklagar den stackars lektorn, som ska' ha en sådan en omöjlig människa till husmor: hon har inte mer aning om hushållet än jag har om — om telegrafan. Jag är inte annars den, som pratar på folks bak, men hon var rent för bortkommen. När de voro komna, säger jag: 'Den, som nu hade något riktigt godt att bjuda herrskapet — något, som herrskapet riktigt tyckte om.' Jag hade ju litet af hvar sort, både färskt och grönsaker och inlagd hummer och så'nt der 'pilleri', men det säger en ju alltid, när en får främmande. Så säger frun: »Ah, snälla mor! ta'

och laga lite' 'kalfvadans' en dag — det är så godt och jag har aldrig fått det mer än ett par, tre gånger!' säger hon. Och jag blef verkligen 'hipse' strax. 'Ja, frun!' sa' jag. 'Se det blir värre, för det är långa tider se'n någon af korna bar.' Hon bara tittade på mig. 'Det kan man väl laga när som helst?' sa' hon så oskyldigt, så det rent gjorde mig ondt om henne. 'Det vet nog frun', sa' jag och jag blef rent skämse, 'att det är bara af den mjölk, som fås de tre första dagarne se'n kon kalfvat.' Hon blef rent röd. 'Det hade — hade jag ingen aning om', sa' hon. Lektorn satte i att grina. 'Min hustru begriper inte ett dugg annat än kela med mig', sa' han, 'och det har hon redan fått sota för. Jo du, Helesine, jag ska' tala om det för mor Per Hans, så får hon se, hvad du är för en stackare!' sa' han. 'Jo, här för leden kommer der en gammal vän opp till mig och vi voro ensamma hemma, Helesine och jag, och pigan hade bedt sig lof på en stund. Så kom hustru min in med ett glas vin och så säger hon: 'Jag skulle bjudit doktorn på en kopp kaffe; det vet jag doktorn är glad vid — men pigan är inte hemma.' Han såg på henne och så säger han — för det är en rättframs karl: 'Ja, det måtte väl inte betyda något! Jag kan aldrig tro att min vän Lagerblad har valt en hustru, som inte kan koka en kopp kaffe!' säger han. Der stodo vi vackra, både Helesine och jag, fast jag ju slog bort det med skämt. Och se'n försökte hon, men det gick till de Efeser med bönorna, och hvad hon fick för besväret, det var två stora brännblåsor på den lilla, rara tassen — och se'n dess har

hon nog aktat sig att komma när kaffekitteln!' sa' han. 'Det var för dåligt af en sådan fin fru!' sa' jag allvarsamt, och jag såg hon blef liksom lite 'knops'. Men se'n på eftermiddagen, när vi voro ensamma, så gick jag bort till henne och så sa' jag riktigt trohjärtadt, för jag tyckte det var synd om henne, stackaren — hon kunde ju inte hjälpa hon ingenting hade fått lära, utan det var ju hennes mors skam: 'Nu ska' inte frun bli ond på en gammal käring', sa' jag, 'men vill frun titta ut om i köket, så ska' frun få se, hur det går till att koka kaffe — och det är lärdt i en handvändning, utan att en behöfver hvarken sota ner sig eller få blåsor på händerna. Jo, hon gick med. Och da'n efter kokte hon kaffet sjelf — utmärkt! Hon är visst inte utan handlag och inte dum heller. Och då blef hon så glad, och så talte hon om, att när hon växte opp, fick hon bara sitta och plugga främmande språk och spela piano, och aldrig hon såg ut i köket, och modren höll henne aldrig till det. Se'n var hon på baler och bjudningar för jemnan tills hon blef gift. Och jag förestälde henne riktigt: 'Hur ska' frun kunna vara sin man en hjälp och hur ska' det förslå för herrskapet, om ni ska' lita på pigan i allt — *en* kan vara bra, men den andra kan vara en slarfva, och förstår inte frun i huset något i matväg, så kan hon aldrig sätta sig i respekt hos tjenarne. Nu är frun fin och grann, men det kan gå på ett år, frun förstår mig nog, och det är bättre, om mannen är glad vid sinnet än det fina skinnet. Nej, gråt nu inte: frun kan ju lära sig det så småningom och är ju bara bar-

net. Kom nu, så ska' vi gå ut och hjälpas åt med middagen! Så gick hon med och hon var måntro lite' kavat sista dagen de voro här — då hade hon sjelf lagat kalfsteken, och när hon sade det till lektorn, blef han riktigt glad, han också. Och det kan jag säga dig, Per, att jag lofvade henne hon skulle få titta här ut och förkofra sig, när han far bort och plockar blommor.»

»Jösses, så gerna, stackars barn — inte kunna laga mat: hvad ska' en karl med en sådan qvinna? Låt henne komma!»

»Men jag säger till henne, att hon låter Lalla bli hemma, för du kan inte tåla ungen, du far! Hon vänder opp och —»

»Har jag sagt det, jag? Den lilla, rara ungen! Och hon blir ju större med hvar dag! Men du talar om, *hon* är opraktisk. Jag ska' säga dig, *han* är inte bättre på sitt vis: de lärde måtte inte vara riktigt kloka stundom i all sin visdom.»

»Åh, han är väl lite' förläst — en menniska, som har all verdens flugor och mygg och myror i hufvudet — inte kan han vara som annat folk.»

»Det första han sa', när vi kommo ut i trädgården, var, om här var godt om flugor och småkryp, och jag sa', som det är, att flugor är här i sådan massa, att en stackare inte kan få sin middagssömn, och tvestjertar, spindlar, mal och tusenbenor är här i hvart hörn, så en törs knappt ta sig en snarkare på högällen. Då blef han så glad och for in till mor, fick en gammal gardin och gjorde en håf af; den satte han på en käpp och se'n gick han och fångade kryp så lång dagen var, och lånte

mors tomma syltburkar och tog dem på. Mor gick och var så eländig, att de skulle komma lösa — en har 'fyle' nog ändå i krokarna! Och ja men, hade icke Lalla en dag kommit in och tagit propparne af burkarne, det klåfingrade livvet. Mor var qvick och låste dörren till kammaren, der herrskapet logerade; 'har han sjelf tagit hem dem, så ska' de sjelf få dra's med dem', sa' hon. Lektorn blef rent eländig, när han fick höra det, och han gaf ungen en ordentlig 'vinge'; och se'n lade han sig på fyra ben och sökte och plockade, och han fick dem samkade igen till slut, så när som en fluga, 'som var af en ny ras', sa' han. 'Jag kunde väl tro det', sa' jag, 'att här hade kommit in en ny ras, för de andre somrarna har man fått sofva; så'nt der tycker jag regeringen kunde lägga tull på — nu här ska' vara tull på allting', sa' jag och grinade.»

»Åh ja, du ska' alltid göra dig qvick!» sa' mor Per Hans.

»Och förunderligt var det, att en sådan fasliga lärd man inte hade reda på det allra enklaste. Jag vill nu inte tala om landtbruk, för det har han ju inte praktiserat i, men andra ting: han visste inte reda på hur riksdagsmän väljas i vårt eget land, och blef rent förbluffad, när jag sa', att der var många arbetskarlar på landet, som inte förtjente hundra riksdaler kontant om året, och ändå kunde frakta hustru och sex, åtta barn. Det var omöjligt, sa' han. Sjelf hade han 2,500 kronor om året, utom hvad han förtjente extra på privatläsning, och han begrep inte, hur det skulle gå ihop, fast de ännu äro bara tre, med pigan.»

»Ja, det kan behövas, att frun lär laga mat, min sann, fast det är ju en bra lön. Då får jag ha henne här ut ett par gånger till i sommar, det är tvunget, och bara inte Lalla är med — —»

»Hör du, sitt inte du och pika mig för tösen, mor! för då säger jag rent ut, att jag kommer att leds vid efter det lilla odjuret, jaha, du!»

»Vet du, far! Jag tror vi skicka bud ner efter Nilsas lilla tös; hon kan bli här några veckor, så har hon någon att leka med och segla samman med, nu se'n ändå gurkorna ä' nerbalade, hva?»

»Du säger något. Och så kan Lalla ha någon att leka med, när hon — om hon kommer igen, hva?»

»*Det lilla odjuret!* Far?! Det kan aldrig vara ditt allvar!»

»Undrar om han har fått fatt i den der flugan se'n! Hm, en ny flugras!»

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

